

AINAVU TEMATISKAIS PLĀNOJUMS

**Rīgas domes Pilsētas attīstības departaments
2017**

SATURA RĀDĪTĀJS

SATURA RĀDĪTĀJS	2
Izmantotie saīsinājumi.....	4
1. Tematiskā plānojuma nepieciešamības pamatojums.....	5
1.1. Tematiskā plānojuma vieta Rīgas plānošanas sistēmā	5
1.2. Tematiskā plānojuma izstrādes nepieciešamības pamatojums.....	7
1.3. Tematiskā plānojuma atbilstība Rīgas ilgtspējīgas attīstības stratēģijai līdz 2030.gadam ..	8
1.4. Sasniedzamais mērķis un uzdevumi	11
2. Ainavu plānošana	12
2.1. Rīgas ainavas veidošanās vēsturiskie aspekti	12
2.1.1. Dabas apstākļi un ģeogrāfiskās īpatnības	12
2.1.2. Galvenie vēsturiskās apbūves attīstības periodi, teritorijas un mantotie ainavas slāņi.....	12
2.1.3. Mūsdienu Rīgas ainavu veidojošie virzītājspēki	16
2.2. Ainavu plānošanas tiesiskie aspekti.....	17
2.2.1. Eiropas ainavu konvencija.....	17
2.2.2. Ainavu plānošana valsts līmenī	17
2.2.3. Ainavu plānošana reģionālā līmenī.....	18
2.2.4. Līdzšinējā pieredze ainavu plānošanā Rīgā.....	20
2.3. Ainavu uztveres aspekti.....	23
2.4. Pamatprincipi tematiskā plānojuma risinājumu sagatavošanai.....	24
3. Ainavu vērtību noteikšana.....	25
3.1.1. Rīgas tipisko un unikālo ainavu noteikšana	25
3.1.2. Kultūrvēsturiski augstvērtīgās Rīgas ainavas.....	27
3.1.3. Ekoloģiski augstvērtīgās Rīgas ainavas	27
3.1.4. Dzīvojamās vides ainavas	28
3.1.5. Industriālās ainavas	29
3.1.6. Degradētās ainavas	30
3.2. Rīgas telpiskā struktūra.....	33
3.2.1. Rīgas telpiskās struktūras shēma.....	34
3.2.2. Plānotā apbūves augstuma noteikšana Rīgā.....	49
3.2.2.1. Atļautais apbūves augstums RTP2006	49
3.2.2.2. Apbūves augstuma noteikšana RTP2030	51
3.2.2.3. Piemērošana	54
3.3. Ainavu pārvaldība.....	55
3.3.1. Teritoriju plānošana lokālā līmenī.....	55

3.3.2. Sabiedrības līdzdalības organizēšana	56
3.3.3. Citi pasākumi ainavu pārvaldībai	58
3.3.4. Turpmākās rīcības ainavu plānošanā Rīgā	59
Ainavu kvalitātes mērķu un uzdevumu noteikšana	60
Izmantotie informācijas avoti	62
Pielikumi	64

Pielikumi

1. Pielikums Identificētās Rīgas ainavas
2. Pielikums Rīgas tipisko un unikālo ainavu kvalitātes mērķi
3. Pielikums Rīgas telpiskās struktūras shēma.
4. Pielikums Degradēto teritoriju un objektu izvietojums Rīgā

Izmantotie saīsinājumi

Saīsinājuma apzīmējums	Saīsinājuma skaidrojums
RD PAD	Rīgas domes Pilsētas attīstības departaments
RTP2030	Izstrādes stadijā esošais Rīgas teritorijas plānojums
RTP2006	Rīgas teritorijas plānojums 2006.–2018. gadam
TmP	Tematiskais plānojums
RD	Rīgas dome
MK	Ministru kabinets
Stratēģija	Rīgas ilgtspējīgas attīstības stratēģija līdz 2030.gadam
TIAN	Rīgas domes 20.12.2005. saistošie noteikumi Nr. 34 „Rīgas teritorijas izmantošanas un apbūves noteikumi”
LVĢMC	Latvijas vides, ģeoloģijas un meteoroloģijas centrs
VARAM	Latvijas Republikas Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija
Konvencija	Eiropas ainavu konvencija
Latvija2030	Latvijas ilgtspējīgas attīstības stratēģija līdz 2030. gadam
Pamatnostādnes	Ministru kabineta 07.08.2013. rīkojums Nr.361 „Par Ainavu politikas pamatnostādnēm 2013.-2019. gadam”
Apsekojums	Degradēto teritoriju un objektu apsekojums Rīgā 2012. gadā
RAP2005	Rīgas attīstības plāns 1995.-2005. gadam
Reģiona plānojums	Rīgas plānošanas reģiona telpiskās attīstības plānojumā 2005.-2025.gadam
RVC AZ	Rīgas vēsturiskais centrs un tā aizsardzības zona

1. Tematiskā plānojuma nepieciešamības pamatojums

1.1. Tematiskā plānojuma vieta Rīgas plānošanas sistēmā

Ainavu tematiskais plānojums (turpmāk – Ainavu TmP) ir izstrādāts saskaņā ar RD 22.10.2013. lēmumu Nr. 313 „Par ainavu tematiskā plānojuma izstrādes uzsākšanu”.

Atbilstoši Latvijas Republikas Teritorijas attīstības plānošanas likumam TmP ir „teritorijas attīstības plānošanas dokuments, kurā atbilstoši plānošanas līmenim risināti specifiski jautājumi, kas saistīti ar atsevišķu nozaru attīstību (piemēram, transporta infrastruktūra, veselības aprūpes iestāžu un izglītības iestāžu izvietojums) vai specifisku tematu (piemēram, inženiertīklu izvietojums, ainaviski vērtīgas teritorijas un riska teritorijas)”.

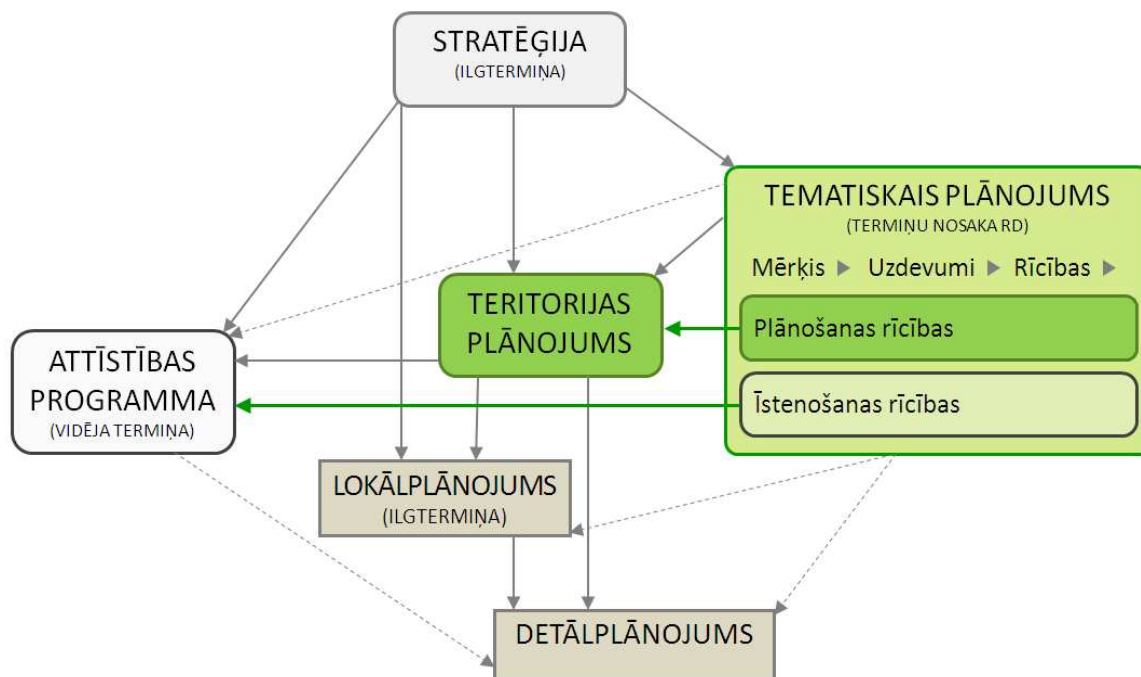
Šis TmP ir sagatavots atbilstoši Latvijas Republikā spēkā esošajiem normatīvajiem aktiem, tai skaitā:

- 1) Latvijas Republikas Satversmei;
- 2) likumam „Par pašvaldībām”;
- 3) Attīstības plānošanas sistēmas likumam;
- 4) Teritorijas attīstības plānošanas likumam un uz tā pamata izdotajiem MK noteikumiem;
- 5) likumam „Par Eiropas ainavu konvenciju”;
- 6) u.c.

Ainavu TmP ir izstrādāts ar mērķi kalpot par pamatu izstrādes stadijā esošā Rīgas teritorijas plānojuma (turpmāk - RTP2030) konceptuālajai daļai atbilstoši Rīgas domes (turpmāk – RD) 22.10.2013. lēmumam Nr. 314 „Par grozījumiem Rīgas domes 03.07.2012. lēmumā Nr. 4936 „Par Rīgas teritorijas plānojuma izstrādes uzsākšanu””. Šis TmP tika vienlaicīgi izstrādāts un saskaņots ar 10 citiem TmP, kas detalizēti pēta konkrētu jautājumu specifiku un piedāvā risinājumus RTP2030 un citiem plānošanas dokumentiem. Tā rezultātā RTP2030 veidos šādi TmP:

- 1) Rīgas kultūrvēsturisko teritoriju TmP;
- 2) Mājokļu attīstības TmP;
- 3) Uzņēmējdarbības funkciju nodrošināšanai nepieciešamo teritoriju TmP;
- 4) Meliorācijas attīstības TmP;
- 5) Ūdens teritoriju un krastmalu TmP;
- 6) Apstādījumu struktūras un publisko ārtelpu TmP;
- 7) Aizsargjoslu un aprobežojumu TmP;
- 8) Transporta attīstības TmP;
- 9) Ainavu TmP;
- 10) Valsts un pašvaldības funkciju nodrošināšanai nepieciešamo teritoriju TmP;
- 11) Rīgas brīvostas TmP.

Gan TmP, gan Rīgas teritorijas plānojums ir hierarhiski pakārtoti Rīgas ilgtspējīgas attīstības stratēģijai līdz 2030. gadam (turpmāk – Stratēģija) un kopā ar Rīgas attīstības programmu 2014.-2020. gadam veido Rīgas attīstības plānošanas dokumentu sistēmu, kas shematiski attēlota 1.1. attēlā.

1.att. Rīgas attīstības plānošanas dokumentu sistēmas shēma

Kā redzams no 1. attēlā redzamās shēmas, visi Rīgas attīstības plānošanas dokumenti, tostarp TmP, atrodas ciešā savstarpējā sasaistē, nodrošinot, ka Rīgas pilsētas teritorijas attīstība tiek plānota tā, lai varētu paaugstināt dzīves vides kvalitāti, ilgtspējīgi, efektīvi un racionāli izmantot teritoriju un citus resursus, kā arī mērķtiecīgi un līdzsvaroti attīstīt ekonomiku.

Katrs TmP ietver sevī TmP nepieciešamības pamatojuma sadaļu un risinājumu sadaļu, kurā atspoguļots risinājumu pamatojums, uzdevumi un plānošanas rīcības.

Pēc TmP apstiprināšanas ar RD lēmumu tajā ietvertie risinājumi ir saistoši RD un tai pakļautajām struktūrvienībām, un skar iedzīvotājus, projektu pieteicējus un kapitāla ieguldītājus, zemes īpašniekus u.c. iesaistītās puses, jo būs jāievēro, izstrādājot citus teritorijas attīstības plānošanas dokumentus.

1.2. Tematiskā plānojuma izstrādes nepieciešamības pamatojums

Rīgas pilsētu laika gaitā ir radījuši cilvēki, attīstot struktūras, kas apmierina viņu vajadzības. Tās kopā veido mūsdienu pilsētelpu, kuras pamatā ir divas daļas: dabas un cilvēka veidotās struktūras. Kopā ar to funkcionālajām kvalitātēm, caur kompleksiem bioloģiskajiem, psiholoģiskajiem, sociālajiem un kultūras procesiem cilvēki pilsētelpu uztver tās dažādajās pilsētas ainavās.

Priekšlikumus par atsevišķiem objektiem Rīgas ainavās ir izskatījuši Rīgas pilsētas būvvaldes padome un Rīgas pilsētas arhitekta kolēģija, taču ainavu plānošana Rīgā līdz šim nav notikusi. Likums „Par Eiropas ainavu konvenciju” uzdod pašvaldībām risināt ainavu attīstības jautājumus, izstrādājot un īstenojot ainavu politiku, integrēt to savā pilsētplānošanas politikā, kultūras, vides, sociālajā un saimnieciskajā politikā, kā arī jebkurā citā politikā, kas tieši vai netieši var ietekmēt ainavas. Ir jāveicina izpratnes veidošana par ainavu vērtību, to lom un izmaiņām tajās gan pilsoniskajā sabiedrībā, gan arī privāto organizāciju un valsts iestāžu vidū.

Ainavu veidošanās ir uz dažādiem priekšnosacījumiem balstīts process, kas var tikt regulēts ar teritorijas attīstības plānošanas instrumentiem. Ainavu attīstību ietekmē gan nacionālā, gan pilsētas politika, kas nosaka pilsētas vietu un nozīmi, kā arī parāda galvenās sabiedrībā atzītās vērtības. Informāciju par iedzīvotāju attieksmi par Rīgas ainavu attīstību sniedz dažādie līdz šim veiktie pētījumi, kā arī sabiedrības līdzdalības pasākumi. Galvenās Rīgas sabiedrībā apziņā esošās Rīgas vērtības ir kultūra, kas atspoguļo pilsētas identitāti, ekonomika, kas atspoguļo pilsētas attīstību, un vide, kas atspoguļo pilsētas dzīvotspēju. Šīs koncepcijas kopā ar vietējiem pilsētelpu ietekmējošiem faktoriem pārtop fiziskās struktūrās Rīgas ainavās un kļūst par būtisku sfēru teritorijas attīstības plānošanā.

Teritorijas plānojums ir pašvaldības teritorijas attīstības plānošanas dokuments, ar ko tiek regulēta pašvaldības administratīvās teritorijas izmantošana un būvju būvniecība. Nosakot katrā teritorijā pieļaujamo funkciju attīstību un potenciālo būvju parametrus, izvietojanas principus, prasības publiskai ārtelpai un vides veidošanai, tiek ietekmēta ainava – gan telpiski, gan funkcionāli. Lai arī teritorijas plānojums nevar noteikt precīzi, kad, kādas funkcijas un telpisko parametru ēka vai funkcija zemesgabalā tiks īstenota, tā noteiktais teritorijas izmantošanas veidu spektrs ir pietiekami konkrēts, lai sniegtu priekšstatu par potenciālajām ainavas pārmaiņām.

Rīgas domes Pilsētas attīstības departaments (turpmāk – RD PAD) Ainavu un citu TmP izstrādes ietvaros veicināja aktīvu sabiedrības iesaisti, nodrošinot iespēju ikvienam piedalīties pilsētas plānošanā – tika organizētas iedzīvotāju aptaujas, apkaimju sanāksmes un tematiskie semināri, konsultācijas ar dažādu jomu speciālistiem, uzņēmējiem, valsts iestādēm, pašvaldības struktūrvienībām un nevalstiskajām organizācijām. TmP procesā ar mediju starpniecību tika nodrošināts informācijas un lēmumu pieņemšanas atklātums.

1.3. Tematiskā plānojuma atbilstība Rīgas ilgtspējīgas attīstības stratēģijai līdz 2030.gadam

Apkopojot Stratēģijas tekstā minētos rezultātus, kas jāsasniedz saistībā ar ainavu attīstību Rīgas pilsētā, var izdalīt vairākus nosacījumus:

Tabula 1 Ainavu TmP risinājumi saskaņā ar RTP2006 un Stratēģijā noteiktajām politikām

RTP2006 paskaidrojuma rakstā ietvertās RD politikas.	Stratēģijā ietvertās prasības	Ainavu tematiskajā plānojumā iekļautie risinājumi
Veidot stabilu pilsētas struktūru, kas dotu pilsētai jaunas attīstības iespējas un respektētu Rīgas dabas vērtības un kultūrvēsturisko mantojumu, saskaņojot valsts, pašvaldības un privātās intereses (40.lpp.). Veicināt jaunā Rīgas centra attīstību Pārdaugavā un attīstību citās centru apbūves teritorijās, veidojot kompaktus, cilvēkiem ērtus un patīkamus daudzfunkcionālus dzīvojamus rajonus jeb apkaimes (40.lpp.). Rīgas pilsētā ir jāveicina esošajam pilsētas centram pakārtotu daudzfunkcionālu vietējo centru attīstību kā esošajos, tā jaunajos rajonos, tādējādi veicinot dzīvojamo rajonu (apkaimju) identitātes stiprināšanu, atbalstot teritoriālo līdzsvaru un dzīves vides uzlabošanu.	Pilsēta virzīsies, lai 2030.gadā tā būtu ar vitālām apkaimēm un saglabātu kultūrainavu. Rīgas kultūrvēsturiskās struktūras pamatā ir 58 apkaimes §[17].	1.a. Apkaimju princips nostiprināts visos TmP, gan iesniegtos priekšlikumus izvērtējot, gan risinājumus izstrādājot apkaimju griezumā 1.b. Rīgas telpiskās struktūras shēmā apkaimju centri nostiprināti, tos nosakot kā mezglu punktus. 1.c. Rīgas telpiskās struktūras shēmā un apbūves stāvu skaita plānā nostiprināts iedibinātās apbūves saglabāšanas princips.
Veicināt, lai laika gaitā Zemkopības ministrijas augstceltne tiktu aizvietota ar zema profila apbūvi, kas neaizsedz Vecrīgas siluetu no iebraucoša pasažieru prāmja klāja skatupunkta. Tiek noteikts, ka neviena celtne Citadeles teritorijā nedrīkst aizsegst Vecrīgas torņu un jumtu siluetu no iebraucošu pasažieru prāmju klāja skatupunkta. Veicināt Vecrīgas silueta un panorāmas iekļaušanu Eiropas kultūras mantojuma zīmes sarakstā (43.lpp.).	Pilsētvides attīstībā pašvaldība, sabalansējot dažādus aspektus, paredz kultūrvēsturiskā mantojuma un pilsētai raksturīgās ainavas saglabāšanu un spilgtu laikmetīgu iezīmju ieviešanu, sevišķu vērību pievēršot tādām resursam kā ūdensmalas §[46].	2.a. Apbūves aizsardzības teritorijas un pilsētbūvniecības pieminekļi sakrīt ar Rīgas tipiskajām vai unikālajām ainavām. 2.b. Ainavu TmP iestrādātas īstenojamās rīcības īpaši izdalītās ainavās, kā izstrādāts priekšlikums izstrādes stadijā esošā Rīgas teritorijas plānojuma (turpmāk - RTP2030) ietveramajiem teritorijas izmantošanas un apbūves noteikumiem atbilstoši dažādu ainavu kvalitātes mērķiem.
Veicināt ūdensmalu, tai skaitā Daugavas krastu, attīstību un pieejamību, tajās veidojot augstvērtīgu darījumu un dzīves vidi, kā arī publisko ārtelpu rekreācijai (40.lpp.).	2030.gadā pilsētas ainavā ir pamanāmi vairāki jauni attīstības akcenti, centra daļas zīmīga šķautne ir dzīvīgā Daugavas telpa §[47].	Rīgas telpiskās struktūras shēmā Daugava saglabāta kā Rīgas centrālā ass un tās tālākai plānošanai izvirzīti nosacījumi.
Šeit jāņem vērā, ka Rīgas plānojuma struktūras un telpiskās kompozīcijas pamats ir, bija un būs Daugava. Savukārt galvenā šķērsass — Brīvības iela, Kaļķu iela, Akmens tilts, Uzvaras bulvāris (posmā līdz Uzvaras laukumam) — ir nozīmīgākā Rīgas vēsturiskā centra un tā aizsardzības zonas (turpmāk - RVC AZ) iekšējās	Rīgas ainavu struktūrā ir divas galvenās ass: dabas veidotā Daugava un cilvēku veidotais Brīvības lielceļš. Pārvietojoties pa Brīvības lielceļu no pilsētas robežas līdz tā saskarei ar Daugavu, cilvēks uztver un izjūt pilsētas vēsturisko evolūciju un ainavu telpu nomaiņu. Tāpēc svarīgi saglabāt katra Brīvības lielceļa posma – gatves, ielas un bulvāra – unikālo pilsētbūvniecisko	Daugava un Brīvības ceļš Rīgas telpiskajā kompozīcijā ir noteikti kā pamatasis. Nosacījumi to attīstībai ietverti Ainavu TmP.

struktūras un piemiņas akcentu (pieminekļu, t.sk. Brīvības pieminekļa) izvietojuma ass (12.lpp). RTP2006 jānodrošina mērķtiecīga pilsētas lielceļu ainavu scenāriju veidošana, akcentējot radiālo bulvāru un ielu, piemēram, Vienības gatves, Ziepniekkalna ielas, Jūrmalas gatves, Brīvības, Deglava, Lielirbes, Maskavas ielas ievadus jeb “pilsētas vārtus”, kas rada pirmo iespaidu par pilsētu, tajā iebrāucot (12.lpp). Ar koncepciju respektētas pilsētas centra apbūves kultūrvēsturiskās vērtības un tradīcijas, jo īpaši Vecrīgas siluets – Rīgas un Latvijas zīmols (12.lpp). Nodrošināt mērķtiecīgu pilsētas iebrāucamo ceļu ainavu scenāriju veidošanu, akcentējot radiālos bulvārus un ielu ievadus, kuri rada pirmo iespaidu par pilsētu, tajā iebrāucot (42.lpp).	stāvokli un uzlabot publiskās ārtelpas kvalitāti. Daugava ir lielākā un centrālā publiskā ārtelpa, kuras lietotāju skaits nemitīgi pieaug. Apbūvei Daugavas centra telpā jārespektē Daugavas senkrastu reljefs, un publiskām ārtelpām jābūt vērstām uz piekļuves uzlabošanu Rīgas centra Daugavas telpai. §[183]	
Saglabāt, harmonizēt un izkopt Rīgas vēsturiskās priekšpilsētas un apkaimes kā kvalitatīvas dzīvojamās vides arī turpmāk (44.lpp).	Nākotnes attīstībai pilsētas ainavu areāli tiek definēti plašāk nekā līdz šim – papildus Rīgas vēsturiskā centra (turpmāk - RVC) panorāmai un siluetam skatos no Daugavas, Ķīpsalas, Pārdaugavas, tiltiem un Zaķusalas, kas starptautiski atzīta kā Eiropas kultūras mantojums, Rīga par īpašām ainavu telpām nosaka kultūrvēsturiski nozīmīgas un ainaviski vērtīgas teritorijas §[171, 172, 173].	Ainavu TmP ietvaros noteiktas prasības apbūvei un vides veidošanai īpaši izdalītajās ainavu teritorijās. Ainavu TmP ietvertajā shēmā “Galvenie orientieri un skatu punkti” ietvertas prasības pilsētas īpaši vērtīgo skatu punktu, telpisko akcentu, silueta un orientieru saglabāšanai.
Daugava kopā ar Buļļupi, Juglas upi, pilsētas kanāliem, Juglas ezera un Ķīšezera sistēmām un Daugavas daudzajām mazajām pietekām veido “Zilo Rīgu” (40.lpp).	Upes un ezeri, kas ir Rīgas ainavas veidola noteicošais elements §[167].	Upes un ezeri atzīmēti kā īpaša struktūra pilsētas telpiskās struktūras shēmā un tiem noteikti specifiski nosacījumi.
Sekmēt pilsētas apstādījumu un dabas teritoriju sakārtošanu un to estētiskās kvalitātes uzlabošanu. Kontrolēt, lai veicot jaunu teritoriju apbūvi vai esošo teritoriju pārveidošanu, tiktu izstrādāts un realizēts apzaļumošanas plāns, kas iekļautos un papildinātu apkārtējo apkaimju apstādījumu un dabas teritoriju sistēmu (41.lpp).	Autentiskas pilsētvides teritorijas, kas prasa īpašu pieeju plānošanā, kultūrvēsturiskā mantojuma saglabāšanā un publiskās ārtelpas veidošanā §[176].	Vecrīgas ainava detalizēti tiek skatīta Rīgas vēsturiskā centra un tā aizsardzības zonas RVC AZ teritorijas plānojumā.
	Kultūrvēsturiskas nozīmes industriālo mantojumu ir nepieciešams saglabāt kā tipisku Rīgas ainavas elementu §[177].	Rīgas tipisko un unikālo ainavu sarakstā ir iekļautas atsevišķas īpaši labi saglabājušās vai ar izteiktu kultūrvēsturisko vērtību industriālās teritorijas
Pirms meža parku labiekārtošanas ir jāizstrādā parka teritorijas labiekārtojuma projekts, kurā jānosaka atsevišķu parku daļu aizsardzības režīms un	Mežaparkus jāveido par ekoloģiski un estētiski augstvērtīgām pilsētas mēroga dabiska mežaparka ainavām, bet jāpaaugstina teritorijas izmantošanas iespējas tūrisma un rekreācijas jomās	Rīgas meži un mežaparki ir ietverti Rīgas telpiskās struktūras shēmā kā zaļie centri.

izmantošanas funkcijas, labiekārtošanas un apsaimniekošanas pasākumi, un ierobežojumi parka daļu izmantošanā (73.lpp).	§[178].	
	Kultūrvēsturiski nozīmīgu brīva plānojuma priežu meža kapsētu ainavu, kā Pirmie Meža kapi, Otrie Meža kapi, Raiņa kapi, kā arī Rīgas Brāļu kapi, ainavas kvalitātes saglabāšanas primārais mērķis ir kultūrvēsturisko ainavas elementu atjaunošana un memoriālā ansambļa estētiskās kvalitātes paaugstināšana §[179].	Rīgas kapsētas ir ietvertas Ainavu TmP kā Rīgai tipiskās vai unikālās ainavas un sniegti priekšlikumi to kvalitātes uzlabošanai.
Pirms jebkura lielāka mēroga attīstības projekta vai citām izmaiņām piekrastes dabā un ainavā ir nepieciešams izstrādāt ainavu plānojumu, ietverot sagaidāmās vizuālās ietekmes uz vidi novērtējumu (94.lpp).	Piejūras ainavu telpas apsaimniekošanu jāveic atbilstoši Piejūras dabas parka dabas aizsardzības plānam, vienlaikus, izstrādājot jaunu dabas aizsardzības plānu, lielāka uzmanība jāpievērš parka teritorijas izmantošanas iespēju palielināšanā rekreācijas un tūrisma attīstībai §[181].	Piejūras dabas parks ietverts Rīgas telpiskās struktūras shēmā kā zaļais centrs. Daļa no Piejūras dabas parka teritorijas ietverta Rīgas unikālo un tipisko ainavu sarakstā. Rīgas liča piekraste ietverta Rīgas telpiskās struktūras shēmā kā nozīmīga ūdens teritorija.
Sadarbībā ar Rīgas brīvostas pārvaldi nodrošināt ostas teritorijā esošo valsts aizsargājamo kultūras pieminekļu publisko pieejamību.	Piejūras ainavu telpu papildina vēstures pieminekļi Rīgā – Komēforta dambis, Daugavas grīvas krastu fortifikācijas būvju komplekss, kurām ir nepieciešami saglabāšanas pasākumi un publiskās pieejamības nodrošināšana §[182].	Rīgas telpiskās struktūras shēmā kā pilsētas nozīmes mezglu punkts ir atzīmēts Daugavgrīvas cietoksnis. Ainavu TmP sniegti nosacījumi mezglu punktu tālākai attīstībai.
Plānojot tālāku attīstību, katru mikrorajonu izpētīt atsevišķi, ņemot vērā oriģinālo plānojuma koncepciju un ģeometriju, kā arī ļoti uzmanīgi apsvērt radikālas telpiskas izmaiņas. Izvirzīt par prioritāti kopējās publiskās ārtelpas apzaļumošanu un labiekārtošanu, tai skaitā bērnu rotaļu laukumu veidošanu un atpūtas zonu ierīkošanu, iesaistot plānošanas procesā mikrorajona iedzīvotājus. Veicināt vides telpisko un funkcionālo dažādošanu mikrorajonos (44.lpp).	Lielmēroga mikrorajonu apbūves ainava atspoguļo laikā no 1945.gada līdz 1990.gadam veidojušos Rīgai raksturīgo dzīvojamo apbūvi, tās plānojuma struktūru, kompozīciju, apbūves blīvumu un apstādījumus. Mikrorajonu telpiskai kompozīcijai ir daudz pozitīvu īpašību, tomēr fiziskās infrastruktūras un ēku nolietojums daudzviet ir kritisks §[193, 194].	Rīgas telpiskās struktūras shēmā ir ietvertas dažādās Rīgas apbūves struktūras, tajā skaitā – mikrorajoniem raksturīgā lielmēroga apbūve. Ainavu TmP sniegti nosacījumi šo teritoriju tālākai plānošanai un attīstībai.
Ārpus dzelzceļa loka lielākās jaunās attīstības teritorijas ir paredzētas Daugavas kreisajā krastā kā jaunais Rīgas centrs (teritorijas gar Zunda kanālu, Ķīpsalas D daļa, Klīversala un Torņkalna virzienā līdz Dzelzceļa tiltam) un dažu perspektīvo transporta mezglu krustpunktos – t.sk. Lucavsalas centrs (61.lpp).	Ņemot vērā Daugavas salu ainavisko, publiskās ārtelpas un pilsētas zaļās struktūras elementa nozīmi, kā arī vides, sociālos un infrastruktūras pieejamības faktorus, ir veicama Zaķusalas un Lucavsalas teritorijas ilgtspējīgāko un ekonomiski pamatotāko attīstības risinājumu meklēšana, nostiprinot tos Rīgas teritorijas plānojumā §[228].	
	Plānojot pilsētas attīstību, būtiski, lai ainavas pārveides procesā netiktu pārveidoti tās vērtību veidojošie elementi §[172].	Ainavu TmP ietvaros sniegti nosacījumi apbūvei un vides veidošanai vērtīgajās ainavu teritorijās, kurām definētas to galvenās vērtības.

1.4. Sasniedzamais mērķis un uzdevumi

Ainavu TmP mērķis ir, atzīstot ainavas par cilvēku dzīves vides būtisku daļu, cilvēku kopīgā kultūras un dabas mantojuma daudzveidības izpausmi un identitātes pamatu, identificēt un dokumentēt ainavas Rīgā, analizējot to īpašības, kā arī spēkus un ietekmes, kas tās pārveido. Noteikt ainavu kvalitātes mērķus un rīcības to īstenošanai, lai uzsāktu Rīgas ainavu politikas izstrādi un īstenošanu, kā arī veicinātu izpratnes veidošanu par ainavu vērtību, to lomu un izmaiņām tajās gan pilsoniskajā sabiedrībā, gan arī privāto organizāciju un valsts iestāžu vidū, un juridiski to nostiprinātu Rīgas teritorijas plānojumā. Lai īstenotu nosprausto mērķi, Ainavu TmP noteikti vairāki uzdevumi:

- a) Identificēt un dokumentēt ainavas Rīgas teritorijā, analizējot to īpašības, kā arī spēkus un ietekmes, kas tās veido.
- b) Ieviest instrumentus Rīgas ainavu aizsardzībai, pārvaldībai un plānošanai.
- c) Noteikt ainavu kvalitātes mērķus un turpmākās rīcības to īstenošanai.
- d) Uzsākt Rīgas ainavu politikas izstrādi un īstenošanu, sniedzot priekšlikumus turpmākajai kompetenču sadalei.
- e) Veicināt izpratnes veidošanu par ainavu vērtību, to lomu un izmaiņām tajās gan pilsoniskajā sabiedrībā, gan arī privāto organizāciju un valsts iestāžu vidū.

2. Ainavu plānošana

2.1. Rīgas ainavas veidošanās vēsturiskie aspekti

Rīga kā pilsētībūvnieciska struktūra ir veidojusies gadsimtu gaitā kopš tās dibināšanas 1201. gadā un tās veidolu ietekmējuši vēl senāki dabas procesi. Ņemot vērā, ka dabas vide tiek uztverta kā teritorijas sākotnējais stāvoklis, kas izmainīts cilvēka darbības rezultātā, termins „ainava” līdz šim visplašāk lietots, lai apzīmētu plašas, neskartas dabas teritorijas – mežus, pļavas, ūdeņus. Savukārt, pilsētas ainavu ir radījuši cilvēki, attīstot struktūras, kas apmierina viņu vajadzības. Rīgas telpiskā struktūra ir veidojusies dažādu politisko varu, ideju, tehnoloģisko iespēju un ekonomisko apsvērumu iespaidā. Tas viss kopā veido mūsdienu pilsētas telpisko struktūru, kuras pamatā ir trīs elementi - dabas apstākļi, ģeogrāfiskās īpatnības un vēsturiskā apbūve.

2.1.1. Dabas apstākļi un ģeogrāfiskās īpatnības

Dabas vide ir pirmsākums visu pilsētu veidošanās procesā, kas kalpo par pamatu tās tālākai izaugsmei un ietekmē pilsētas ainavu visā tās pastāvēšanas laikā. Atsevišķi iespējams izdalīt šādus elementus¹:

Reljefs – Vides reljefs piešķir noteiktu raksturu pilsēttelpas attīstībai. Eiropas reljefs, tai skaitā Rīgā, radies galvenokārt pēdējā ledus laikmetā, izveidojoties krasī atšķirīgiem zemes virsmas apstākļiem dažādās tās teritorijas daļās. Rīgas reljefs ir izteikti līdzens, tādējādi pilsētas telpiskie akcenti jāveido ar apbūvi.

Ūdens struktūra – Rīgas plānošanā atrašanās Daugavas upes deltā ir nozīmīgākais dabas apstāklis, kas gan ietekmējis pilsētas veidolu, gan nodrošinājis tās attīstību. Mūsdienās ūdens objekti pilsētā pilda gan ekonomisko un ekoloģisko, gan sociālo funkciju, kā arī nodrošina īpašu pilsētas uztveres aspektu.

Veģetācija – Pilsētas veģetāciju veido dažāda izmēra un funkcijas apstādījumu teritorijas – pļavas, meži, parki, skvēri, dārzi, kapsētas, ielu un iekškvartālu stādījumi. Apstādījumi ir nozīmīgs pilsētas ainavas rakstura veidotājs, kura galvenā nozīme ir klimata uzlabošana, trokšņu slāpēšana un rekreācijas funkciju nodrošināšana. Veģetācija vizuāli samazina apbūves blīvumu, rada telpu un ļauj uztvert sezonālas izmaiņas.

Klimats – Klimatiskie apstākļi ietekmē pilsētas ainavu dažādās sezonās, nosaka arhitektūras un inženiersistēmu risinājumus, ietekmē cilvēku ikdienas ritmu un pilsētas telpas izmantošanu. Vēsturiskā apbūve daudz izteiktāk atspoguļo nepieciešamību piemēroties klimata prasībām nekā mūsdienu arhitektūra, jo tehnoloģiskie risinājumi sniedz plašākas iespējas cīnīties ar laika apstākļu radītajām sekām. Rīgā galvenie klimatiskie faktori ir izteiktā četru gadalaiku mija, kas prasa gan piemērošanos karstam, aukstam laikam, lietum un sniegam, un izteikta dienas garuma maiņa, kas uzliek prasības atbilstošas telpu insolācijas nodrošināšanai un pilsētas izgaismošanai diennakts tumšajā laikā, it īpaši ziemas periodā.

2.1.2. Galvenie vēsturiskās apbūves attīstības periodi, teritorijas un mantotie ainavas slāņi

Vecrīgu var saukt par senāko saglabājušos Rīgas apbūves struktūru. Šis pilsētainavas slānis veidojies laikā kopš 13.gs. kā viduslaiku Hanzas pilsēta, un tā attīstību noteikuši ekonomiskie

¹ .Liepa-Zemeša, M., “Pilsēttelpas attīstība Rīgā”promocijas darbs, 2011., Rīga.

faktori (tirdzniecība, osta) un militārie apsvērumi – līdz pat 19. gadsimta vidum ar vārdu Rīga tika apzīmēta pilsēta nocietinājumu vaļņu iekšpusē, apkārt vaļņiem bija aizsarggrāvis un klajums – esplanāde (glacis), aiz kā sākās priekšpilsētas.

Pēc 1812. gada, kad tuvojošos Napoleona armijas draudu dēļ priekšpilsētas tika nodedzinātas, to atjaunošana notika pēc vienota plāna, kam pateicoties radusies tagadējā **Rīgas centra ielu un kvartālu struktūra**, ielu platumi. Atjaunojot pilsētu radās lielākā daļa tā sauktās „**koka Rīgas**” – viena un divu stāvu koka ēkas, kuru izskatu noteica Krievijas impērijas klasicisma paraugfasāžu albumi. Savukārt 19. gadsimta otrajā pusē mazstāvu koka apbūvi pamazām sāka nomainīt mūra nami, un līdz ar to šodien ainava, kurā dominētu koka ēku apbūve, sastopama vairāk centra nomalēs un tām pieguļošajās teritorijās (Grīziņkalns, Maskavas priekšpilsēta, Āgenskalns, Čiekurkalns), bet pilsētas centrā tās ir atsevišķas ēkas starp mūra namiem. Cits, senāks koka apbūves slānis ir kādreizējās 18.-19. gadsimta turīgo pilsoņu ārpilsētas muižiņas, no kurām vairāk saglabājušās Pārdaugavā. Šodien tās, kas saglabājušās, atrodas jaunākas apbūves vai kādreizējo muižu parku ieskāvumā.

Reaģējot uz modernizācijas un industrializācijas izaicinājumiem, 1856. gadā tika nojaukti pilsētas nocietinājumi vaļņi un, atbilstoši Johana Daniela Felsko un Otto Dīces izstrādātajam plānam, teritorija starp Iekšrīgu un priekšpilsētām kļuva par jauno pilsētas centru ar kanālu, parkiem, bulvāriem un nozīmīgām publiskajām būvēm. Kādreizējo priekšpilsētu koka apbūvi aiz **Bulvāru loka** pamazām nomainīja mūra īres nami piecu sešu stāvu augstumā, veidojot kapitālisma pilsētu, tā saukto „**jūgendstila Rīgu**”.

Tā kā Pirmais pasaules karš apturēja straujo pilsētas attīstību, bet Padomju Savienības okupācijas laika apstākļi 20. gs. otrajā pusē šo situāciju Rīgas centrā zināmā mērā iekonservēja, tad šodienas centra ainavas raksturīga iezīme ir jaukta apbūve, kur starp piecu sešu stāvu ēkām ir daudz koka māju. Daļa no šīs teritorijas 1997. gadā tika iekļauta UNESCO Pasaules kultūras mantojuma vietu sarakstā kā Rīgas vēsturiskais centrs.

Liela nozīme pilsētas attīstībā šai laikā bija dzelzceļa izveidošanai, gar dzelzceļa loku izvietojās nozīmīgi **rūpniecības uzņēmumi**. Pēdējās desmitgades pirms Pirmā pasaules kara uzskatāmas par Rīgas uzplaukuma laiku, kad tā bija viens no Krievijas impērijas rūpniecības un tirdzniecības centriem un trešā lielākā pilsēta Baltijas jūras reģionā aiz Sanktpēterburgas un Kopenhāģenas. Tieši **industriālā laikmeta (pirmais industrializācijas periods – 19.gs beigas/20.gs.sākums) mantojums** - gan vēsturiskais centrs ar bulvāru loka parkiem, sabiedriskajām būvēm un īres namiem ar salīdzinoši greznajām fasādēm, gan teritorijas centra nomalēs, Sarkandaugavā, Maskavas priekšpilsētā un Pārdaugavā ar daudzajām fabriku ķieģeļu ēkām un strādnieku koka dzīvojamajām mājām ir uzskatāms par Rīgas identitātes nozīmīgāko un interesantāko daļu.

Dārzu pilsētu kustības ideāli par veselīgāku dzīves vidi Rīgā tika uztverti ļoti agri un visspilgtāk atspoguļojas Mežaparka ainavā. Taču arī vēlākos gados šo ideju atbalsis ietekmējušas gan **savrupmāju rajonu** (Māras diķa apkārtnē, Bierīņi, Šampēteris u.c.), gan mazdārziņu teritoriju rašanos un attīstību.

Otrs industrializācijas periods saistīts ar 20. gadsimta 60. - 80. gadiem, kad Rīga bija nozīmīgs Padomju Savienības rūpniecības centrs, kas piesaistīja vērienīgu imigrantu pieplūdumu no citām padomju valstīm. Šai laikā izpletās lielās rūpnīcu teritorijas, kuras raksturoja ne vairs pirmsmodernisma ķieģeļu apbūve, bet milzīgi dzelzbetona paneļu korpusi. Imigrācijas rezultātā

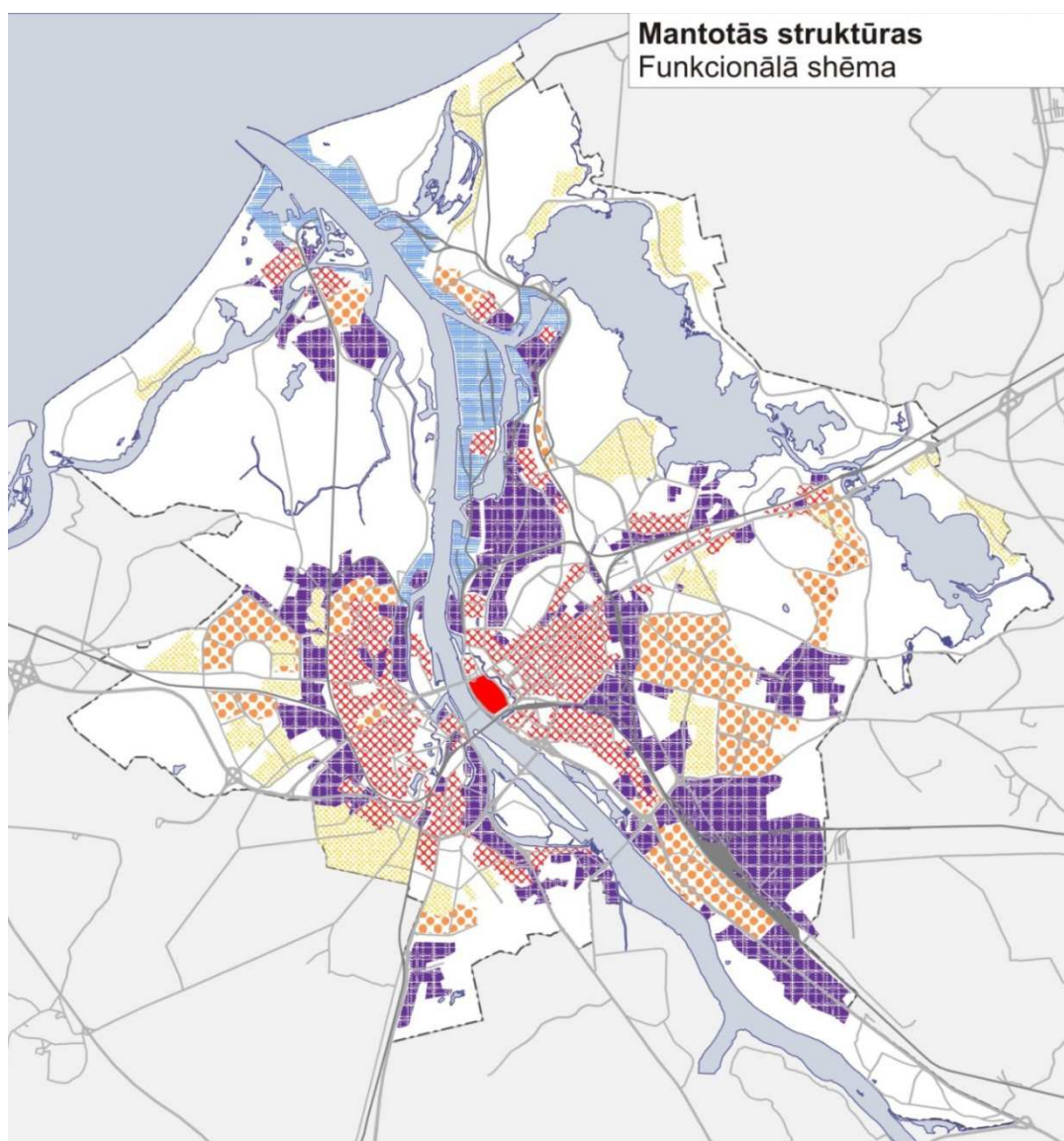
Rīgas iedzīvotāju skaits gandrīz dubultojās, un to izmitināšanai tapa padomju modernisma priekšpilsētas - **liemēroga dzīvojamie rajoni** jeb t.s. mikrorajoni².

Ņemot vērā augstāk minēto, var izdalīt vairākus pilsētas ainavas mantotos veidošanās slāņus un procesus (tabula Nr.2 un attēls Nr.2)

Tabula 2 Pilsētvides ainavu vērtību raksturojums

Pilsētainavas slānis	Galvenā vērtība
Ūdeņu struktūra	Daugavas delta, upes un ezeri, mazās upītes, purvi u.c.
Reljefs	Rīgai raksturīgā līdzenā ainava ar atsevišķiem paaugstinājumiem vēsturisko kāpu vietās.
Apzaļumojums un parku sistēma	Lielās aizsargājamās dabas teritorijas, piepilsētas mežu joslas, vēsturiskie parki un skvēri u.c.
Tirdzniecība / viduslaiku Hanzas pilsēta	Labi saglabājusies viduslaiku pilsētas struktūra, blīva apbūve, slēgti laukumi, gleznainas ieliņas, ievērojams arhitektūras pieminekļu daudzums. Vecpilsēta kopā ar daļu 19. gs. centra ir iekļauta UNESCO Pasaules kultūras mantojuma vietu sarakstā.
Militāro apsvērumu ietekmē radītā Vecpilsētas telpiskā struktūra	Bulvāru un parku josla, kas izveidota 19.gs. vidū, ar viduslaiku pilsētas mūru un vaļņu ietverošo aizsarggrāvi un klajumu-esplanādi, ir viena no pilsētas centra nozīmīgākajām publiskajām ārtelpām, kas veido skaidru robežu starp Vecpilsētu un 19. gs. Rīgu.
Apgaismības idejas un pilsētas atjaunošana pēc 1812. gada ugunsgrēka 18.-19. gs. priekšpilsētas un muižiņas – “koka Rīga”	Nosacīti var izdalīt trīs „koka Rīgas” izpausmes: 1) Mazstāvu koka apbūves fragmenti centrā, ko, salīdzinot ar dominējošo daudzstāvu mūra apbūvi, raksturo atšķirīgs mērogs, plašāki, labāk izgaismoti un zaļāki pagalmi. 2) Ārpus centra (Maskavas priekšpilsēta, Āgenskalns, Ķīpsala u.c.) – lielāki koka apbūves kompleksi, ko raksturo humāns mērogs, attīstīta pagalmu telpa, koki. 3) Atlikušās muižiņu ēkas un kompleksi – lielākoties valsts aizsargājami kultūras pieminekļi, pārstāv senāko priekšpilsētu veidošanās slāni.
Industrializācijas un dzelzceļa attīstības (19. gs. beigās, 20.gs. sākumā) ietekmē radītā pilsēttelpa	Industriālā laikmeta mantojums — vēsturiskais centrs, bulvāru loka parki, sabiedriskās būves un īres nami ar greznajām fasādēm, kā arī rūpnīcu un fabriku ķieģeļu ēkas un strādnieku koka dzīvojamās mājas gan centrā, gan kādreizējās priekšpilsētās.
Dārzu pilsētu idejas izpausmes Rīgas telpiskajā struktūrā 20. gs.	Privātmāju rajoni piedāvā mazpilsētas dzīvesveidu Rīgas robežās un arī vairo Rīgas pilsētainavas morfoloģisko un apbūves mēroga daudzveidību. Tie ir apstādījumiem bagāti rajoni, kas būtiski papildina Rīgas zaļo struktūru.
Padomju Savienības periods – industrializācijas un imigrācijas radītā telpiskā struktūra	Rīgas augšana ārpus centra teritorijas, ļaujot pilsētas centrā saglabāties jauktai apbūvei, ko veido 5-6 stāvu mūra un 1-3 stāvu koka ēku sajaukums. Šajos rajonos dzīvo aptuveni divas trešdaļas visu Rīgas iedzīvotāju. No ainavas viedokļa būtisks ir šo rajonu kompleksais raksturs – katrs no tiem tapis īsā periodā, atbilstoši stingri nospraustiem plāniem, izmantojot ierobežotu skaitu ēku tipus.

² “Rīgas ainavu veidošanas mērķu noteikšana”, nodibinājums “Vides risinājumu institūts”, Rīga, 2013.

Monofunkcionālas teritorijas

Dzīvojamā teritorijas

- Vecrīga
- jaukta, daudzfunkcionāla pilsētas apbūve

- mikrorajoni

- privātmāju apbūve

Industriālā teritorijas

- rūpniecības teritorijas, daļa - šobrīd transformētas
- ostu teritorijas

Attēls 2 Rīgas mantotās struktūras

2.1.3. Mūsdienu Rīgas ainavu veidojošie virzītājspēki

Ainava veidojas laika gaitā dabas un cilvēku kontrolētu procesu mijiedarbības rezultātā. Katrai ģeogrāfiskai vietai šo ietekmējošo procesu jeb virzītājspēku kopums un to ietekmes apmērs ir dažāds, tādējādi veidojas katras vietas individuālā ainava. Galvenie ainavu veidojošie virzītājspēki Rīgā pēc Latvijas neatkarības atgūšanas 1991. gadā, to rašanos un iedarbību nosakošie faktori norādīti tabulā 3³.

Tabula 3 Rīgas ainavu veidojošie virzītājspēki pēc 1991.gada.

Virzītājspēku ietekmējošie faktori	Galvenie ainavu ietekmējošie procesu virzītājspēki	Piemēri ainavā	Pašvaldības iespējas ietekmēt virzītājspēkus un instrumenti
Primārie procesi Sociāli ekonomiskās situācijas maiņa, tehnoloģiju attīstība, globālā tirgus struktūras transformācija	Brīvā tirgus ienākšana pilsētā ar ilgstošu demokrātijas tradīciju un pilsoniskās apziņas iztrūkumu, vājām tiesiskām institūcijām, kā arī finanšu interešu spiedienu	Neskaidri tiesiskie nosacījumi, uz tiem balstītas darbības un darījumi	Neietekmējami vai daļēji ietekmējami virzītājspēki. Instrumenti: Aktīva pielāgošanās globālajiem procesiem, izmantojot menedžmentu, stratēģisko plānošanu.
	Globalizācijas un finanšu ekonomikas spiediens centrā un tam tuvajās teritorijās	Centra apbūves intensitātes pieaugums, Skanstes, Ķīpsalas attīstība	
	Deindustrializācija, pāreja uz pakalpojumu ekonomiku	Lielie iepirkšanās centri aizvieto rūpnīcas.	
Sekundārie procesi valsts politika, kas vērsta uz adaptēšanos primāro procesu radītiem apstākļiem, veidojot ilgtermiņa politiku un operatīvi reaģējot uz dažādām situācijām	Zemes politika 90.gados	Dalītā īpašuma problemātika. Atgūto īpašumu apbūve	Daļēji ietekmējami virzītājspēki. Instrumenti: Pilsētai darbojoties kā valsts partnerim normatīvo aktu un politiku izstrādē.
	Kultūrvēsturiskā mantojuma aizsardzība	UNESCO aizsardzības zona. Kultūras pieminekļu saglabāšana.	
	Vides aizsardzība	Aizsargājamās dabas teritorijas. Ierobežojumi būvniecībai.	
Pašplūsmas procesi Pašregulējošās darbības	Vecpilsētas un centra pilsētvides atjaunošana	Ēku rekonstrukcija, labiekārtojuma veidošana	Daļēji ietekmējami un ietekmējami virzītājspēki. Instrumenti: Izmantojot pašvaldības saistošos noteikumus, ar atbalstu finansējuma konkursos kultūras un mākslas iniciatīvām, jaunajai uzņēmējdarbībai u.c.
	Tūrisma un izklaides industrijas attīstība	Vecrīgas komercializācija	
	Ģentifikācija	Ķīpsala	
	Mobilitātes pieaugums	Ceļu infrastruktūras attīstība. Pilsētas perifērijas un piepilsētu attīstība - suburbanizācija. Autotransportam pakārtotu pakalpojumu centru veidošanās	
	Hipotekāro kredītu pieejamība	Dzīvojamo ēku attīstīšana un būvniecības straujš pieaugums, it īpaši pilsētas zaļajās teritorijās, mikrorajonos	
	Finanšu krīzes apstākļos (ekonomiskās lejupslīdes periods)	Pilsētas centra renesanse, telpu pagaidu izmantošana	
	Privātās nekomerciālās vai puskomerciālās iniciatīvas	Tērbatas iela, Miera iela, Kalnciema kvartāls, utt.	
Pašvaldības procesi Rīgas pašvaldības īstenotās politikas, plānošana un projektu realizācija	Būvniecība un teritorijas attīstība	Visa Rīga	Ietekmējami virzītājspēki. Instrumenti: Īstenojot plānošanas dokumentus, projektus, sabiedrības līdzdalības pasākumus u.c.
	Liela mēroga pilsētvides atjaunošanas un publiskās ārtelpas izveides projekti	Spīķeri, Grīziņkalns, Ķengaraga promenāde, Lucavsāls parks, u.c.	
	Neliela mēroga labiekārtošanas un sakopšanas darbi	Mikrorajonu pagalmu, ielu brauktuvju un ielu atjaunošana	
	Apkaimes piederības sajūtas un identitātes stiprināšana, lokālās kultūras veicināšana	Pasākumi un iniciatīvas, piemēram "Apkaimju projekts", "Rīga2014" u.c.	

³ "Rīgas ainavu veidošanas mērķu noteikšana", nodibinājums "Vides risinājumu institūts", Rīga, 2013

2.2. Ainavu plānošanas tiesiskie aspekti

2.2.1. Eiropas ainavu konvencija

Atzīstot, ka Eiropas identitātes pamatā ir tās valstu dabas un kultūras mantojuma daudzveidība, kas atspoguļojas dažādās ainavās, Eiropas padomes dalībvalstis 2000.gada 28.oktobrī Florencē pieņēma Eiropas ainavu konvenciju (turpmāk - Konvencija), kas pazīstama arī kā Florences konvencija.

Konvencija nosaka, ka ainavas ir būtisks resurss Eiropas valstu iedzīvotāju dzīves kvalitātes nodrošināšanā un tās galvenais mērķis ir veicināt ainavu aizsardzību, pārvaldību un plānošanu visās Eiropas līmenī. Valstīm, kas Konvenciju ir ratificējušas, jāizstrādā un jāīsteno sava ainavu politika gan valsts, gan pašvaldību līmenī un jāveic Konvencijā noteiktās rīcības: jāidentificē ainavas visā valsts teritorijā un jāveic to novērtēšana, katrai no ainavām jānosaka ainavu kvalitātes mērķi, kā arī jāveic speciālistu apmācība un sabiedrības izpratnes veidošana par ainavu nozīmību.

Saskaņā ar Konvencijā noteiktajiem principiem, ainavu plānošana ir jāveic tai iestādei, kas atrodas vistuvāk pakalpojuma saņēmējam un īstenošanai jānotiek pēc iespējas zemākā pārvaldes līmenī (subsidiaritātes princips). Ainavu politikas plānošanas un īstenošanas procesā jāņem vērā Eiropas vietējo pašvaldību harta, kas nosaka vietējo pašvaldību tiesības un lomu tās iedzīvotāju interešu aizstāvībā.

Šobrīd Konvencijai ir pievienojušās 47 valstis. Latvijas Republikas Saeima ratificēja Konvenciju 2007. gada 29. martā, pieņemot likumu „Par Eiropas ainavu konvenciju”, līdz ar to uzņemoties tajā noteiktās saistības.

2.2.2. Ainavu plānošana valsts līmenī

Latvijas ilgtspējīgas attīstības stratēģijā līdz 2030. gadam (turpmāk – Latvija2030) noteiktas pamata rīcības, kas ainavu pārvaldībā valstij jāizpilda ainavu plānošanas jomā, tai skaitā:

- 1) jānodrošina ainavu plānošanas integrēšana nozaru politikās, likumdošanā un teritorijas attīstības plānošanā;
- 2) jānosaka Latvijai tipiskās un unikālās ainavas, jāveic to inventarizācija un jāizstrādā priekšlikumi ainavu apsaimniekošanai un uzraudzībai;
- 3) jāizglīto un jāiesaista sabiedrība ainavu apsaimniekošanā;
- 4) teritorijas plānojumos jānosaka prasības un nosacījumi sabiedrībai nozīmīgām dabas, kultūrainavu un rekreācijas teritorijām, kas nodrošina piekrastes, ūdensmalu, dabas un kultūras pieminekļu publisku pieejamību un paredz ainaviski nozīmīgu vietu aizsardzību.

Lai nodrošinātu Konvencijas un Latvija2030 īstenošanu, LR Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija (turpmāk - VARAM) izstrādāja „Ainavu politikas pamatnostādnes 2013.-2019.gadam, kas apstiprinātas ar MK 07.08.2013. rīkojumu Nr.361 „Par Ainavu politikas pamatnostādņēm 2013.-2019.gadam” (turpmāk - Pamatnostādnes). Pamatnostādnes kalpo par minēto dokumentu īstenošanas instrumentu vidējā termiņā.

Galvenie Pamatnostādņēs formulētie uzdevumi, kas jāpilda pašvaldībām, ir

- 1) Izstrādājot jaunus vai aktualizējot esošos vietējās pašvaldības teritorijas attīstības plānošanas dokumentus, tajos var ietvert risinājumus ainavu ilgtspējīgai attīstībai,

savstarpēji salāgojot tos ar Latvijas īpaši aizsargāmajās dabas teritoriju dabas aizsardzības un meža apsaimniekošanas plāniem:

- a) noteikt ainaviski vērtīgas, degradētas teritorijas;
 - b) ietvert nosacījumus ainavu veidošanai teritorijas izmantošanas un apbūves noteikumos;
 - c) ietvert Attīstības programmā rīcības ainavu kvalitātes uzlabošanai;
 - d) izdot saistošos noteikumus atsevišķu teritoriju apsaimniekošanai vai nodokļu atvieglojumu piešķiršanai;
 - e) rīkot pasākumus, kas motivē teritoriju attīstītājus plānot un īstenot projektus ievērojot Konvencijas principus (skates, balvas utt.);
 - f) u.c.
- 2) Sadarbībā ar sabiedrību, zemes īpašniekiem un valdītājiem pašvaldības administratīvajā teritorijā identificēt ainaviski vērtīgas, kultūrvēsturiski nozīmīgas un citas ainavu teritorijas, kas veido pašvaldības teritorijas telpisko struktūru, un attēlot tās savu ilgtspējīgas attīstības stratēģiju telpiskās attīstības perspektīvās;
 - 3) Īstenot detālāku ainavu plānošanu, izstrādājot teritorijas plānojumu, tematiskos plānojumus – ainavu plānus visai teritorijai vai tās daļai, lokālplānojumus, detālplānojumus vai būvprojektus;
 - 4) Plānot un pārvaldīt gan izcilas, gan degradētas, gan ikdienas ainavas;
 - 5) Nepieciešamības gadījumā sniegt atbildīgajām institūcijām ierosinājumus augstākstāvošu normatīvo aktu ainavu plānošanas jomā izmaiņām, reģionālas vai valsts nozīmes ainaviski vērtīgas teritorijas noteikšanai, kā arī piedalīties šo teritoriju plānošanā.

2.2.3. Ainavu plānošana reģionālā līmenī

Ainavu plānošana reģionālajā līmenī tiek veikta izstrādājot reģionu teritorijas plānojumus. Rīgas plānošanas reģionā ietilpst mazākas plānošanas vienības – Rīga, Jūrmala, bijušie Rīgas, Tukuma, Ogres un Limbažu rajoni un katram no tiem tiek izstrādāts teritorijas plānojums. Rajonu teritorijas plānojumi ir ietverti Rīgas plānošanas reģiona telpiskās attīstības plānojumā 2005.-2025.gadam (turpmāk – Reģiona plānojums). Reģiona plānojumā un Rīgas rajona teritorijas plānojumā 2008.-2020.gadam ietvertie principi ainavu plānošanai apkopoti tabulā Nr.4.

Tabula 4 Apkopojums par valsts plānošanas dokumentos izvirzītajām prasībām

Plānošanas dokuments	Izvirzītie nosacījumi	Ainavu un citu TmP risinājumi
Reģiona plānojums	Rīgas pamatfunkcija ir kalpot kā saikņu krustpunktam, darījumu centram, pārvaldes, pakalpojumu, izglītības, zinātnes, kultūras un sporta centram, ostai, infrastruktūras mezglam, zināšanu ietīpīga ražošanas vietai. Rīgas speciālā loma ir vārtu pilsētai, Latvijas galvaspilsētai un reģiona attīstības virzītājspēkam.	- Telpiskās kompozīcijas shēmā ietvertas galvenās transporta, rūpniecības un pakalpojumu mezglu punktu teritorijas. - Citi ar apbūves veidošanu saistīti jautājumi risināti Mājokļu attīstības TmP, Valsts un pašvaldības funkciju nodrošināšanai nepieciešamo teritoriju TmP, Uzņēmējdarbības funkciju nodrošināšanai nepieciešamo teritoriju TmP uc.
	- Rīgai ir jāizvairās no jaunu, neurbanizētu teritoriju apgūšanas, tā vietā priekšroku dodot degradēto un citu jau urbanizēto, bet neefektīvi izmantoto teritoriju revitalizācijai un attīstībai. - Ievērot pēctecības principu – prioritāri apdzīvojumu pilnveidot, attīstot un restrukturizējot esošās apdzīvotās vietas.	- Ietvertas telpiskās kompozīcijas shēmā attēlotas transformējamās teritorijas un dotas prasības to attīstībai. - Noteiktas dzīvojamās vides ainavas un industriālās ainavas, par pamatu ņemot esošo teritorijas izmantošanu.
Rīgas rajona teritorijas plānojums	- Plānošanas procesā noteikt rajonu un vietējo pašvaldību vērtības un perspektīvās attīstības teritorijas - Dabāda veida dabas un kultūras objekti, tostarp dabas aizsardzības objekti un kultūras pieminekļi, jāvērtē kā apdzīvotās vietas attīstības resursi, kuru sakopšanā ieguldītie līdzekļi dod ne tikai tiešu, bet arī netiešu atdevi. - Izstrādājot teritorijas plānojumu, ņemt vērā attiecīgās teritorijas kultūras mantojuma vērtības.	Ainavu TmP ietvertas īpaši vērtīgās ainavu telpas un sniegti principi to attīstībai.
	Attīstot esošās un plānojot jaunas apdzīvotās vietas, izmantot plānošanas paņēmienus, kas nepieļauj/kavē vienlaidus apbūves zonu izveidi gar ceļiem, ūdenstilpju un ūdensteču krastiem.	Jautājums tiks izvērtēts RTP2030 izstrādes ietvaros, sagatavojot apbūves noteikumus un funkcionālā zonējuma priekšlikumu.
	Ražošanas un noliktavu apbūves teritorijas izvietojamas atsevišķi no dzīvojamām teritorijām, atdalot tās ar zaļo joslu. Dzīvojamā un sabiedrisko objektu apbūve no „A” kategorijas uzņēmumu teritorijas ārējās robežas izvietojama normatīvo aktu noteiktajos attālumos. Rekreatīvas, tai skaitā - vasarnīcu un dārzkopību teritorijas nedrīkst tieši piekļauties rūpniecisko objektu teritorijām.	Jautājums tiks izvērtēts RTP2030 izstrādes ietvaros, sagatavojot funkcionālā zonējuma priekšlikumu un apbūves noteikumus.
	Izvērtējamās pilsētu teritoriālās attīstības iespējas un, atbilstoši analīzes rezultātiem, paredzamas teritorijas pilsētu funkciju tālākai attīstībai, vienlaikus paredzot nepieciešamo infrastruktūras tīklu attīstīšanu, rekonstrukciju, paplašināšanu	- Ainavu TmP ietvertajā telpiskās kompozīcijas shēmā ietvertas galvenās transporta mezglu punktu teritorijas. - Jautājums tiek risināts Valsts un pašvaldības funkciju nodrošināšanai nepieciešamo teritoriju TmP, nosakot nepieciešamo publisko infrastruktūru, kā arī Mājokļu attīstības TmP un Uzņēmējdarbības

		funkciju nodrošināšanai nepieciešamo teritoriju TmP, nosakot turpmākās attīstības teritorijas.
	Plānot tranzīta kravu transporta kustības samazināšanos cauri pilsētu centriem un piejūras teritorijās.	- Ainavu TmP ietvertajā pilsētas telpiskās struktūras shēmā ir noteikts maģistrālās transporta infrastruktūras izvietojums. - Jautājums detalizēti tiek risināts Transporta attīstības TmP.
	- Teritorijas plānojumos jāparāda jūras krasta erozijas, applūšanas un iespējamās vēja erozijas riska joslas. - Teritorijas plānojumos jānosaka paaugstinātā pamatkrasta erozijas riska robeža turpmākajiem 50 gadiem un Rīgas jūras līča krasta kāpas aizsargjosla. Šajā joslā neparedzēt apbūves paplašināšanu un kapitālu infrastruktūras objektu ierīkošanu.	Jautājums tiek risināts Aizsargjoslu TmP, Ūdens teritoriju un krastmalu TmP un Meliorācijas attīstības TmP.
	- Jaunu attīstību piekrastē plānot tā, lai tā saudzīgi attiektos pret ainavu, neveidotu vizuālas barjeras. - Pirms jebkura lielāka mēroga attīstības projekta vai citām izmaiņām piekrastes dabā un ainavā, izstrādāt ainavu plānojumu, ietverot sagaidāmās vizuālās ietekmes uz vidi novērtējumu. - Saglabāt Piejūrā pilsētu, ciemu un dabas teritoriju miju un ainavu. Šajā joslā ietilpstošo pilsētu daļās un ciemos saglabāt un attīstīt „dārzu (mežu) pilsētu” raksturu. - Lai saglabātu rekreācijas un tūrisma attīstības iespējas un dabisko ainavu, neplānot vēja ģeneratoru attīstību.	Ainavu TmP ietvertas īpaši vērtīgās ainavas, to starpā arī jūras piekraste un tai piegulošās dabas teritorijas, un ietverti principi šo teritoriju attīstībai.

2.2.4. Līdzšinējā pieredze ainavu plānošanā Rīgā.

Ainavu plānošana kā atsevišķa tēma Rīgas plānošanā līdz šim nav skatīta, bet ar to saistītie jautājumi risināti pilsētas plānošanas dokumentos kopš Rīgas plānošanas pirmsākumiem, ietekmējot mūsdienu pilsētas identitāti.

Rīgā pirmie būvnoteikumi tika pieņemti jau 13.gs. beigās un paredzēja pilsētas struktūras pāreju no atsevišķu sētu apbūves uz perimetrālo apbūvi⁴. Plašāki un detalizētāki pilsētas plānošanas dokumenti tiek izstrādāti 17. un 18. gs., kad Rīga bija zviedru un pēc tam Krievijas pārvaldībā. Šajā laikā pilsētas telpiskās struktūras izmaiņas galvenokārt tika pakļautas militārām vajadzībām.

19.gs. Rīgas attīstību noteica Rīgas Celniecības un rekonstrukcijas plāns, kas izstrādāts pēc 1813. gadā inženiera I.Truzsona un 1815. gadā Baltijas ģenerālgubernatora F.Pauluči vadībā izstrādātajiem pilsētas plāniem, un paredzēja priekšpilsētu izbūvi, jaunu publisko ēku būvniecību un esošo dzīvojamo ēku un inženierkomunikāciju modernizāciju. Eiropā notiekošā pilsētu modernizācija 19.gs. beigās un 20.gs.sākumā

⁴ Interneta resurss "Cita Rīga": <http://www.citariga.lv/lat/vecriga/arhitektura/13-16-gs/>

noteica arī Rīgas attīstību – tika nojaukti pilsētas vaļņi, izveidojot plašu apstādījumu joslu un pastāvīgu apbūvi, izstrādāti kompleksi teritoriju attīstības un rekonstrukcijas projekti⁵.

Pēc Latvijas nonākšanas Padomju Savienības sastāvā nekustamais īpašums tika nacionalizēts, pašvaldību pārvalde tika reorganizēta, aizvien vairāk lēmumu pieņemšanu par teritorijas attīstību pakļaujot centralizētai varai. Padomju savienības periodā plānošanu veica centralizēti un specializēti projektēšanas valsts institūti – sākotnēji visas Padomju savienības līmenī, bet vēlāk deleģējot plānošanu vietējiem arhitektiem un institūtiem. Teritorijas plānošana galvenokārt tika pakļauta ekonomikas prasībām, Padomju Savienības plānošanas normām un normatīvajiem aktiem. Uzsvars tika likts uz dažādiem mērķiem noteiktām aizsargjoslām, zonām, normām attiecībā uz pakalpojumu pieejamību, kas tika noteiktas attiecībā pret iedzīvotāju skaitu u.c. Plānošanā neņēma vērā īpašuma struktūru. Plānošana notika daļēji slepeni, nekonsultējoties ar sabiedrību, un apstiprinātie plāni lielākoties nebija publiski pieejami.

Pēc neatkarības atgūšanas daudz uzmanības tika veltīts visaptverošas, decentralizētas, demokrātiskas un atklātas plānošanas sistēmas iedibināšanai, aizvien vairāk tajā iesaistot sabiedrību. Teritorijas attīstības plānošanu regulē normatīvie akti, kuros noteikti plānošanas principi un aizvien mazāks uzsvars likts uz valsts līmenī noteiktām normām. Līdz šim dažādos dokumentos augsta vērtība ir piešķirta Rīgas vēsturiskā centra panorāmai un siluetam, skatu perspektīvām uz Rīgas vēsturisko centru, kā arī skatiem pāri Daugavai.⁶ Lai arī tās ir ļoti vērtīgas, sabiedrības un ekspertu atzītas vērtības, Rīga sastāv no daudzveidīgām un vērtīgām ainavām.

Līdz ar Latvijas iestāšanos Eiropas Savienībā, atbilstoši Eiropas praksei attīstījusies arī teritorijas plānošana, tai skaitā attiecībā uz ainavu plānošanu. Tomēr Latvijā nav veikta visaptveroša ainavu novērtēšana, pēc noteiktiem kritērijiem piešķirot tām vērtību.. Pēc likuma “Par Eiropas ainavu konvenciju” pieņemšanas 2007. gada 29. martā teritorijas plānošanā ainavu apskata kā atsevišķu tēmu.

2008. gadā pēc RD PAD pasūtījuma Latvijas Universitātes Ģeogrāfijas un zemes zinātņu fakultāte veica pētījumu „Rīgas ainavu izdalīšana, analīze un novērtēšana”. Pētījuma rezultātā tika izdalītas īpaši vērtīgās Rīgas ainavas.

Lai aktualizētu pētījuma “Rīgas ainavu izdalīšana, analīze un novērtēšana” rezultātus un sagatavotu priekšlikumus jaunā Rīgas teritorijas plānojuma (turpmāk - RTP2030) izstrādei, 2013. gadā pēc RD PAD pasūtījuma nodibinājums „Vides risinājumu institūts” veica pētījumu „Rīgas ainavu kvalitātes mērķu noteikšana”. Lai apvienotu abos pētījumos piedāvātos risinājumus un samērotu tajos ietvertos risinājumus ar normatīvo aktu prasībām un citu TmP risinājumiem, 2015. gadā RD PAD uzdevumā SIA “Metrum” izstrādāja pētījumu “Ainavu plāna izstrāde.”

Visi trīs minētie pētījumi, kā arī Ainavu TmP darba grupu ietvaros sagatavotie priekšlikumi kalpo par pamatu Ainavu TmP risinājumiem. Pārskatu par pētījumos izstrādātajiem rezultātiem skatīt tabulā Nr.5.

⁵ Latvijas Universitāte un Baltijas jūras reģiona Eiropas Savienības INTERREG III B projekts “Telpiskās attīstības veicināšana, veidojot kopīgu izpratnes telpu (COMMIN)”, ziņojums “II. Teritorijas plānošanas Latvijā”, 2007.

⁶ Latvijas Universitāte un Baltijas jūras reģiona Eiropas Savienības INTERREG III B projekts “Telpiskās attīstības veicināšana, veidojot kopīgu izpratnes telpu (COMMIN)”, ziņojums “II. Teritorijas plānošanas Latvijā”, 2007.

Tabula 5 Ainavu TmP ietvaros izstrādāto pētījumu apkopojums

Pētījuma nosaukums	Izstrādātājs	Galvenie rezultāti
Rīgas ainavu izdalīšana, analīze un novērtēšana	Latvijas Universitātes Ģeogrāfijas un zemes zinātņu fakultāte	1. Izdalītas Rīgas unikālās un tipiskās ainavas; 2. Noteiktas Rīgas degradētās ainavas; 3. Noteikti Rīgas galvenie orientieri un pilsētas uztveres skatu punkti; 4. Sniegtas rekomendācijas visu izdalīto ainavu kvalitātes mērķu sasniegšanai; 5. Sagatavoti principi, kas ievērojami ainavu plānošanā.
Rīgas ainavu kvalitātes mērķu noteikšana	Nodibinājums „Vides risinājumu institūts”	1. Izdalītas tuvienes; 2. Noteiktas ainavu vērtību telpas; 3. Noteiktas aktivitāšu ainavu telpas; 4. Sniegti priekšlikumi ainavu kvalitātes mērķu noteikšanai lokālā līmenī; 5. Sniegti priekšlikumi sabiedrības līdzdalības nodrošināšanai ainavu plānošanas procesā.
Ainavu plāna izstrāde	SIA “Metrum”	1. Atjaunota informācija par Rīgas unikālajām un tipiskajām ainavām; 2. Atjaunota informācija par Rīgas galvenajiem orientieriem, skatu punktiem un sagatavotas prasības šo objektu tālākai attīstībai; 3. Sagatavota Rīgas telpiskās struktūras shēma un atbilstoši tai sniegtas prasības teritoriju tālākai attīstībai; 4. Sagatavots priekšlikums apbūves stāvu skaita kartei; 5. Sagatavoti priekšlikumi jaunu, uz ainavu detaļu plānošanu vērstu procedūru un dokumentu sagatavošanai.

2.3. Ainavu uztveres aspekti

Savstarpēja mijiedarbība starp būvēm un atvērto telpu, augiem un citu elementu kombinācijām veido pilsētas ainavu. Pilsētas ainavai, kā jebkurai mūsdienu ainavai, piemīt dažādas vērtības, tai skaitā – vides vērtība kā ekosistēmas daļai, kultūras vērtība kā vēsturisko notikumu gaitā transformētai telpai, valdošo stilu un tendenču liecība, sociālā vērtība kā telpai, kas kalpo par platformu sociāliem procesiem, sabiedrībā valdošo vērtību un vietējās identitātes spogulim, estētiskā vērtība – kā vizuālais un uztveres iespaids, kas veidojas caur gadsimtiem. Tātad, ainava var tikt raksturota ar tās estētisko, ekoloģisko, ekonomisko un kultūrvēsturisko vērtību.

Šī vērtību dažādība padara ainavu noteikšanu kompleksu, jo vērtību izvērtēšanu nav iespējams veikt vienlīdz objektīvi. Ainavas vērtējumu veido gan objektīvais, gan subjektīvais viedoklis, piemēram, ekoloģiskā vērtība ietver sevī zinātniskus aspektus, tādus kā bioloģiskā un ģeogrāfiskā daudzveidība, kas var nebūt acīmredzama bez īpašām zināšanām. Telpisku struktūru arhitektonisko kvalitāti nosaka cilvēka emocionālā uztvere, kas atkarīga no cilvēka pieredzes, izglītības un citiem uztveri noteicošiem faktoriem. Ekonomiskā vērtība ir saistīta ar ainavas izmantošanas iespējām indivīda vai sabiedrības labklājības celšanai, bet kultūrvēsturiskā vērtība – ar noteiktu laikmetu, vēsturisku notikumu raksturojošu ainavu. Savukārt estētiskā vērtība ir vairāk subjektīvs rādītājs, jo cilvēka un apkārtnē vides attiecības diktē kompleksi bioloģiskie, psiholoģiskie, sociālie un kultūras procesi.⁷

Tāpēc, izdalot ainavas būtu jāņem vērā, ka ainavu veido gan pilsētas fiziskie elementi un vērtības, gan simboliskais nozīmīgums, gan cilvēku pieredze un darbība tajā. Pilsētvides teorētiķis Edvards Sodža (*Edward William Soja*) piedāvājis metodi, atbilstoši kurai dzīves telpas ainavu veido (A) uztveramā (*perceived*) telpa, (B) iztēlotā (*conceived*) telpa un (C) izdzīvotā (*lived*) telpa⁸:

(A) **Uztveramā telpa** ir materializēta ikdienas dzīves vajadzību veidotā telpa, kuras izpausmju ģeogrāfija ir nokartējama un aprakstāma konkrētā veidā – galvenokārt ainavas funkcionalitātē (ainavas telpas lietojumā) un morfoloģijā (ainavas telpas izskatā). Tā veidojas kā rezultāts cilvēka darbībai un pilsētas audumā ir izdalāma divējādi:

1. kā vairāk vai mazāk vienota telpiska struktūra jeb pilsētas “audums” (*piemēram, industriāla apbūve, dzīvojamie masīvi, u.tml.*);
2. kā plūsmu un aktivitāšu mezglu ainavu telpiskā struktūra, kas raksturo pilsētu organizējošās telpiskās struktūras (*piemēram, ielas, centrs, stacija, tilts, u.tml.*).

(B) **Iztēlotā telpa**, ko veido mentālas vai kognitīvas (iztēlotas) formas. To izsaka “intelektuāli izstrādātās zīmēs” un simbolos, t.i., rakstiski un verbāli. Tā ir simboliskā dzīvestelpa – simboliski nozīmīgās ainavas, kuras sabiedrība un eksperti ir atzinuši par nozīmīgām pilsētas vai nacionālām vērtībām. Tās ir gan mantotās pilsētas ainavas struktūras kā kultūrvēsturiskie pilsētībūvnieciskie kompleksi, gan nozīmīgās dabas aizsardzības telpas, kur tiek īstenotas dabas vērtību saglabāšanas un aizsardzības prakses, gan nacionāli simboli (*piemēram, Daugava, koka Rīga, piekraste, Krēmeru dabas liegums, Vecrīga, Brīvības piemineklis u.tml.*);

(C) **Izdzīvotā telpa**, kas veidojas no cilvēku/iedzīvotāju esošām sociālām un telpiskām praksēm konkrētā teritorijā. Tās ir nozīmju un simboliskās telpas un vietas, kas veidojas, cilvēkiem pieredzot savas dzīves telpas, piešķirot individuālas un/vai sociālu grupu nozīmes dažādām vietām un ainavām. Tas ir veids, kā var novērtēt pilsētāinavu, izmantojot cilvēku zināšanas, kas veidojušās pieredzot un izdzīvojot dažādus notikumus un vietas pilsētā dažādos laikposmos. Izdzīvotā telpas izpratne ir būtiska lokālā

⁷ “Rīgas pilsētas ainavu teritoriju izdalīšana, analīze un novērtēšana”, Latvijas Universitātes Ģeogrāfijas un zemes zinātņu fakultāte, Rīga, 2009.

⁸ “Rīgas ainavu veidošanas mērķu noteikšana”, nodibinājums “Vides risinājumu institūts”, Rīga, 2013

plānošanas procesā kā indikators vietu vērtībām un ir atklājama, izmantojot sabiedrības līdzdalību plānošanā. (*piemēram, sastrēgumi, svaigs gaiss, klusums, troksnis, saviļņojums, dzīvīgums*).⁹

Šīs teorētiskās pamatnostādnes var izmantot par pamatu Ainavu TmP risinājumiem, kas apskata līdz šim apzināto ainavu vērtības, nozīmi un funkcionalitāti teritorijas plānošanas vajadzībām.

2.4. Pamatprincipi tematiskā plānojuma risinājumu sagatavošanai

Nemot vērā Konvencijā noteikto, ka „*ainavas ir teritorija tādā nozīmē, kā to uztver cilvēki, un kas ir izveidojusies dabas un/vai cilvēku darbības un mijiedarbības rezultātā*” un „*ainavu kvalitātes mērķis ir kompetentu publisko iestāžu formulētas sabiedrības vēlmes attiecībā uz viņu apkārtnes ainavas raksturiezīmēm*”, atbilstoši ainavas identificēšanas un plānošanas līmenim būtu jānosaka atšķirīgi vērtētāji – „profesionāļi” un „sabiedrība”:

- 1) „profesionāļi” – TmP ietvaros tie ir noteiktas jomas (vide, ekonomika, arhitektūra, vēsture utt.) speciālisti, kas spēj sniegt faktos balstītu novērtējumu par ainavas kvalitāti pilsētas, valsts vai plašākā mērogā.
- 2) „sabiedrība” - ainavas lietotāji, kuriem katra konkrētā ainava ir daļa no dzīves telpas un kuru viedokli par tās kvalitātēm ne vienmēr veido fakti vai skaitļi, bet attiecības, kas ar to veidojušās ikdienas procesā.

Papildus jāskaidro, ka faktiski abas lietotāju grupas ir uzskatāmas par ekspertiem, tikai katra ar citu kompetenci. Tāpēc ainavu identificēšanai var tikt noteikti divi līmeņi:

- 1) „pilsētas” līmenis, kurā noteiktās ainavas reprezentē plašākas sabiedrības un pilsētas tēlam nozīmīgas ainavas, kuru noteikšana ir pamatota gan ar sabiedrības viedokli par vērtīgākajām Rīgas ainavām un to kvalitātēm, gan profesionāļu slēdzienu par piederību noteiktai ainavu grupai un nepieciešamajām darbībām to kvalitātes mērķu sasniegšanai. Ainavu TmP ietvaros tās ir Rīgas ainavu vērtību telpas:
 - a) pētījumos par Rīgas pilsētvidi definētās pilsētas organizējošās struktūras un reprezentējošās vērtības (telpiskās struktūras shēma);
 - b) leģitimizētas telpas un struktūras (Rīgas vēsturiskais centrs, aizsargājamās dabas teritorijas, kultūrvēsturisko pieminekļu kompleksi u.c.) jeb unikālās un tipiskās Rīgas vērtības;
 - c) sociālā procesā reprezentētās un ekspertu definētās telpas un struktūras (pilsēt būvnieciskie kompleksi, piemēram koka apbūve, ūdens un pieūdeņu telpas, zaļās telpas un struktūras, „mezgla” publiskās ārtelpas u.c.) jeb kultūrvēsturiskās, ekoloģiskās, dzīvojamās vides un industriālās ainavas Rīgā;
 - d) perspektīvās telpas un struktūras jeb pilsētas attīstībā būtiskas teritorijas (telpiskās struktūras shēma un apbūves augstuma noteikšanas pamatprincipi);
- 2) „lokālais” līmenis, kurā noteiktās ainavas raksturo telpisko struktūru kādā pilsētas daļā un tās nozīmi kā ikdienas dzīves telpu, neatkarīgi no tās izmēra vai statusa. Ainavu TmP ietvaros lokālais līmenis tiek skarts:
 - a) nosakot prasības sabiedrības līdzdalībai plānošanas procesā;
 - b) ieskicējot turpmākās darbības, kas jāveic, lai Rīgas plānošanas sistēmu tuvinātu Konvencijas izpratnei par ainavām un to plānošanu;

⁹ “Rīgas ainavu veidošanas mērķu noteikšana”, nodibinājums “Vides risinājumu institūts”, Rīga, 2013

3. Ainavu vērtību noteikšana

Viens no veidiem, ko parasti izmanto pilsētas vai lauku teritorijas savas ainavas unikalitātes parādīšanā ir ainavu unikalitātes un tipiskuma vērtējums, ko tālāk var izmantot, piemēram, tūristu un iedzīvotāju piesaistīšanā, kā arī plānojot pilsētas attīstību, lai ainavas pārveides procesā netiktu pārveidoti tās vērtību veidojošie elementi. Unikālo un tipisko Rīgas ainavu noteikšana aprakstīta 3.1.1. apakšnodaļā.

Identificētās unikālās un tipiskās Rīgas ainavas parāda galvenās Rīgas ainavu vērtības, tomēr tās aptver tikai nelielu daļu no kopējās pilsētas teritorijas. Eiropas ainavu konvencijas izpratnē ainavas ir izdalāmas visā pašvaldības teritorijā, tāpēc Ainavu TmP ainavas apskatītas plašāk, identificējot Rīgas struktūru veidojošās ainavu vienības, kam piemīt noteikta vērtība (ekoloģiskā un kultūrvēsturiskā) un noteikta funkcija (dzīvojamās vides, industriālā, ostas industriālā un dzelzceļa). Šo ainavu novērtēšanas pieeja un robežu precizēšanas metodika aprakstīta 3.1.2. – 3.1.5. apakšnodaļās.

Teritorijas daļas, kas neietilpst nevienā no minēto ainavu kategorijām, klasificētas kā līdz šim neidentificētās ainavas un to izpēte un vērtēšana ir turpmākās plānošanas uzdevums.

Lai noteiktu vispārīgu ainavas kvalitāti un uzturēšanas pakāpi, Ainavu TmP ir ietvertas arī degradētās teritorijas. Degradēto teritoriju apraksts sniegts 3.1.6. apakšnodaļā.

3.1.1. Rīgas tipisko un unikālo ainavu noteikšana

Unikālās ainavas var izdalīt dažādos telpiskos mērogos: pilsētas, valsts, reģiona, Eiropas un pasaules mērogā. Veicot Rīgas ainavas inventarizāciju, kā atskaites mērogs izvēlēts Eiropas un Baltijas jūras reģiona mērogs. Par unikālu uzskatāma cilvēka vai dabas veidota ainava, ja tā ir vienīgā vai viena no nedaudzajām šāda tipa ainavām reģionā vai Eiropā vai arī tā ir vislabāk saglabāta. Rīgā Eiropas mērogā unikālās ainavas izdalītas, par pamatu ņemot Eiropas pilsētu pieredzi, kā arī ekspertu vērtējumu. Unikālām pilsētas ainavām piemīt augsta kultūrvēsturiskā vērtība un tās raksturo Latviju un/vai Rīgu, tās vēsturi un kultūru.

Tipiska ainava raksturo ainavas tipu, kurā atspoguļojas noteikts pilsētas attīstības process, laikmets, arhitektūra, pilsētas plānošanas risinājumi un dabas apstākļi. Tipisko ainavu izdalīšanas mērķis ir, pilsētai attīstoties, saglabāt ainavas vēsturisko seju un autentiskumu. Pamatojoties uz citu valstu pieredzi, kā arī analizējot Rīgas pilsētas attīstību un veicot pilsētas ainavu inventarizāciju, tika definēti šādi ainavas raksturojošie faktori:

1. Dabas apstākļi – reljefs, ūdensteces un ūdenstilpes, veģetācija;
2. Cilvēka veidoti ainavas elementi – zemes segums un zemes lietojuma veids, atsevišķu ainavas elementu izvietojums, arhitektūras stils, ainavas vēsturiskā attīstība, ienestās izmaiņas ainavā.

Viens no galvenajiem kritērijiem tipisko dabas ainavu izdalīšanā ir ainavas dabiskums. Rīgā cilvēku tiešas vai netiešas darbības neietekmētas ainavas nav iespējams izdalīt un tāpēc Rīgai raksturīgās tipiskās dabas ainavas raksturo pilsētas dabas apstākļus, kā arī cilvēku aktivitātes (kāpu apmežošanu, pļavu apsaimniekošanu u.c.) rezultātus, pārveidojot dabas ainavu.¹⁰

¹⁰ "Rīgas pilsētas ainavu teritoriju izdalīšana, analīze un novērtēšana", Latvijas universitātes ģeogrāfijas un zemes zinātņu fakultāte, Rīga, 2009.

Unikālās un tipiskās Rīgas ainavas veido galveno ainavu vērtību telpu pamatu Rīgas pilsētā. Detalizēts unikālo un tipisko ainavu iedalījums pēc to nozīmes, kā arī atbilstības ainavu tipiem ietverts pielikumā Nr.2. Ainavas attēlotas pielikumā Nr.1.

Ņemot vērā, ka unikālās un tipiskās ainavas vienmēr ietilpst kādā no Rīgā identificēto ainavu tipiem (nodaļas – 3.1.2.-3.1.6.), šo ainavu kvalitātes mērķu sasniegšanai nepieciešamās rīcības izriet no tiem principiem, kas noteikti dažādu ainavu tipu saglabāšanai.

3.1.2. Kultūrvēsturiski augstvērtīgās Rīgas ainavas

Kultūrvēsturiski augstvērtīgās ainavas sākotnēji tika noteiktas pēc šādiem kritērijiem:

- 1) Saglabājies maksimāli pilns pilsētībūvniecības modelis;
- 2) Ēkām minimāli novērojamas izmaiņas materiālā, dizainā, nav novērojamas būtiskas pārbūves. Ja pārbūves veiktas, tās ir saskanīgas ar esošo arhitektūru un materiālu;
- 3) Fiziskais stāvoklis vērtējams kā labs. Ja ir atsevišķi elementi, kuru stāvoklis vērtējams kā slikts, bet iespējams konstatēt uzlabojuma potenciālu, ainavas vērtība netiek pazemināta;
- 4) Ainavā konstatējama vēsturiskā izmantošanas funkcija vai mūsdienu funkcijas, kas saskan ar vēsturisko izmantošanu.¹¹

Ainavu TmP risinājumus saskaņojot ar Rīgas kultūrvēsturisko teritoriju tematiskā plānojuma risinājumiem, izdalīto ainavu robežas precizētas atbilstoši apbūves aizsardzības teritoriju, valsts aizsargājamo pilsētībūvniecības pieminekļu un atsevišķu arhitektūras pieminekļu robežām.

Kultūrvēsturiski augstvērtīgās ainavas attēlotas pielikumā Nr.1. Principi minēto teritoriju turpmākai attīstībai sniegti Rīgas kultūrvēsturisko teritoriju TmP.

RTP2030 izstrādes ietvaros nepieciešams izvirzīt nosacījumus galveno kultūrvēsturisko vērtību aizsardzībai, vienlaikus nodrošinot kultūrvēsturisku objektu un teritoriju attīstību:

- 1) Radīt priekšnoteikumus kultūrvēsturiski vērtīgo ēku, ēku kompleksu un teritoriju aizsardzībai;
- 2) Vēlams ietvert principus, kas novērš nelabvēlīgu arhitektonisko pārveidojumu rašanos;
- 3) Pēc iespējas skaidrāk nodefinēt aizsargājamās vērtības (materiāli, proporcijas, apdares tehnika u.t.t.);
- 4) Vēlams ietvert risinājumus, kas izņēmuma gadījumos pieļauj atkāpes no aizsardzības principiem, lai paaugstinātu teritorijas attīstības potenciālu (piemēram, paaugstināts stāvu skaits vai apbūves tehniskie rādītāji atsevišķās aizsargājamo teritoriju daļās, u.t.t.).

3.1.3. Ekoloģiski augstvērtīgās Rīgas ainavas

Ekoloģiski augstvērtīgās ainavas tika izdalītas analizējot to atbilstību vismaz vienam no minētajiem kritērijiem:

- 1) Ainavai piemīt liela nozīme bioloģiskās daudzveidības nodrošināšanai Latvijas vai Rīgas mērogā;
- 2) Ainavai piemīt liela nozīme pilsētas vides kvalitātes uzlabošanā (ietekme uz mikroklimatu un gaisa kvalitāti);
- 3) Ainavai ir liela nozīme iedzīvotāju atpūtai dabiskā vidē;

¹¹ "Rīgas pilsētas ainavu teritoriju izdalīšana, analīze un novērtēšana", Latvijas universitātes ģeogrāfijas un zemes zinātņu fakultāte, Rīga, 2009.

- 4) Ainavai ir liela nozīme kā bioloģiskam sorbentam, attīrot grunts un ūdens tehnisko piesārņojumu.¹²

Ainavu TmP risinājumus saskaņojot ar Apstādījumu struktūras un publiskās ārtelpas TmP risinājumiem, izdalīto ainavu robežas precizētas atbilstoši dabas teritoriju (mežu, parku, ūdensobjektu u.c.) robežām.

Ekoloģiski augstvērtīgās ainavas attēlotas pielikumā Nr.1. Principi minēto teritoriju turpmākai attīstībai sniegti Apstādījumu struktūras un publiskās ārtelpas TmP.

RTP2030 izstrādes ietvaros nepieciešams noteikt principus un kārtību ekoloģiski nozīmīgo teritoriju aizsardzībai un vienlaikus – integrācijai pilsētas struktūrā gan telpiski, gan funkcionāli:

- 1) **Nosakot funkcionālo zonējumu, pēc iespējas jāņem vērā jau iedibinātais teritorijas izmantošanas veids un RTP2006 noteiktā teritorijas plānotā (atļautā) izmantošana, lai nesamazinātu zaļo teritoriju platību pilsētā, kā arī tam raksturīgo izmantošanas veidu (mežs, parks, skvērs);**
- 2) **Vēlams noteikt ekoloģisko nozīmīgo teritoriju grupas atbilstoši to dabas aizsardzības līmenim un rekreācijas potenciālam (piemēram, liegumos primāra ir dabas aizsardzība, mežaparkos un parkos – rekreācija ir vienlīdz būtiska kā vides aizsardzības aspekti, savukārt, apbūves teritorijās, kur saglabājams liels apstādījumu īpatsvars, būtiska ir apbūves iespēju nodrošināšana);**
- 3) **Vēlams noteikt prasības labiekārtojumam, lai nodrošinātu tā atbilstību gan iecerētajai funkcijai, gan dabas aizsardzības prasībām;**
- 4) **Izvērtēt nepieciešamību noteikt papildus plānošanas procedūras esošo dabas teritoriju pārveidošanai, tādējādi nodrošinot sabiedrības līdzdalību pārmaiņu procesā.**

3.1.4. Dzīvojamās vides ainavas

Rīgas apbūvētās teritorijas veido dažāda vēsturiskā perioda, apbūves tipa un funkcijas apbūve. Ainavu TmP ietvaros kā atsevišķs ainavu tips tika izdalīts dzīvojamās apbūves ainavas, šajā kategorijā apvienojot visu Rīgas apbūves periodu apbūvi (vēsturiskā koka un mūra apbūve ar dzīvojamo funkciju, 20.gs otrajā pusē būvētā daudzstāvu dzīvojamā apbūve, visos laika periodos īstenotā savrupmāju un mazstāvu dzīvojamo ēku apbūve) ar mājokļu funkciju.

Dzīvojamās apbūves ainavu robežas noteiktas Ainavu TmP risinājumus saskaņojot ar Mājokļu attīstības TmP risinājumiem. Dzīvojamās apbūves ainavā ietvertas gan esošās, gan plānotās dzīvojamās apbūves teritorijas.

Rīgas dzīvojamās apbūves ainavas attēlotas pielikumā Nr.1. Principi minēto teritoriju attīstībai sniegti Mājokļu attīstības TmP.

RTP2030 izstrādes ietvaros jānosaka prasības un principi teritoriju, kas tiek izmantotas mājokļu funkcijai, attīstībai:

¹² “Rīgas pilsētas ainavu teritoriju izdalīšana, analīze un novērtēšana”, Latvijas universitātes ģeogrāfijas un zemes zinātņu fakultāte, Rīga, 2009.

- 1) **Izvērtējot katras teritorijas iedibinātās funkcijas, apbūves tipoloģiju, ēku celtniecības laiku, kā arī informāciju par sociālo situāciju vai iedzīvotāju viedokli par galvenajām teritorijas vērtībām, noteikt teritorijas funkcionālo zonējumu dzīvojamām teritorijām visā Rīgā;**
- 2) **Noteikt apbūves parametrus un citus nosacījumus apbūves un vides veidošanai dzīvojamās teritorijās, lai radītu priekšnoteikumus dzīvojamai videi piemērotas pilsētas telpas veidošanai, publisku un privātu pakalpojumu pieejamībai;**
- 3) **Vēlams ietvert prasības apbūves veidolam, lai nodrošinātu vienota tēla veidošanos lielmēroga dzīvojamo rajonu teritorijās īstenojot reģenerācijas projektus;**
- 4) **Vēlams noteikt gadījumus, kad piemērojama papildus plānošanas procedūra, nodrošinot sabiedrības līdzdalību tādu objektu būvniecības (veidošanas) gadījumā, kas neatbilst esošai situācijai un var radīt telpiskas un funkcionālas izmaiņas dzīves vides ainavā.**

3.1.5. Industriālās ainavas

Rīgas attīstība ir cieši saistīta ar tirdzniecību un ražošanu. Atrašanās Daugavas grīvā veicinājusi Rīgas kā ostas pilsētas attīstību kopš viduslaikiem, un tirdzniecības centra funkcija tika nostiprināta vēl vairāk 19. gs. vidū, aizsākoties dzelzceļa izbūvei tagadējā Latvijas teritorijā. Rīgas ekonomiskais uzplaukums no 20. gs. sākuma līdz Pirmajam pasaules karam ir tieši saistīts ar straujo rūpniecības attīstību Rīgas centram piegulošajās teritorijās un attīstīto tirdzniecību. Pēc Otrā pasaules kara, Latvijai nonākot Padomju Savienības sastāvā, Rīgā rūpniecība tika atjaunota un pilsētā parādījās jaunas ražošanai paredzētas teritorijas.

Dažādos laikos veidotās ražošanai, ostas attīstībai un kravu pārvadāšanai domātās teritorijas veido lielāko daļu no Rīgas industriālās ainavas. Ainavu TmP kā industriālas apbūves ainavas kartētas saglabājamās un no jauna veidojamās industriālās apbūves teritorijas, kuras var iedalīt trīs grupās: industriālā ainava, Rīgas ostas ainava un dzelzceļa ainava.

- 1) Industriālās apbūves ainava – teritorijas, kas vēsturiski un mūsdienās tiek izmantotas ražošanas, uzglabāšanas un loģistikas pakalpojumu nodrošināšanai. Industriālā ainava var ietvert arī kultūrvēsturiski vērtīgus elementus. Šobrīd liela daļa no industriālās ainavas pieskaitāma degradētām teritorijām, jo nereti tās ir nekoptas un ēkas – sliktā stāvoklī. Industriālajās teritorijās bieži ir vides piesārņojums. Industriālās apbūves ainavas attēlotas pielikumā Nr.1. Principi to attīstībai sniegti Uzņēmējdarbības funkciju nodrošināšanai nepieciešamo teritoriju TmP.
- 2) Rīgas ostas ainava ietver teritoriju Rīgas brīvdostas robežās, kas tiek izmantota galvenokārt kravu pārkraušanas, kā arī uzglabāšanas un loģistikas pakalpojumu nodrošināšanai. Rīgas ostas ainavas nozīmīga sastāvdaļa ir atrašanās Daugavas krastā un teritorijas izmantošanas ciešā sasaiste ar upes akvatoriju. Daļa Rīgas brīvdostas teritorijas šobrīd ir neattīstīta un tajā nav vērojams industriālas apbūves raksturs, tomēr jāreķinās, ka ostai attīstoties, var tikt transformētas tās teritorijā ietilpstošās ainavas.

Rīgas ostas ainava attēlota pielikumā Nr.1. Principi tās attīstībai sniegti Rīgas Brīvostas TmP.

- 3) Dzelzceļa ainava – dzelzceļa izbūve aizsākusies 1861.gadā ar pirmo atklāto līniju no Rīgas uz Daugavpili. Nākamo gadu desmitu laikā notika strauja dzelzceļa būvniecība, veicinot jaunajām līnijām piegulošo teritoriju, tai skaitā – ostu, attīstību.¹³ Dzelzceļam ir nozīmīga loma Rīgas pilsētvides struktūras veidošanā – dzelzceļa loks ap Rīgas vēsturisko centru un tam pienākošās maģistrālās dzelzceļa līnijas no Latvijas lielākajām pilsētām ir noteikušas apbūves izvietojumu un raksturu pilsētā.

Dzelzceļa ainavas attēlotas pielikumā Nr.1. Principi to attīstībai sniegti transporta attīstības TmP.

RTP2030 izstrādes ietvaros nepieciešams definēt principus un radīt nosacījumus industriālo teritoriju kā ekonomiskā virzītājspēka attīstībai pilsētā, kā arī noteikt šo teritoriju attiecības ar citiem teritorijas izmantošanas veidiem, lai pēc iespējas izvairītos no konfliktsituāciju veidošanās:

- 1) Izvērtējot teritoriju faktisko izmantošanu un RTP2006, kā arī Stratēģijā noteiktos risinājumus, identificēt teritorijas, kurās ilgtermiņā būtu attīstāma industriāla izmantošana, noteikt tām atbilstošu funkcionālo zonējumu un izvirzīt prasības apbūves un vides veidošanai, tai skaitā – ietekmes uz vidi mazināšanai;
- 2) Identificēt dažādus industriju veidus, tiem nepieciešamos apbūves parametrus, prasības transporta nodrošinājumam, to radīto ietekmi uz vidi un citus apsvērumus. Izvērtēt nepieciešamību izvirzīt tām individuālas prasības;
- 3) Izvērtēt industriālo teritoriju potenciālo ietekmi uz teritorijām, kur ir iedibināta vai plānota dzīvojamā un publiskā apbūve un iespēju robežās noteikt pasākumus šīs ietekmes mazināšanai vai radīt risinājumus funkciju ilgspejīgai līdzās pastāvēšanai;
- 4) Lai nodrošinātu viedokļu saskaņošanu teritorijas attīstības gadījumā, vēlams noteikt situācijas, kad piemērojama papildus plānošanas procedūra.

3.1.6. Degradētās ainavas

Saskaņā ar Zemes pārvaldības likuma 1.panta 4.punktā noteikto, degradēta teritorija ir teritorija ar izpostītu vai bojātu zemes virskārtu vai pamesta apbūves, derīgo izrakteņu ieguves, saimnieciskās vai militārās darbības teritorija.

Zemes pārvaldības likums nosaka divus teritorijas degradācijas veidus:

- 1) Zemes degradācija – zemes un ar to saistīto resursu ekonomiskās vai ekoloģiskās vērtības samazināšanās vai izzušana cilvēka darbības vai bezdarbības vai dabas procesu rezultātā;
- 2) Augsnes degradācija – dabas procesu un cilvēka darbības ietekmē radušās vai notiekošās izmaiņas, kuru dēļ samazinās iespēja izmantot augsni ekonomisko, vides aizsardzības un kultūras funkciju īstenošanā.

Tomēr šobrīd valsts līmenī nav izstrādāti vienoti principi, pēc kuriem būtu iespējams noteikt degradētās teritorijas, tās klasificēt un izvirzīt prasības to degradācijas novēršanai. Zemes pārvaldības likums nosaka, ka Ministru kabinetam līdz 31.12.2017. ir

¹³ VAS "Latvijas Dzelzceļš" mājas lapa: <http://www.ldz.lv/node/334>

jāizstrādā noteikumi par zemes un augsnes degradācijas kritērijiem un kārtību, kādā novērtē zemes un augsnes degradāciju un tās iespējamību.

Nemot vērā vienotas metodikas trūkumu, veicot Rīgas ainavu inventarizāciju¹⁴, tika vērtētas un izdalītas degradētās ainavas un to elementi, vērtējot pēc šādiem kritērijiem:

- 1) Apbūves tehniskais un vizuālais stāvoklis;
- 2) Ārtelpas vizuālā kvalitāte;
- 3) Ārtelpas piesārņojums ar sadzīves atkritumiem un cita veida atkritumiem;
- 4) Dabisko un pusdabisko ekosistēmu degradācijas pazīmes (nobradāšana, kalnu koki u.t.t.);
- 5) Ķīmiski piesārņotas ainavas.

Atkarībā no ainavas degradācijas izpausmēm un tās funkcionālās izmantošanas visas degradētās ainavas tika iedalītas šādās kategorijās:

- 1) Vizuāli degradēta dzīvojamās apbūves ainava;
- 2) Vizuāli degradēta industriālā ainava;
- 3) Vizuāli degradēta ģimenes dārziņu ainava;
- 4) Vizuāli degradēta dabas ainava;
- 5) Degradēta dabiska vai pusdabiska ekosistēma;
- 6) Ar sadzīves un cita veida atkritumiem piesārņota ainava;
- 7) Ķīmiski piesārņota ainava.

Nemot vērā, ka inventarizācija tika veikta 2008./2009. gada periodā, izvērtējot degradēto ainavu kartogrāfisko materiālu, tika secināts, ka ir notikušas ievērojamas izmaiņas, līdz ar to tiešā veidā Ainavu TmP iekļaut šo materiālu nav iespējams, taču tas noder, lai veiktu izmaiņu monitoringu.

Pēc RD PAD pasūtījuma 2012. gadā tika veikts pētījums “Degradēto teritoriju un objektu apsekojums Rīgā” (turpmāk - Apsekojums), ko izstrādāja SIA „Datorkarte”. Darbā kartētas degradētās teritorijas, iedalot šādos tipos:

- 1) Degradētie objekti:
 - a) Dzīvojamās ēkas;
 - b) Darījumu ēkas;
 - c) Jaukta pielietojuma ēkas;
 - d) Ražošanas un noliktavas ēkas.
- 2) Degradētās teritorijas:
 - a) Dzīvojamās teritorijas;
 - b) Darījumu teritorijas;
 - c) Jaukta pielietojuma teritorijas;
 - d) Ražošanas un noliktavas teritorijas;
 - e) Mazdārziņu teritorijas;
 - f) Dabas teritorijas.

Nemot vērā, ka Apsekojums ir jaunākais pieejamais materiāls, un var uzskatīt, ka tajā precizētas un papildinātas iepriekš veiktajā inventarizācijā norādītās degradētās teritorijas, Ainavu TmP ietvaros degradētās teritorijas ir noteiktas atbilstoši Apsekojumā sniegtajai informācijai. Degradētās teritorijas attēlotas pielikumā Nr. 4.

Turpmākajā plānošanas procesā jāņem vērā, ka degradētās teritorijas (ainavas) ir visvairāk pakļautas mainīgumam – tās var tikt salīdzinoši īsā laikā atjaunotas, savukārt teritorijas bez degradācijas pazīmēm var par tādām kļūt, ja tiek pārtraukta teritorijā iedibinātā funkcija, netiek veikta pienācīga apstādījumu teritoriju uzturēšana, vai avāriju vai dabas kataklizmu gadījumā strauji mainās vides veselības stāvoklis.

¹⁴ “Rīgas pilsētas ainavu teritoriju izdalīšana, analīze un novērtēšana”, Latvijas universitātes ģeogrāfijas un zemes zinātņu fakultāte, Rīga, 2009.

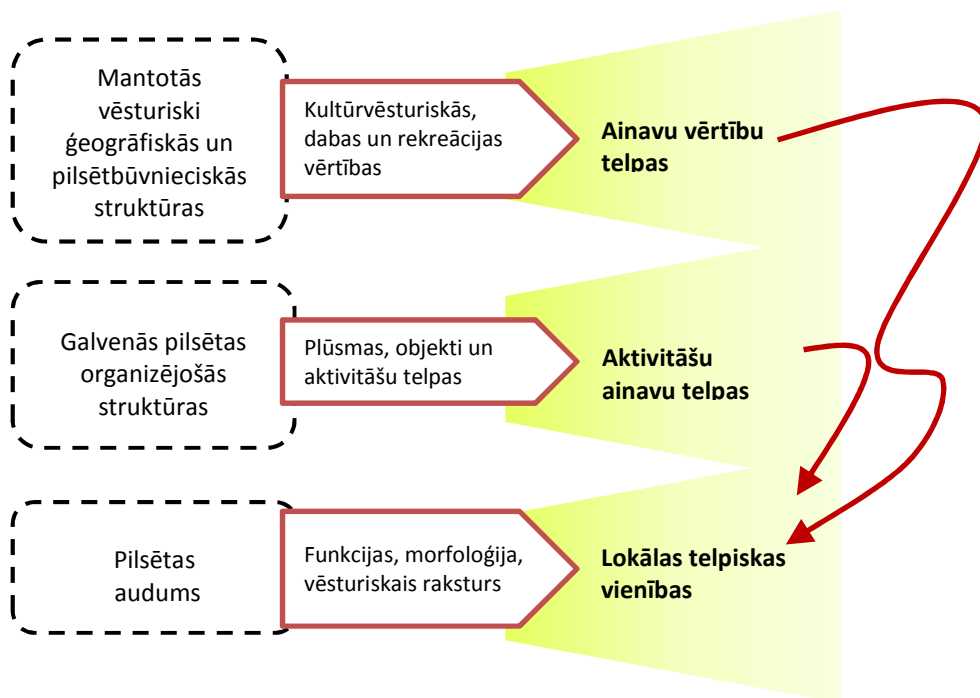
Pašvaldībai ir jāveic regulārs darbs, apzinot degradētas un degradācijas riskam pakļautas teritorijas, jāveicina pasākumi degradācijas novēršanai un jānodrošina to īstenošanas uzraudzība. Turpmākas rīcības degradēto teritoriju pārvaldībā īstenojamas pēc Ministru kabineta noteikumu par zemes un augsnes degradācijas kritērijiem apstiprināšanas.

RTP2030 izstrādes ietvaros jāizvērtē nepieciešamība ietvert prasības degradētu teritoriju sakārtošanai un teritoriju degradācijas risku novēršanai.

3.2. Rīgas telpiskā struktūra.

Pilsētas telpiskā struktūra veidojas pilsētai augot un attīstoties. Pilsētvides uztveres kvalitāte lielā mērā ir saistīta ar šīs struktūras loģiku un nolasāmību, kas ļauj cilvēkiem orientēties pilsētā. Pilsētu veidojošie elementi ir pamats ainavu struktūrai, nodrošinot tās materiālās substances saglabāšanu.

Ainavu, no tās vērtību, veidošanās, izmantošanas un nozīmes aspekta var iedalīt trīs perspektīvās jeb skatu leņķos (3.att.), kas izriet no pilsētas telpiskajām struktūrām.

Attēls 3 Pilsētainavas skatu leņķi ainavas plānošanas kontekstā

Ainavu vērtību telpas un aktivitāšu ainavu telpas ietekmē pilsētas lokālās telpiskās vienības un to uztveri. Detalizētu katra ainavu telpu veidojošā slāņa aprakstu skatīt tabulā Nr. 6.

Tabula 2 Pilsētas ainavu veidojošie slāņi

Pilsētas ainavu struktūru veidojošie slāņi	Ainavas struktūras slāņos ietilpstošie elementi	Elementu nozīmes apraksts
Ainavu vērtību telpas: Mantotās vēsturiski ģeogrāfiskās un pilsētībūvnieciskās struktūras ar kultūrvēsturisku, dabas un rekreācijas vērtību.	Kultūrvēsturiskas, rekreācijas un dabas vērtību telpas, kas var būt institucionalizētas (piešķirts aizsardzības statuss augstākstāvošos normatīvos aktos).	Pilsētas izveides pamats, tās vizuālā un funkcionālā tēla veidotāji. Raksturo Rīgas veidošanās nozīmīgākos laika posmus un pilsētvides transformācijas.
Aktivitāšu ainavu telpas: Pilsētas galvenās organizējošās struktūras.	Mezglu punkti, lineārās struktūras, enkurobjekti pilsētas un apkaimes mērogā	Īpaši dinamiskas ainavas, kuru funkcionēšanu un raksturu nosaka cilvēku pieplūdums un aktivitāšu intensitāte. Tām ir būtiska ietekmes nozīme uz apkārtējo ainavu raksturu.
Pilsētas auduma lokālās vienības: Morfoloģiski un funkcionāli atšķirīgas ainavu telpas. Ainavu TmP ietvaros tās tiek dēvētas par tuvienēm.	Tās raksturo formas un funkcionāla līdzība, vēsture, pārmaiņu raksturs, novietojums attiecībā pret pilsētas galvenajām telpiskajām struktūrām. Parasti arī laika gaitā izveidojusies vietējo iedzīvotāju piederības sajūta, attieksme un attiecības ar telpu.	Šī skatījuma nozīme balstās atziņā, ka ainavas ir visur un ka tās var tikt plānotas un veidotas pēc līdzīgiem principiem, rodot līdzsvaru starp interešu pušu vēlmēm un vajadzībām.

Ainavu uztvere mainās atkarībā no mēroga, kādā uz to skatāmies, to ietekmē vērotāja sociālā pieredze un zināšanas, kā arī ainavas elementi var tikt vērtēti, gan ņemot vērā kvantitatīvus, gan kvalitatīvus datus, tāpēc ir būtiski apzināt ainavu identificēšanas procesu un to plānošanā galveno vērtību un struktūru identificēšanu veikt vairākos līmeņos apzinoties, kādām vajadzībām tas tiek veikts. Šāda plānošanas procesa uzbūve ir par pamatu komunikatīvajai ainavu plānošanai un ir cieši saistīta ar katram plānošanas līmenim un plānojamajai telpai atbilstoši esošo vai potenciālo attīstības dalībnieku lomu jeb ieinteresēto pušu iesaisti.¹⁵

3.2.1. Rīgas telpiskās struktūras shēma

Pilsētas kopējo struktūru veido tās atsevišķās daļas - dzīvojamās un industriālās apbūves teritorijas, apstādījumu un ūdeņu teritorijas, ko kopējā sistēmā savieno ceļu struktūra. Rīgas telpiskās struktūras shēma attēlo to savstarpējo sakārtojumu, izceļ galvenos pilsētvidi veidojošos elementus un attēlo telpiskās attīstības principus. Telpiskās struktūras shēma ir grafisks attēlojums, kas kalpo par pamatu lēmumu pieņemšanai attiecībā uz katras atsevišķas teritorijas attīstības nākotnes perspektīvām.

Rīgas telpiskās struktūras shēmas izstrāde ir nepieciešama, lai nodrošinātu konceptuālo pamatojumu galveno Rīgas veidojošo vērtību saglabāšanai un galveno jaunveidojamo elementu attīstībai. Telpiskās struktūras shēma izstrādāta pamatojoties uz esošās un perspektīvās situācijas analīzi, par pamatu ņemot iepriekšējos Rīgas attīstības plānos noteiktos telpiskās attīstības pamatprincipus.

Rīgas pilsētas telpiskās struktūras jautājumi ir pētīti vairākkārtīgi, tai skaitā, izstrādājot Rīgas attīstības plānu 1995.-2005. gadam (turpmāk - RAP2005), kad šim jautājumam pievērsās gan pilsētplānotājs un arhitekts Ē. Fogelis, gan arī plāna galvenais vadītājs A. Roze. Rezultātā RAP2005 tika iekļauta Rīgas telpiskās struktūras shēma, tajā ietverot galvenos pilsētas struktūras elementus. Būtiska daļa no tajā ietvertajiem struktūras elementiem saglabāti arī RTP2006 ietvaros izstrādātajā Rīgas perspektīvās struktūras shēmā. Izvērtējot minētos materiālus mūsdienu situācijā, secināms, ka Rīgas telpiskās struktūras pamatelementi savu nozīmi pilsētas telpā un ainavā nav mainījuši un ir iekļaujami telpiskās struktūras shēmā arī turpmāk. Tie ir sekojošie elementi:

- 1) Daugava – Rīgas tēla un telpiskās kompozīcijas pamatelements;
- 2) Esošā akcentētā vēsturiskās apbūves silueta grupa – Vecrīga;
- 3) Svarīgākā kompozīcijas šķērsass (Brīvības iela, Kaļķu iela, Uzvaras parks);
- 4) Bulvāri, gatves un lielceļi ar skatu punktiem (ainavām) uz apbūves akcentiem;
- 5) “Rīgas vārti”.

Papildus minētajiem elementiem Rīgas telpiskās struktūras shēmu veido vairāki slāņi:

- 1) Dabas struktūra – apstādījumu teritorijas un pilsētas ūdeņi;
- 2) Apbūves struktūra – apbūves tipoloģija, kas izriet no tās funkcijas un telpiskā rakstura;
- 3) Transporta tīklojums – norāda uz pilsētas iekšējām saiknēm un dažādo pilsētas uztveri, kas veidojas pa tiem pārvietojoties;
- 4) Mezglu punkti – pilsētas aktivitāšu, cilvēku un transporta koncentrācijas vietas, kas norāda uz pakalpojumu nodrošinājumu pilsētas mērogā.

Detalizēts apraksts par katru Rīgas telpiskās struktūras elementu atrodams tabulā Nr. 7. Pilsētas telpiskās struktūras shēma atrodama pielikumā Nr. 3.

¹⁵ “Rīgas ainavu veidošanas mērķu noteikšana”, nodibinājums “Vides risinājumu institūts”, Rīga, 2013

Tabula 3 Rīgas telpiskās struktūras elementi

Galvenie pilsētas struktūras elementi	Struktūras elements	Kompozīcijas elementa apraksts	Uzdevumi turpmākai plānošanai	RTP2030 risināmie jautājumi
Apstādījumu un dabas struktūra	Ūdens - Daugava ar krastmalām	Rīgas krastmalu (upju un ezeru) ainavu attīstības prioritāte ir pilsētas vizuālā tēla (pilsēta pie ūdeņiem) akcentēšana un bioloģiskās daudzveidības saglabāšana, vienlaikus nodrošinot pilsētas iedzīvotājus ar daudzveidīgām atpūtas iespējām. Daugava ir Rīgas plānojuma struktūras un telpiskās kompozīcijas pamatelements, kas vienlaikus ir gan vērtību telpa, gan lineārā aktivitāšu telpa.	1.1. Jāuzlabo piekļuve Daugavai, it īpaši Rīgas centrālajā daļā, integrējot to pilsētas struktūrā, kā arī Rīgas brīvostas teritorijā, nodrošinot Daugavai piegulošo, bet šobrīd funkcionāli un telpiski norobežoto apkaimju savienojumu ar upi; 1.2. Jāpaplašina Daugavas labiekārtoto krastmalu teritorijas, attīstot jaunas labiekārtotas teritorijas ūdensmalās, kā arī modernizējot esošās; 1.3. Gan labiekārtojuma projekti, gan attīstība Daugavas krastos ir jāplāno kompleksi – aptverot gan ūdens, gan sauszemes teritorijas. Par pamatu apskatāmā telpiskā ietvara noteikšanai var kalpot noteiktās tuvieņu robežas; 1.4. Radīt priekšnoteikumus ūdens izmantošanas veicināšanai gan rekreācijas un kuģošanas, gan saimnieciskās darbības veikšanai; 1.5. Izvērtēt nozīmīgākos skatus no Daugavas uz pilsētu, kā arī no viena upes krasta uz otru. Būtiski ar ēkām neaizsegt pilsētas siluetu un noteiktas ainavas daļas, piemēram, Daugavgrīvas cietoksni; 1.6. Jāizvērtē labā un kreisā krasta apbūves siluets un tā attīstība nākotnē. Jaunu apbūves akcentu parādīšanās Daugavas ainavas zonā nav vēlama; 1.7. Vēlams noteikt atšķirīgu apbūves augstumu Daugavas pamatgultnes ūdensmalās, pussalās un salās, paredzot salīdzinoši zemāku apbūvi, nekā teritorijās, kas tieši nerobežojas ar ūdensmalām; 1.8. Daugavas līču, attek un piekrastes teritorijās jāizstrādā detalizēti plānošanas dokumenti, precizējot plānoto izmantošanu un izvērtējot ietekmi uz ainavu.	Detalizētas vadlīnijas un ieteikumi turpmākai plānošanai noteikti Ūdens teritoriju un krastmalu TmP un Rīgas brīvostas TmP; RTP2030 izstrādes ietvaros jāvērtē nepieciešamība: 1) noteikt īpašas prasības apbūves augstumam Daugavai piegulošajās teritorijās; 2) noteikt skatu punktus, kuros jāveic vizuālās ietekmes novērtējums; 3) izvirzīt papildus nosacījumus krastmalu labiekārtojumam un infrastruktūrai; 4) noteikt papildus prasības ūdens telpas attīstībai.
	Ūdens - Upes un ezeri		1.1. Jāuzlabo piekļuve ūdensmalām ezeru un mazo upju krastos, it īpaši teritorijās, kur garā krastmalas posmā nav nevienas piekļuves vietas. Novērst krastmalu apbūvi (izņemot ostu apbūves teritorijas), kas ierobežo pārvietošanos gar upēm un	Detalizētas vadlīnijas un ieteikumi turpmākai plānošanai noteikti Ūdens teritoriju un krastmalu TmP un Apstādījumu

		ezeriem; 1.2. Jāpaplašina labiekārtoto krastmalu tīklojums un jāveido jaunas peldvietas, it īpaši to ūdensobjektu krastos, kuros šobrīd tādu nav; 1.3. Attīstība upju un ezeru krastos jāplāno pēc iespējas kompleksi, saskaņojot sauszemes un ūdens teritorijas izmantošanu. Cik iespējams, jebkurā projektā jāizmanto ūdens teritorijas sniegtais funkcionālais un telpiskais potenciāls, integrējot ar ūdeni saistītas izmantošanas; 1.4. Uzlabot kuģošanas savienojumus starp dažādiem Rīgas un arī kaimiņu pašvaldībās izvietotiem ūdens objektiem, radot priekšnosacījumus ūdens transporta izmantošanas pieaugumam un nodrošinot apstākļus dažādu kuģošanas līdzekļu lietošanai ūdens objektos. 1.5. Ūdens objektiem piegulošajās teritorijās paredzēt zemāku apbūvi; 1.6. Veicināt ūdens teritoriju dažādu izmantošanu gan vasaras, gan ziemas sezonās;	struktūras un publiskās ārtelpas TmP; RTP2030 izstrādes ietvaros jāvērtē nepieciešamība: 1) noteikt stingrākas prasības piekļuves nodrošināšanai pie ūdens objektiem; 2) izvirzīt īpašus nosacījumus apbūves augstumam ūdens objektu krastos; 3) noteikt īpašu zonējumu apbūves teritorijām ūdens objektu krastos; 4) noteikt prasības labiekārtojumam ūdens malās.
	Ūdens- Rīgas jūras līča krastmala - pludmale un līča seklūdens daļa	1.1. Uzlabot pludmales sasniedzamību pilsētas līmenī; 1.2. Uzlabot pludmales labiekārtojumu, pieejamību, veicināt nepieciešamās infrastruktūras īstenošanu; 1.3. Pludmales attīstībā nodrošināt dabas parka "Piejūra" dabas aizsardzības prasību ievērošanu; 1.4. Pludmales attīstībā samērot rekreācijas attīstības intensitāti ar Rīgas piekrastei raksturīgās ainavas saglabāšanu; 1.5. Veicināt pludmales un Daugavas grīvas ūdensmalu pieejamību arī Rīgas brīvdostas teritorijā.	Detalizētas vadlīnijas un ieteikumi turpmākai plānošanai noteikti Stratēģijā un detalizēti Ūdens teritoriju un krastmalu TmP un Apstādījumu struktūras un publiskās ārtelpas TmP; RTP2030 izstrādes ietvaros vēlams noteikt: 1) Prasības pludmales labiekārtojumam, tai skaitā – atļautās infrastruktūras un būvju būvniecībai; 2) Teritorijas plānoto izmantošanu pludmalē un/vai tai piegulošajā teritorijā tā, lai būtu iespējama atbalsta infrastruktūras (piemēram, autostāvvietu)

				izvietošana; 3) Prasības piekrastei raksturīgo ekoloģisko vērtību saglabāšanai;
Apstādījumu un dabas struktūra	Zaļie centri	Dabas teritorijas, galvenokārt pilsētas meži un mežaparki , kas veido teritoriāli nozīmīgāko dabas platību Rīgas pilsētā un ir vienlīdz nozīmīgas bioloģiskās daudzveidības uzturēšanai, kā arī ir sabiedrībai nozīmīgas un pieejamas publiskās ārtelpas nodrošināšanai. Šīs teritorijas ir būtiskas ne tikai pilsētas, bet visa Rīgas reģiona kontekstā, tāpēc to plānošanā var tikt piesaistītas arī piegulošās pašvaldības.	4.1. Saglabāt daļu no mežu teritorijām kā maksimāli dabisku ekosistēmu – bez labiekārtojuma. Šīs teritorijas nosakāmas gan vietās, kas jau šobrīd noteiktas kā īpaši aizsargājamās teritorijas, gan plašākos, attālu no blīvi apdzīvotām vietām izvietotos meža masīvos. Par pamatu šo teritoriju identificēšanai izmantojama informācija par esošajiem biotopiem konkrētajā teritorijā; 4.2. Veicināt mežaparku izveidi, labiekārtošanu un uzturēšanu, lai nodrošinātu rekreācijas platības Rīgas iedzīvotājiem. Mežaparku labiekārtojumu veidot, pēc iespējas mazāk transformējot dabas pamatni, izmantojot ģeogrāfiskajai situācijai atbilstošus koku un augu stādījumus. Mežaparku labiekārtojumam vēlams izstrādāt individuālu labiekārtojuma elementu dizaina projektu, lai novērstu unificētu risinājumu rašanos, kā arī labiekārtojuma elementus veidot no vidē iederīgiem materiāliem, vislabāk – no meža nākušiem. Labiekārtojums veidojams arī ar izglītojošo funkciju - lai sniegtu informāciju par dabas vērtībām teritorijā; 4.3. Nepieļaut zaļo centru sadrumstalošanu, plānošanas rīcības virzot uz to kā vienotu kompleksu saglabāšanu; 4.4. Ierobežot zaļo centru platību samazināšanu; 4.5. Nodrošināt zaļo centru ērtu sasniegšanu ar sabiedrisko transportu vai velosipēdu. Risināt auto novietošanas jautājumu zaļo centru tuvumā vai to teritorijā. 4.6. Sadarbībā ar Rīgai piegulošajām pašvaldībām, jāveicina zaļo centru saglabāšana un attīstība pāri administratīvo teritoriju robežām, nodrošinot to nepārtrauktību plašākā teritorijā; 4.7. Labiekārtojot teritorijas jāizvēlas atbilstoši labiekārtošanas paņēmieni, tai skaitā – cirtes veidi, lai izceltu konkrētai teritorijai raksturīgās dabas vērtības.	Detalizētas vadlīnijas un ieteikumi turpmākai plānošanai noteikti Apstādījumu struktūras un publiskās ārtelpas TmP. RTP2030 izstrādes ietvaros: 1) Jāvērtē nepieciešamība zaļo centru teritorijām noteikt atsevišķu funkcionālo zonējumu un apbūves noteikumus; 2) Nepieciešamība kā teritorijas ar īpašiem nosacījumiem izdalīt aizsargājamās dabas teritorijas, kā arī citas bioloģiski vērtīgas teritorijas ārpus aizsargājamo teritoriju robežām; 3) Vēlams noteikt detalizētas prasības teritorijas labiekārtojumam, kā arī jāidentificē gadījumi, kad būtu jāpiemēro detalizēta plānošanas procedūra.
	Publiskās ārtelpas pamatstruktūra	Tās ir urbānajā vidē izvietotas teritorijas ar salīdzinoši lielu apzaļumojuma blīvumu, ko pamatā veido mazstāvu un daudzstāvu dzīvojamās apbūves pagalmi, parki un skvēri.	1.1. Iespēju robežās ierobežot jaunu būvniecību lielmēroga rajonu apzaļumotajos iekšpagalmos, tai skaitā – pakāpeniski veikt pagalmu īpašumtiesību sakārtošanu, lai nodrošinātu to labiekārtošanu un apsaimniekošanu; 1.2. Veicināt dzīvojamo ēku pagalmu labiekārtošanu un apstādījumu ierīkošanu; 1.3. Atjaunot esošos parkus – gan to augu stādījumus, gan labiekārtojuma elementus;	Detalizētas vadlīnijas un ieteikumi turpmākai plānošanai noteikti Apstādījumu struktūras un publiskās ārtelpas TmP. RTP2030 izstrādes ietvaros: 1) Jāvērtē nepieciešamība noteikt atsevišķu

		1.4. Veicināt jaunu parku un skvēru veidošanos, it īpaši – no jauna attīstāmās teritorijās un attīstības projektos degradētās teritorijās; 1.5. Nodrošināt apstādījumu struktūras daudzveidību – veidojot gan izmēru un funkcionalitātes, gan labiekārtojuma intensitātes un vides vērtību aspektā atšķirīgas zaļās teritorijas; 1.6. Veicināt vienotas/nepārtrauktas publiskās ārtelpas pamatstruktūras attīstību; 1.7. Veidot drošu publisko ārtelpu;	funkcionālo zonu dzīvojamās apbūves pagalmiem, parkiem un skvēriem; 2) Vēlams izstrādāt principus un nosacījumus labiekārtojuma veidošanai pagalmos, parkos un skvēros; 3) Jāietver prasības un procedūras jaunu parku vai skvēru izveidei, kā arī apbūves izvietojumam parku vai skvēru teritorijā; 4) Jāizvērtē nepieciešamība noteikt papildus prasības iekšpagalmu attīstībai.
	Bulvāri, koku alejas un publiskie apstādījumi ārpus parkiem un skvēriem. “Zaļās ielas” pamatu veido gājēju un velosipēdu kustības nodrošināšanai ērts un drošs šķērsprofils, ko papildina gan labiekārtojuma elementi (solī, vingrošanas rīki, velosipēdu novietnes u.c.), gan apstādījumi (koki, krūmi, zāliens, uz zemes novietojamas un iekaramas puķu kastes) un estētisks apgaismojums, kas palielina ielas drošību. Tās kalpo kā publiskās ārtelpas pamatstruktūras zaļo centru, parku, skvēru un pagalmu savienojošie elementi.	6.1. Ielu šķērsprofilos paredzēt pietiekami daudz vietas gājējiem un velosipēdistiem; 6.2. Saglabāt esošās ielu un iekškvartālu apstādījumu joslas, rekonstrukcijas projektu ietvaros veidot jaunus apstādījumus un atpūtas vietas; 6.3. Ielu apstādījumiem izmantot dižstādus, lai nemainītu ielas esošo telpisko struktūru gadījumos, kad ielā ir jau esoši pieauguši koki, kā arī lai paātrinātu jaunu ielu apzaļumošanu un telpas veidošanu; 6.4. Apstādījumos jālieto klimatam raksturīgi stādījumi. Kultūrvēsturiskās teritorijās papildus ņem vērā arī vēsturiski iedibināto stādījumu sugas un tipoloģiju; 6.5. Vēlams ielu labiekārtojumu veidot vismaz kvartāla vai pārskatāma ielas posma ietvaros; 6.6. Apstādījumu izveidē un teritorijas labiekārtošanā nodrošināt visām sezonām atbilstošus un izmantojamus risinājumus 6.7. Jāveicina daudzveidīgu risinājumu īstenošana, atbilstoši ielas telpiskajiem parametriem un funkcionālajām iespējām, piemēram: a) koku aleja; b) koku rinda vienā ielas pusē; c) dekoratīvo koku un krūmu stādījumi rindās vai atsevišķās	Vadlīnijas un ieteikumi turpmākai plānošanai detalizēti noteikti Apstādījumu struktūras un publiskās ārtelpas TmP un Transporta attīstības TmP. RTP2030 izstrādes ietvaros: 1) Jāizvērtē nepieciešamība izstrādāt prasības ielu apstādījumu un labiekārtojuma veidošanai; 2) Jāizstrādā transporta attīstības shēma, sabalansējot mobilitātes vajadzības ar nepieciešamību nodrošināt humānu ielas telpas labiekārtojumu un apstādījumus; 3) Jāizstrādā prasības autostāvvietām, to

			grupās; d) puķu un zemo apstādījumu grupas ielas zaļumu joslā pamīšus ar zālāju; e) grāvju u.c. ūdensteču krastmalu apstādījumi; f) aizsargstādījumi (dzīvžogi, apzaļumotas prettrokšņu sienas, u.c.). g) virszemē izvietoti apstādījumu elementi, t.sk. pie stabiem vai ēkām piekārtie puķu podi, dekoratīvo augu kastes, u.c. 6.8. Veicināt ilgtspējīgu lietus ūdens apsaimniekošanas risinājumu integrēšanu apstādījumu joslās, lietus dārzu veidošana. 6.9. Veicināt apstādījumu veidošanu gar dzelzceļu;	izvietojumam un apzaļumojumam.
Transporta infrastruktūra	Brīvības ceļš (ar kustības intensitāti)	Rīgas galvenā šķērsass - Brīvības iela, Kaļķu iela, Akmens tilts, Uzvaras bulvāris (posmā līdz Uzvaras laukumam) – ir nozīmīgākā pilsētas iekšējās struktūras un piemiņas akcentu izvietojuma ass, kas kopā ar Daugavu veido Rīgas telpisko pamatstruktūru. Rīgas galveno ielu var iedalīt trīs posmos, kas ir atšķirīgi pēc savas telpiskās struktūras, funkcionālā izmantojuma un ainavas uztveres īpatnībām: - Ievads pilsētā – Brīvības gatve, posmā no Bergu kalna līdz Teikas apkaimes centram; - Pilsētas galvenā iela - Brīvības iela, posmā no Teikas apkaimes centra līdz Bruņinieku ielai; - Pilsētas centra galvenā iela - Brīvības iela (posmā no Bruņinieku ielas), Kaļķu iela, Akmens tilts, Uzvaras bulvāris.	6.1. Izkopt un pilnveidot pilsētelpu visā tās garumā – piemeklējot katrai no atšķirīgām pilsētvides struktūrām atbilstošākos risinājumus; 6.2. Saglabāt un attīstīt pilsētas perimetrālās apbūves raksturu visā ielas garumā; 6.3. Posms „Ievads pilsētā”: a) jāsaglabā telpiskā struktūra ar atvērto ezera telpu un tālajām skatu perspektīvām uz Juglas daudzstāvu dzīvojamo apbūvi (virzienā uz pilsētu) un Brīvdabas muzeju (virzienā no pilsētas). b) Jāuzlabo kājāmģājēju savienojumi perpendikulāri Brīvības gatvei; c) Jāveicina ūdens malu attīstība un sakārtošana Juglas ezera un Kīšezeru krastos, tai skaitā – veidojot publiskas funkcijas un labiekārtojumu. 6.4. Posms „Pilsētas galvenā iela”: a) saglabāt un veidot Brīvības ielai raksturīgo 3-6 stāvu perimetrālās apbūves raksturu; b) saglabāt un attīstīt ielas šķēršprofilu ar tam raksturīgo koku stādījumiem starp ielu un apbūvi; c) veicināt publisku funkciju attīstību un saglabāšanu ēku pirmajos stāvos; d) nodrošināt ērtas ielas šķērsošanas iespējas gājējiem un velobraucējiem; 6.5. Posms „Pilsētas centra galvenā iela” : a) Stiprināt Brīvības ielas kā Rīgas galvenās ielas raksturu, sabalansējot mobilitātes vajadzības ar humānas pilsētvides veidošanas principiem; b) Saglabāt pilsētas centram raksturīgo perimetrālās apbūves	Brīvības iela kā atsevišķs elements RTP2030 netiek skatīta, tās tēlu ietekmējošie elementi (transports, apstādījumi, kultūrvēsturiskais mantojums) izriet no Apstādījumu struktūras un publiskās ārtelpas TmP, Transporta TmP un Rīgas kultūrvēsturisko teritoriju TmP risinājumiem. RTP2030 izstrādes ietvaros Brīvības iela ir jāietver transporta attīstības shēmā, kā arī jāizvērtē nepieciešamība noteikt detalizētas prasības tās labiekārtojuma veidošanai. Posma “Pilsētas centra galvenā iela” detalizēta plānošana jāveic saskaņā ar RVC AZ teritorijas plānojuma nosacījumiem.

			raksturu; c) Veicināt publisku funkciju saglabāšanu un veidošanu ēku pirmajos stāvos; d) Veidot ielu stādījumus;	
	Daugavas ūdens ceļš	Daugava ir Rīgas pirmsākumu pamats, kas pildījusi gan zvejniecības un tirdzniecības, gan aizsardzības funkciju. Uptei ir nozīme ne tikai pilsētas telpiskās struktūras veidošanā, bet arī simboliska vērtība – tā tiek dēvēta par Latvijas likteņupi.	7.1. Daugavas grīva kalpo kā pilsētas jūras vārti, kuru telpiski organizē Rietumu un Austrumu mols un to galos izvietotās bākas. Sabalansējot Rīgas ostas darbību ar publiskām interesēm, iespēju robežās jānodrošina publiska piekļuve moliem un tiem piegulošajām piekrastes teritorijām, jāuzsver dabas un militārā mantojuma klātbūtne teritorijā, akcentējot Daugavgrīvas cietokšņa un fortifikācijas būvju uztveramību ainavā; 7.2. Daugavas posmu no Vanšu tilta līdz iztekai nosacīti dalās divās daļās: a) Posmā no Daugavas iztekas Rīgas līcī līdz Ķīpsalas ziemeļu galam dominē ostas industriālā ainava, kas iezīmē pilsētas ekonomisko potenciālu. Jāveicina ostas darbības izaugsme, vienlaikus ieviešot stingrākas vides kvalitātes prasības, efektīvāku teritorijas izmantošanu un degradēto teritoriju sakārtošanu; b) Posms no Ķīpsalas ziemeļu gala līdz Vanšu tiltam jau iezīmē Rīgas vēsturiskā centra tuvumu. Iebraucot Rīgā pa ūdens ceļu, tā ir pirmā ainava, kas atklāj Rīgas centra siluetu. Pakāpeniski jāatbrīvo šī teritorija no ostas funkcijām, jāattīsta un jāstiprina publiska izmantošana, degradēto teritoriju revitalizācija, kā arī jāpapildina Rīgas siluets atbilstoši kreisā krasta silueta koncepcijā noteiktajiem principiem.	Vadlīnijas un ieteikumi turpmākai plānošanai detalizēti noteikti Ūdens teritoriju un krastmalu TmP un Rīgas brīvostas TmP. RTP2030 izstrādes ietvaros 1) jānosaka funkcionālais zonējums un apbūves noteikumi Rīgas brīvostas teritorijā; 2) jānosaka pieļaujamais apbūves augstums Rīgas brīvostas teritorijā. Posma no Ķīpsalas ziemeļu gala līdz Vanšu tiltam attīstību regulē RVC AZ teritorijas plānojums.
	Esošais dzelzceļš	Dzelzceļam ir bijusi liela ietekme gan uz Rīgas ekonomisko attīstību, gan uz pilsētas telpisko struktūru. Esošās un plānotās dzelzceļa līnijas pilsētā nodrošina iespēju attīstīt ērtus pilsētas dzelzceļa transporta pakalpojumus, bet vienlaicīgi veido fiziskas un telpiskas barjeras. Šobrīd notiek Eiropas platuma dzelzceļa līnijas “Rail Baltic” projektēšana, kas papildinās	8.1. Jāsaglabā ainaviski nozīmīgās tālās skatu perspektīvas (brīvie skati) no dzelzceļa uz pilsētas ainavu, prettrokšņu risinājumus veidojot vietās, kur jāaizsargā esošā dzīvojamā apbūve no paaugstināta dzelzceļa trokšņa; 8.2. Jāveicina vēsturisko dzelzceļa ēku saglabāšana; 8.3. Nodrošināt nepieciešamos gājēju kustības šķērsojumus, samazinot dzelzceļa kā fiziska šķēršļa ietekmi pilsētvidē 8.4. Prettrokšņu sienas veidot kopā ar apstādījumu joslām, radot jaunas kvalitatīvas apstādījumu teritorijas kā daļu no publiskās ārtelpas.	RTP2030 izstrādes ietvaros jāvērtē nepieciešamība ietvert prasības apstādījumu veidošanai gar dzelzceļu, kā arī pilsētas apbūves teritoriju aizsardzībai pret troksni un potenciālo avārijas risku.
	Plānotā “Rail Baltic” dzelzceļa trase			

		esošo dzelzceļa tīklojumu un ietekmēs tam piegulošo teritoriju attīstību.		
	Maģistrāles (ar kustības intensitāti)	Maģistrāles telpiskās struktūras shēmā ir nozīmīgas esošās un plānotās transporta ielas, kas vienlaikus atklāj pilsētas ainavu daudzveidību. Kustības intensitāte shēmā apzīmēta ar dažāda tipa līnijām un apzīmē ielai piegulošās telpas mainīgo uztveres ātrumu: nepārtraukta līnija – ātrāks uztveršanas ātrums, pārtraukta – lēnāks.	9.1. Maģistrālēm piegulošajās teritorijās jāveicina jauktas apbūves veidošanās, vēlams – ar publiskām funkcijām ēku pirmajos stāvos; 9.2. Tiltus pilsētā jāveido pēc individuāliem projektiem, ne tikai funkcionālus, bet arī arhitektoniski izteismīgus; 9.3. Labiekārtot un izgaismot patīltes, nodrošinot to funkcionālu izmantošanu un drošību; 9.4. Pieļaujams noteikt atšķirīgu apbūves augstumu teritorijās pie vairāklīmeņu viaduktiem un paaugstinātām transporta būvēm, paredzot salīdzinoši augstāku apbūvi nekā teritorijās, kas tieši nerobežojas ar tām, izvērtējot skatu perspektīvas; 9.5. Nodrošina infrastruktūru un daudzveidīgu, kvalitatīvu labiekārtojumu velosipēdistiem un gājējiem.	Vadlīnijas un ieteikumi turpmākai plānošanai detalizēti noteikti Transporta TmP.
	Zaļie bulvāri	Ielas ar esošu vai potenciāli veidojamu palielinātu apstādījumu blīvumu vai risinājumiem, kas humanizē tās telpu, veidojot to humānāku neizsargātākajiem satiksmes dalībniekiem – gājējiem un velosipēdistiem.	10.1. Iespēju robežās saglabāt esošās apstādījumu joslas, uzlabojot to dizainu un apstādījumu daudzumu (papildinot zālienu ar zemiem krūmi, ziedu u.c. stādījumiem); 10.2. Saglabāt esošās koku alejas ielu un ceļu malās. Ir pieļaujama atsevišķu koku nomaiņa to novecošanas vai bojāšanās gadījumā; 10.3. Mazināt autotransporta telpisko ietekmi ielā – dot priekšroku gājējiem, velotransportam; 10.4. Veicināt ielas telpas proporciju izmaiņas – apbūves veidošanos tuvāk ielai, skaidru telpisku robežu parādīšanos, aktīvāku pirmo stāvu izmantošanu publiskām funkcijām; 10.5. Veidot jaunu un uzturēt esošo labiekārtojumu gājējiem – ietves, solus, atkritumu urnas, apgaismojumu. Labiekārtot veloceļus.	RTP2030 izstrādes ietvaros izvērtēt nepieciešamību ietvert īpašas prasības ielām, kas klasificējami kā zaļie bulvāri.
Apbūves struktūras	Vecpilsētas apbūves struktūra	Vecrīgai raksturīgā viduslaiku apbūves struktūra, ko raksturo augsts apbūves blīvums un intensitāte un perimetrālais apbūves izvietojums.	11.1. Uzdevumi definējami izstrādājot jauno RVC AZ teritorijas plānojumu.	Vecrīgas attīstību regulē RVC AZ teritorijas plānojums.
	Centra apbūves struktūra	Vidēji lielas intensitātes slēgta perimetrāla apbūves struktūra, vidēji liela blīvuma un intensitātes daudzstāvu apbūve, raksturīga Rīgas vēsturiskā centra teritorijā, kas attīstījās 19.gs. beigās un 20.gs.sākumā.	12.1. Uzdevumi definējami izstrādājot jauno RVC un tā aizsardzības zonas teritorijas plānojumu.	Centra attīstību regulē RVC AZ teritorijas plānojums.

	Vēsturisko priekšpilsētu apbūves struktūra	Zemas intensitātes perimetrāla apbūves struktūra (gan slēgta, gan atvērta), vidēji zema blīvuma un intensitātes mazstāvu un daudzstāvu apbūve, raksturīga vēsturiskajās priekšpilsētu teritorijās – Maskavas forštate, Āgenskalns, Torņakalns, Sarkandaugava, Čiekurkalns, Ilģuciems, u.c.	13.1. Jāveicina vēsturiskās apbūves saglabāšana; 13.2. Jauna apbūve jāveido atbilstoši vēsturiskās apbūves telpiskajam raksturam. Būtiskāk ir saglabāt ainavu, kas uztverama no publiskās telpas – ielām un laukumiem; iekšpagalmos, ja tajos nav izvietota kultūrvēsturiski vērtīga apbūve, pieļaujams atļaut intensīvāku apbūvi. 13.3. Vēlams izmantot vēsturiskajā apbūvē iederīgus apdares veidus un materiālus; 13.4. Kur iespējams, publiskā ārtelpa veidojama saglabājot vēsturiskos seguma materiālus vai to analogus; 13.5. Pilsētai ar nodokļu un citu finansu līdzekļu palīdzību jāsekmē kultūrvēsturiski vērtīgās apbūves saglabāšana. 13.6. Veicināt esošo pakalpojumu centru	Vadlīnijas un ieteikumi turpmākai plānošanai detalizēti noteikti Rīgas kultūrvēsturisko teritoriju TmP. RTP2030 izstrādes ietvaros 1) jānosaka teritorijas funkcionālais zonējums; 2) jāvērtē nepieciešamība noteikt atsevišķas prasības apbūves telpiskajiem parametriem – augstumam, blīvumam, izvietojumam zemesgabalā, būvlaidei utt. 3) kur nepieciešams, var lemt par nosacījumu izmantot raksturīgus apdares materiālus arī jaunas apbūves gadījumā; 4) vēlams ietvert prasības vēsturisko ielas segumu saglabāšanai; 5) jāprecizē apbūves aizsardzības teritoriju robežas;
	Savrupmāju / mazstāvu apbūve	Brīvstāvoša, zema apbūves blīvuma un intensitātes apbūves struktūra ar lielu apstādījumu īpatsvaru. Raksturīga apbūve tādās apkaimēs kā Mežaparks, Vecāķi, Teika, Bierīni, Bergī, u.c.	14.1. Saglabāt šīs teritorijas kā viendabīgas, savrupam dzīvesveidam piemērotas teritorijas; 14.2. Nodrošināt apstākļus, kas veicina vietējas nozīmes pakalpojumu objektu (veikals, frizētāva u.c.) un publisku funkciju (bērnudārzs, ārstu prakse) veidošanos; 14.3. Saglabāt teritorijām raksturīgo apbūves struktūru - augstumu, blīvumu, ēku apjomu; 14.4. Veicināt šo teritoriju integrāciju pilsētas struktūrā, nodrošinot savienojumus ar sabiedrisko transportu un paredzot veloceļu izveidi. 14.5. Jāveicina zaļo neapbūvēto teritoriju saglabāšana un labiekārtošana;	Vadlīnijas un ieteikumi turpmākai plānošanai noteikti Rīgas kultūrvēsturisko teritoriju TmP un Mājokļu attīstības TmP. RTP2030 izstrādes ietvaros 1) Jānosaka teritoriju funkcionālais zonējums; 2) Jāvērtē nepieciešamība noteikt teritorijas ar palielinātu apstādījumu

			14.6. Vēlams noteikt prasības žogu izbūvei un publiskās ārtelpas labiekārtošanai;	īpatsvaru kā atsevišķu funkcionālo zonu; 3) Jāvērtē nepieciešamība noteikt pakalpojumu centrus vai arī pakalpojumu objektus kā atļauto izmantošanu integrēt funkcionālajā zonā; 4) Jānosaka apbūves parametri.
	Lielmēroga dzīvojamās apbūves struktūra	Liela mēroga un intensitātes daudzstāvu apbūves struktūra, kas izkārtota brīvā plānojumā, kam nereti raksturīgs salīdzinoši liels apstādījumu īpatsvars. Raksturīga 20.gs. otrās pusē izveidotajos dzīvojamajos mikrorajonos, kā Pļavnieki, Imanta, Zolitūde, Ķengarags, Jugla, kā arī jaunajos apbūves kompleksos.	15.1. Jāveicina pamatā dzīvošanai piemērotas vides saglabāšana un veidošana, nodrošinot, ka teritorijā neparādās jauni uzņēmumi vai objekti, kuru darbība rada troksni, smakas, putekļus vai cita veida piesārņojumu; 15.2. Jāizstrādā vadlīnijas pagalmu teritoriju kvalitatīvas dzīves telpas saglabāšanai un veidošanai, prasības apstādījumu un labiekārtojuma veidošanai; 15.3. Jāveido risinājumi, kas palielina drošību, piemēram, papildus apgaismojums; 15.4. Jāizstrādā risinājumi autostāvvietu problēmas novēršanai (piemēram, iekšpagalmu ielu un laukumu izbūve, daudzstāvu autostāvvietu būvniecība, auto kustības ierobežošana u.c.), katru konkrētu teritoriju izvērtējot atsevišķi; 15.5. Jāveicina vēsturiskās plānojuma struktūras un dabisko ainavas elementu (kokus, reljefu u.c.) saglabāšana; 15.6. Jāveicina esošās apbūves atjaunošanu, tai skaitā – iekšējo inženierkomunikāciju nomaiņu, fasāžu siltināšanu, logu nomaiņu, liftu izbūvi u.c.; 15.7. Vēlams izstrādāt vadlīnijas ēku siltināšanas projektiem, vienotai ēku logu, durvju, balkonu un lodžiju krāsošanai un stiklošanai, kā arī citu fasāžu elementu maiņai ēkās, nodrošinot mikrorajona vai kvartāla ietvaros stilistiski vienotu fasāžu risinājumu (logi, ieejas durvis, fasādes krāsojums utt.) veidošanos; 15.8. Valsts līmenī jāturpina darbs ar normatīviem, kas paredz dalītā īpašuma izbeigšanu, lai varētu atrisināt ar teritorijas apsaimniekošanu un attīstību saistītos jautājumus;	Vadlīnijas un ieteikumi turpmākai plānošanai noteikti Rīgas kultūrvēsturisko teritoriju TmP un Mājokļu attīstības TmP. RTP2030 izstrādes ietvaros 1) Jānosaka teritoriju funkcionālais zonējums, izvērtējot katras lielmēroga teritorijas individuālo situāciju; 2) Jāvērtē nepieciešamība noteikt teritorijas ar palielinātu apstādījumu īpatsvaru kā atsevišķu funkcionālo zonu; 3) Jāvērtē nepieciešamība noteikt ierobežojumus vai īpašas procedūras apbūves veidošanai iekšpagalmos; 4) Jānosaka pieļaujamo pakalpojumu objektu un publisko funkciju klāsts, kura izveide nav pretrunā dzīvojamās vides kvalitātes nodrošināšanai; 5) Jānosaka apbūves parametri.

	Industriāla apbūves struktūra Industriāla ostas apbūves struktūra	Brīvstāvoša, liela mēroga un apjoma industriāla rakstura apbūve, ar lielu apbūves laukumu ģeometriskās vai individuāli risinātās formās. Industriālo apbūvi veido dažādu laika perioda ēkas, kas glabā liecības gan par rūpniecības uzplaukuma, gan lejupslīdes periodiem. Liela daļa no industriālajām teritorijām tiek klasificētas kā degradētas teritorijas. Raksturīga, industriālajā apbūvē Šķirotavā, Sarkandaugavā, Ilģuciemā, Rīgas ostas teritorijās, vai komercapbūvē – Krasta ielā Maskavas forštatē, Lielirbes un Kārļa Ulmaņa gatvē Pārdaugavā, Imantā pie Kurzemes prospekta, u.c.	16.1. Jāveicina mūsdienīgu, vides kvalitātes prasībām atbilstošu industriālo teritoriju veidošanās; 16.2. Jāveicina racionālu un efektīvu ražošanas teritoriju izmantošanu, lai novērstu jaunu plašu, bet neapgūtu industriālu rajonu veidošanos. 16.3. Jānosaka principi telpiskā plānojuma, publiskās ārtelpas un labiekārtojuma kvalitātei industriālajās teritorijās, it īpaši vietās, kur industriālās teritorijas robežojas ar dzīvojamo vai jaukta tipa apbūvi; 16.4. Vēlams daļu no ēkām veidot kā publiski pieejamus objektus, piemēram, administrācijas telpas, veikalu, servisu utt. 16.5. Teritorijās, kur ražošanas funkciju ir nomainījusi dzīvojamā vai jaukta tipa apbūve, vai arī ražošanas procesa modernizācijas rezultātā tiek veidota jauna apbūve, kultūrvēsturiski vērtīgās ražošanas ēkas vēlams saglabāt, piemērojot tās mūsdienu vajadzībām; 16.6. Jāveicina degradēto teritoriju sakārtošana: pamesto objektu atkārtota izmantošana vai aizstāšana ar jauniem, piesārņojuma likvidēšana, publiskās ārtelpas uzturēšana;	Vadlīnijas un ieteikumi turpmākai plānošanai ietverti Rīgas brīvostas TmP un Uzņēmējdarbības funkciju nodrošināšanai nepieciešamo teritoriju TmP. RTP2030 izstrādes ietvaros: 1) Jānosaka teritoriju funkcionālais zonējums, izvērtējot to kontekstā ar industriālo teritoriju un tām piegulošo cita tipa apbūves teritoriju faktisko izmantošanu; 2) Jāvērtē nepieciešamība noteikt ierobežojumus vai īpašas procedūras apbūves veidošanai iekšpagalmos; 3) Jāizvērtē nepieciešamība noteikt prasības publiskās ārtelpas un labiekārtojuma kvalitātei; 4) Jānosaka apbūves parametri; 5) Jāizvērtē nepieciešamība noteikt papildus pasākumus potenciālā piesārņojuma ierobežošanai.
	Transformējamās teritorijas	Teritorijas, kas šobrīd nav apbūvētas, vai, kuras nepieciešams pārbūvēt, nosakot piemērotāko apbūves struktūras tipu.	17.1. Piemērotāko apbūves struktūras tipu ieteicams noteikt lokālplānojuma vai detālplānojuma izstrādes ietvaros, ņemot vērā kopējo pilsētas kompozīciju, telpisko struktūru un plānoto attīstības virzienu.	RTP2030 izstrādes ietvaros: 1) jānosaka teritorijas, kur obligāti jāizstrādā detalizēts plānošanas dokuments; 2) jādefinē situācijas vai objekti, kuru būvniecība pieļaujama tikai pēc detalizēta plānošanas

				dokumenta izstrādes.
Apbūves struktūras Pierīgā	Pierīgas mazstāvu	Apbūves struktūras nereti turpinās ārpus vienas administratīvās teritorijas robežām. Rīgai piegulošo pašvaldību teritorijā izvietotā vai plānotā apbūve ietekmē Rīgas teritorijā plānojamo apbūvi.	18.1. Šo teritoriju apbūve jāvērtē izstrādājot priekšlikumus RTP2030 funkcionālajam zonējumam un apbūves noteikumiem; 18.2. Piegulošo pašvaldību teritorijā izvietotās apbūves attīstību iespējams ietekmēt sniedzot nosacījumus to teritorijas plānošanas dokumentu izstrādei.	RTP2030 izstrādes ietvaros var noteikt teritorijas, kuru attīstības gadījumā obligāti jāsaņem kaimiņu pašvaldības nosacījumi.
	Pierīgas industriāla			
Mezglu punkti	Valsts nozīmes mezglu punkti	Pilsētas centrālā daļa kā valsts galvaspilsētas centrs un pakalpojumu centri (tai skaitā gan Mežaparks un Brīvdabas muzejs, gan lieli iepirkšanās centri), kuriem pieprasījumu veido visi Latvijas iedzīvotāji.	19.1. Pilsētas centrālajā daļā – sabalansēt Vecrīgas un pilsētas centrālās daļas tūrisma, kultūras un izklaides potenciālu ar nepieciešamību palielināt centrā iedzīvotāju skaitu, lai veidotu daudzfunkcionālu vidi; 19.2. Lielajos kultūras objektos: a) Mežaparkā īstenot kultūras un atpūtas parka “Mežaparks” lokālplānojumu, lai nodrošinātu tā pilnvērtīgai funkcionēšanai nepieciešamo infrastruktūru un samazinātu slodzi uz piegulošo dzīvojamo teritoriju; b) Brīvdabas muzejs. Jāveido vizuāls savienojums starp muzeju un Brīvības gatvi, jāparedz infrastruktūras uzlabojumi it īpaši sabiedriskā transporta nodrošinājums. 19.3. Lielie iepirkšanās centri. a) Jāveicina to integrācija pilsētvidē, samazinot atklāto autostāvvietu īpatsvaru un veidojot labiekārtotu publisko ārtelpu. b) Jāuzlabo savienojumi ar sabiedrisko transportu un velosipēdu (it īpaši Lielirbes mezglu punktā). c) Jāveicina pilsētvidē telpiski iederīgu arhitektonisko risinājumu veidošana;	Vadlīnijas un ieteikumi turpmākai plānošanai ietverti Valsts un pašvaldības funkciju nodrošināšanai nepieciešamo teritoriju TmP. Pilsētas centrālās daļas attīstību regulē RVC AZ teritorijas plānojums. RTP2030 izstrādes ietvaros: 1) mezglu punktu teritorijās jānosaka funkcionālais zonējums, pamatojoties uz to funkcionālajām un telpiskajām vajadzībām; 2) jāvērtē nepieciešamība izvirzīt īpašas prasības publiskās ārtelpas un arhitektoniskajai kvalitātei lielo iepirkšanās centru teritorijā; 3) jāvērtē nepieciešamība izvirzīt papildus prasības Brīvdabas muzejam piegulošās teritorijas attīstībai.
	Pilsētas nozīmes mezglu punkti	Esošie un plānotie kultūras, veselības aprūpes, izglītības, sporta, pakalpojumu un tirdzniecības centri, kuriem	20.1. Veicināt daudzfunkcionālas izmantošanas veidošanos šajos centros; 20.2. Uzlabot šo centru sasniedzamību ar sabiedrisko transportu un velosipēdiem;	Vadlīnijas un ieteikumi turpmākai plānošanai ietverti Valsts un pašvaldības funkciju nodrošināšanai nepieciešamo

		pieprasījumu veido vairāku apkaimju vai visas Rīgas iedzīvotāji.	20.3.Veicināt kvalitatīvas publiskās ārtelpas veidošanos.	teritoriju TmP un Uzņēmējdarbības funkcijām nepieciešamo teritoriju TmP. RTP2030 izstrādes ietvaros: 1) Izvērtēt un noteikt šīm teritorijām atbilstošāko funkcionālo zonējumu; 2) Izvērtēt nepieciešamību noteikt prasības publiskās ārtelpas veidošanai un labiekārtojumam; 3) Vēlams izvirzīt prasības jaunu pilsētas nozīmes centru veidošanai, piemēram – transporta nodrošinājumam; 4) Izvērtēt nepieciešamību noteikt gadījumus, kad piemērojama detalizēta plānošanas procedūra.
	Lokālas nozīmes mezglu punkti	Pakalpojumu un tirdzniecības, kultūras, veselības aprūpes, izglītības un sporta centri, kas neatkarīgi no to funkcijas ir primāro pakalpojumu saņemšanas un/vai rekreācijas vietas tuvējās apkāmes iedzīvotājiem.	21.1.Veicināt publisku funkciju un pakalpojumu objektu attīstību; 21.2.Plānojumos paredzēt un rezervēt nepieciešamās attīstības teritorijas publisku objektu būvniecībai; 21.3.Nodrošināt transporta, velosatiksmes un gājēju kustības drošību. Veicināt pakalpojumu centra sasniegšanu ar velosipēdu vai kājām; 21.4.Veicināt publiskās ārtelpas sakārtošanu un kvalitātes paaugstināšanu.	Vadlīnijas un ieteikumi turpmākai plānošanai ietverti Valsts un pašvaldības funkciju nodrošināšanai nepieciešamo teritoriju TmP un Uzņēmējdarbības funkcijām nepieciešamo teritoriju TmP. RTP2030 izstrādes ietvaros izvērtēt un noteikt piemērotāko funkcionālo zonējumu esošo lokālo mezglu punktu teritorijām; Izvērtēt nepieciešamību noteikt prasības ārtelpas labiekārtojumam.
	Mobilitātes mezgli	Esoši vai plānoti sabiedriskā transporta mobilitātes mezgli, kas nodrošina ērtus dažādu	22.1.Paredzēt atbilstošas prasības transporta būvju plānošanai, transporta un gājēju plūsmu prognozēšanai, ņemot vērā pilsētas attīstības plānus un tendences;	Vadlīnijas un ieteikumi turpmākai plānošanai ietverti Valsts un pašvaldības funkciju

		veidu sabiedriskā transporta savienojumus un kalpo kā sabiedriskā transporta pārsēšanās punkti.	22.2.Nodrošināt transporta, velosatiksmes un gājēju plūsmu integrētu plānošanu un kustības drošību; 22.3.Veicināt publiskās ārtelpas veidošanu, sakārtošanu un kvalitātes paaugstināšanu; 22.4.Nodrošināt ēku un būvju arhitektonisko kvalitāti.	nodrošināšanai nepieciešamo teritoriju TmP un Transporta attīstības TmP. RTP2030 noteikt atbilstošu funkcionālo zonējumu un izvirzīt apbūves noteikumus transporta būvju būvniecībai. Vēlams paredzēt īpašas prasības nodrošinājumam ar sabiedrisko transportu, auto un velosipēdu stāvvietu izvietojumam.
Vārtu telpas	Ceļš no Carnikavas, Jaunciema gatve un Viestura prospekts	Teritorijas, kas ir nozīmīgas pilsētas uztveramībai, rada pirmo priekšstatu par pilsētu, tās formu, struktūru, mērogu un noskaņu. Jau iepriekšējos plānošanas dokumentos norādīts uz nepieciešamību atsevišķi veidot katra Rīgas ievadceļa telpiskās uztveres zonas koncepciju, iesaistot iedzīvotājus un iebraucējus, analizējot ainavas vērtības, struktūru, skatus un funkciju.	23.1.Jāsaglabā ainaviski nozīmīgā tālā skatu perspektīva uz Ķīšezera, iebraucot Rīgā no Carnikavas, pieļaujama koku ciršana, būvju būvniecība atļauta tikai tā, lai saglabātu skatu pāri ezeram; 23.2.Viestura prospektā jāsaglabā esošā ainavu dažādība, pēc iespējas saglabājot esošās dabas ainavas starp ostas teritorijā attīstāmajām industriālajām ainavām un dzīvojamās apbūves teritoriju ainavām; 23.3.Jaunciema gatves rekonstrukcijas gadījumā, saglabāt izteikti apzaļumotas ielas ainavu; 23.4.Nemot vērā, ka šajās teritorijās ir mežu platības, tad to apsaimniekošanā ieteicams neizmantot kailcirtes, bet citus ciršu veidus, kā arī vēlams ņemt vērā vadlīnijas mežu ainavu veidošanai un apsaimniekošanai.	RTP2030 izstrādes ietvaros jāvērtē nepieciešamība izvirzīt īpašas prasības teritorijas attīstībai mezglu punktos vai piemērot detalizētu plānošanas procedūru.
	Ceļš no Jūrmalas un Lidostas, Lielirbes iela		24.1.Jāsaglabā ceļam raksturīgo meža/apstādījumu joslu starp ceļu un lidostu Rīgā, kas iezīmē pakāpenisku pāreju no Pierīgas uz blīvāk apbūvēto pilsētas teritoriju un veido saikni ar Beberbeķu kāpu joslu, ko ceļš šķērso pie pilsētas robežas.	
	Plānotais Ziemeļu koridors caur Kleistiem		25.1.Jāsaglabā ainaviski nozīmīgo tālo skatu perspektīvu pār Spilves plāvām iebraucot Rīgā no Babītes puses; 25.2.Izbūvējot transporta infrastruktūru jāsaglabā Hapaka grāvja gultni, īstenojot estētiski un ekoloģiski pamatotus risinājumus (tiltu nevis caurteku īstenošana, gājēju ceļu izveide gar Hapaka grāvi utt.).	
	Ceļš no Jelgavas un Vienības gatve		26.1.Jāsaglabā Vienības gatvei raksturīgo kastaņu aleju pēc iespējas garākā ielas posmā; 26.2.Ielas paralēlo brauktuvi vai labiekārtojuma elementos ieteicams izmantot vēsturisko akmens bruģa iesegumu, kas bija raksturīgs	

		Vienības gatvei vairāk kā 100 gadu garumā; 26.3.Saglabāt arhitektoniski un tipoloģiski nozīmīgākās ēkas, īpaši koka apbūvi un tās lokālos kopumus; 26.4.Jauno apbūvi veidot harmoniskā saskaņā ar esošās apbūves ritmu un mērogu, lielāka mēroga ēkas veidot attālināti no sarkanajām līnijām; 26.5.Saglabāt apbūves retināto raksturu un apstādījumu īpatsvaru.	
	Ceļš no Bauskas un Ziepniekkalna iela	27.1.Jāsaglabā atsevišķie meža puduri un apstādījumu joslas gar ceļu, kas iezīmē pakāpenisku pāreju no Pierīgas apbūves teritorijām uz pilsētas teritoriju.	
	Ceļš no Ogres un Maskavas iela	28.1.Jāsaglabā zaļā meža josla gar ceļu no Salaspils līdz Taisnās un Maskavas ielas krustojumam, ne mazāk kā 30 m platumā; 28.2.Jāsaglabā esošā meža josla starp Maskavas ielu un Dārziņiem; 28.3.Izveidot gājējiem un velobraucējiem piemērotu infrastruktūru; 28.4.Ielas paralēlo brauktuvi vai labiekārtojuma elementus ieteicams izmantot vēsturisko akmens bruģa iesegumu, kas bija raksturīgs Maskavas ielai vairāk kā 100 gadu garumā; 28.5.Saglabāt arhitektoniski un tipoloģiski nozīmīgākās ēkas, īpaši koka apbūvi un tās lokālos kopumus; 28.6.Jauno apbūvi veidot harmoniskā saskaņā ar esošās apbūves ritmu un mērogu, lielāka mēroga ēkas veidot attālināti no sarkanajām līnijām.	
	Ceļš no Ērgļiem un Augusta Deglava iela	29.1.Jāsaglabā ainaviski nozīmīgā tālā skatu perspektīva uz Pētera Pāvila baznīcas torni;	
	Plānotais Ziemeļu koridors caur Juglu	30.1.Nodrošināt atklātu skatu saglabāšanu uz Ķīšezeru un Juglas kanālu; 30.2.Saglabāt Juglas apkaimes augstbūvju siluetu kā vietzīmi ainavā.	
	Daugavas grīva	Skatīt pie apraksta par Daugavas ūdens ceļu	

3.2.2. Plānotā apbūves augstuma noteikšana Rīgā

Pilsētas telpiskā kompozīcija ir urbānās struktūras attēlojums telpā, ko lielā mērā ietekmē apbūves augstums un forma. Telpiskā kompozīcija ir nozīmīgs ainavas elements – tā iezīmē pilsētas vai tās daļas tēlu, veido sajūtas par telpu, kā arī ļauj (vai apgrūtina) orientēšanos pilsētā. **Teritorijas plānojums pilsētas telpisko kompozīciju ietekmē, nosakot apbūves atļauto augstumu un prasības apbūves parametriem katrā apbūves teritorijā. Atļautais apbūves augstums tiks noteikts arī RTP2030.**

3.2.2.1. Atļautais apbūves augstums RTP2006

RTP2006 grafiskais pielikums Nr. 16. “Apbūves stāvu skaita plāns” norāda katrā zemesgabālā maksimāli pieļaujamo apbūves stāvu skaitu (attēls Nr.4). Apbūves stāvu skaita plāns tika izstrādāts pamatojoties uz RTP2006 ietvertu pilsētas telpiskās struktūras shēmu, kas attiecībā uz apbūves stāvu skaitu iezīmēja galvenos telpiskos pamatprincipus.

RTP2006 kā vērtīgas tika noteiktas kultūrvēsturiski nozīmīgās teritorijas (tai skaitā – Rīgas vēsturiskais centrs un tā aizsardzības zona un apbūves aizsardzības teritorijas), kurās apbūves augstums un struktūra saglabājami kā vērtība. Kā saudzējamas tika noteiktas arī lielmēroga dzīvojamās apbūves teritorijas, kuru mērogs būtu humanizējams uzlabojot publiskās ārtelpas kvalitāti, nevis veidojot jaunu apbūvi.

Pārējo apbūves teritoriju attīstībā lielāks uzsvars tika likts uz funkciju dažādošanu, mazāk – uz apbūves augstuma palielināšanu, uzsverot, ka nepieciešams veicināt jaunu mastāvu un savrupmāju dzīvojamās apbūves teritoriju veidošanos.

Galvenā novitāte plānojumu struktūrā bija vairāku jaunu funkcionāli telpisko centru izveide, lai veicinātu pakalpojumu un darba vietu pieejamību arī ārpus pilsētas centra. Šos centrus pilsēttelpā bija paredzēts veidot gan esošajās apbūves teritorijās, gan līdz tam neapgūtās teritorijās perspektīvo transporta maģistrāļu krustpunktos. RTP2006 tajās tika noteikta funkcionālā zona “Centra apbūves teritorija” un paaugstināts stāvu skaits – sasniedzot pat 24 stāvus.

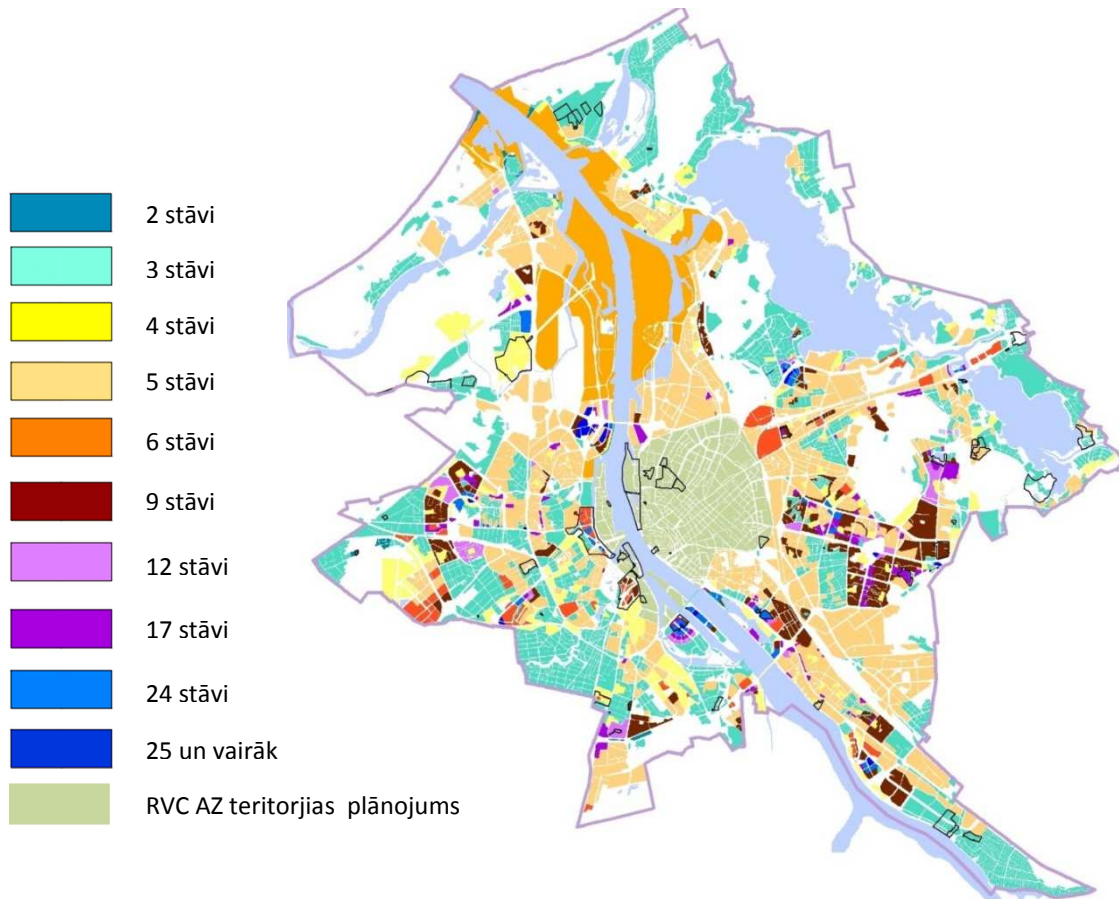
Šāda pieeja skaidrojama ar būvniecības straujo attīstību un ekonomisko augšupeju, kas RTP2006 izstrādes laikā radīja iesaisti par strauju valsts ekonomikas izaugsmi un pilsētas attīstību. Tomēr izaugsmes posmam sekoja strauja ekonomiskā lejupslīde, kas aizsākās ASV 2006. gadā un ietekmēja ekonomiku visā pasaulē. Latvijā tās iesaistā cietā kreditējošie uzņēmumi, ievērojami pieauga bezdarba līmenis un līdz ar to - iedzīvotāju migrācija uz citām valstīm. Būvniecības temps Rīgā strauji samazinājās.

Lai arī ekonomiskā izaugsme valstī ir atjaunota, RTP2006 noteiktais telpiskās attīstības scenārijs, kas paredz vairāku jaunu, intensīvi apbūves teritoriju veidošanu, nav mūsdienu situācijai atbilstošs, ņemot vērā vairākus apsvērumus:

- 1) Tas ir balstīts uz plānojuma laikā aktuālo ekonomisko situāciju, kas paredzēja strauju un ilgstošu ekonomisko izaugsmi, iedzīvotāju skaita un pirktpējas palielināšanos;
- 2) Rīga piedzīvo iedzīvotāju skaita sarukšanu, kas raksturīga lielai daļai mūsdienu Rietumeiropas pilsētu, iedzīvotājiem izvēloties dzīvi piepilsētā. Jau RTP2006 izstrādes laikā tika prognozēts, ka Rīgas iedzīvotāju skaits saglabāsies ap 700 tūkstošiem. Šobrīd tas ir zem minētā rādītāja un prognozes liecina, ka straujš iedzīvotāju skaita kāpums nav gaidāms.
- 3) RTP2006 noteiktajās jauno centru teritorijās attīstība notikusi lēni vai vispār nav uzsākta. Atsevišķos gadījumos pat ir izstrādāti lokāli plānošanas dokumenti, kas paredz samazināt apbūves intensitāti un stāvu skaitu, tādējādi norādot, ka tik intensīvas apbūves veidošanai Rīgā šobrīd trūkst pieprasījuma.
- 4) Apbūves stāvu skaits noteikts katram zemesgabalam atsevišķi, vietām radot sadrumstalotu apbūves augstuma struktūru, kas ne vienmēr atbilst loģiskām, dabā nolasāmām robežām un neievēro pakāpenisku pāreju no augstākas uz zemāku apbūvi.

Situācijā, kad augstbūves paredzētas tikai atsevišķos zemesgabalos, rodas pamats spekulācijām, lai stāvu skaitu palielinātu arī blakus teritorijās.

- 5) Rīgā ir liels tukšu un degradētu teritoriju īpatsvars – to apbūve dzīvojamās un darījumu funkcijas izvietojšanai būtu jāīsteno pirms jaunu augstbūvju veidošanas;
- 6) Rīgas vēsturiskajai apbūvei ir raksturīga blīva, 5-6 stāvus augsta apbūve. Augstākas ēkas sāka celt tikai 20.gs. otrajā pusē jaunajos dzīvojamās apbūves rajonos, veidojot tos drīzāk kā vizuālus nevis funkcionālus telpiskus augstceltņu pudurus. Pēc Latvijas neatkarības atgūšanas pirmie mēģinājumi iezīmēt jaunu pilsētas telpisko kompozīciju radās izstrādājot Rīgas Kreisā krasta koncepciju, kas paredzēja jaunā Rīgas centra veidošanu Daugavas kreisajā krastā pretī Vecrīgai, to iezīmējot ar augstbūvju grupu.

Attēls 4 RTP2006 atļautais apbūves augstums Rīgā

3.2.2.2. Apbūves augstuma noteikšana RTP2030

RTP2030 risinājumi balstīti uz Stratēģijā ietverto principu, kas nosaka, ka pilsētā būtu veidojams viens telpiskais centrs (pilsētas kodols), bet pārējā teritorijā svarīgāki ir funkcionālie kodoli jeb apkaimju centri, kam nav obligāti jābūt reprezentētiem ar paaugstinātu apbūvi. Lai nodrošinātu apbūves augstuma un intensitātes atbilstību aktuālajai ekonomiskajai un sociālajai situācijai, kā arī Stratēģijā noteiktajam Rīgas telpiskajam veidolam, Ainavu TmP risinājumi apbūves augstuma noteikšanai balstīti uz pilsētas esošo resursu un kvalitāšu izmantošanu, par pamatu ņemot iedibināto apbūves augstumu.

Tādēļ, lai noteiktu atļauto apbūves augstumu, jāveic šādi soļi:

- 1) Kā teritorijas atļautā stāvu skaita analīzes pamatvienību vēlams noteikt kvartālu vai dabā loģiski nolasāmu apbūves vienību (teritoriju, kas norobežota ar ielām, apstādījumu joslām, ar raksturīgām apbūves struktūras izmaiņām u.c.), tādējādi saglabājot skaidru pilsētvides struktūru.
- 2) Esošas apbūves gadījumā jāanalizē iedibinātais apbūves skaits, par pamatu izmantojot šādus kritērijus:
 - a) Ēku skaits ar noteiktu stāvu skaitu vienā pamatvienībā;
 - b) Ēku kopējā platība ar noteiktu stāvu skaitu vienā pamatvienībā;
 - c) Iedzīvotāju skaits konkrēta tipa apbūvē vienā pamatvienībā.

Minētie dati kalpo par objektīvu kvantitatīvo kritēriju iedibinātā stāvu skaita precīzai noteikšanai. Tajā pat laikā dati uztverami kā izejas materiāls, kas analizējams darba grupā, katru atsevišķo apbūves vienību apskatot individuāli.

- 3) Neapbūvētās teritorijās iedibināto stāvu skaitu nenosaka, bet, lai nodrošinātu plānošanas dokumentu pēctecību, kā izejas punktu pieņem RTP2006 noteikto apbūves augstumu;
- 4) Pieļaujamā apbūves stāvu skaita plānu izstrādā, izmantojot šādus materiālus:
 - a) Noteiktais iedibinātais stāvu skaits;
 - b) Vēlamais teritorijas attīstības scenārijs saskaņā ar Stratēģiju;
 - c) RTP2006 noteiktais apbūves augstums - tika vērtēts esošo ēku stāvu skaits kopā ar ainavu robežām, vai izdalītais stāvu skaits nav pretrunā ar ainavu kvalitātes mērķiem un izdalītajiem nosacījumiem un ieteikumiem;
 - d) Spēkā esošie detālplānojumi un lokālplānojumi;
 - e) Ainavu kvalitātes mērķi Rīgas tipiskajām un unikālajām ainavām;
 - f) Rīgas telpiskās struktūras shēmas risinājumi;
 - g) RTP2030 plānotā (atļautā) izmantošana;
 - h) Iedzīvotāju un zemju īpašnieku iesniegto priekšlikumu izvērtējums;
 - i) Citu tematisko plānojumu risinājumi;
 - j) SIA „Grupa93” 2014. gadā izstrādātajā pētījumā „Apbūves un vides veidošanas vadlīniju izstrāde Rīgas telpiskās struktūras stiprināšanai” sniegtais priekšlikums apbūves stāvu skaitam dzīvojamās un jauktas izmantošanas teritorijās,
 - k) SIA „Grupa93” 2015. gadā izstrādātajā pētījumā „Uzņēmējdarbības funkciju nodrošināšanai nepieciešamo teritoriju telpiskās struktūras izstrāde” sniegtais priekšlikums apbūves stāvu skaitam ražošanas teritorijās;
 - l) SIA “Metrum” 2015.gadā izstrādātajā pētījumā “Ainavu plāna izstrāde” sniegtais priekšlikums apbūves augstuma noteikšanai.
 - m) SIA „Arhitektoniskās izpētes grupa” 2013. gadā veiktais pētījums „Rīgas kultūrvēsturisko teritoriju ārpus Rīgas vēsturiskā centra un tā aizsardzības zonas izpēte” – ņemot vērā, ka izpēte ir detalizētāka par citiem attiecībā uz apbūves parametriem veiktajiem pētījumiem, tās rezultāti tika integrēti

apbūves stāvu skaita plānā attiecībā uz apbūves aizsardzības teritorijām un pilsētbūvniecības pieminekļiem, kas atrodas ārpus RVC AZ.

- n) citi materiāli pēc darba grupas ieskatiem.
- 5) Lai radītu skaidru pilsētbūvniecisko struktūru un izvairītos no pārlietu detalizētas apbūves augstuma noteikšanas, pieļaujamo stāvu skaitu dzīvojamās un jauktās apbūves teritorijās nosaka pa soļiem, kur viena soļa lielums ir 3 stāvi. Šāds solis noteikts, pamatojoties uz vairākiem apsvērumiem:
 - a) Teorētiskajos pētījumos secināts, ka, veidojot pilsētbūvniecības akcentus, to augstumu attiecība pret konkrētā vēsturiskā perioda pamatapbūvi Rīgā raksturojama ar attiecību 3:1, 6:1, 9:1 un 12:1.¹⁶ Lai saglabātu Rīgai raksturīgo apbūves mērogu, šāda apbūves proporcija jāizmanto arī veidojot jaunu apbūvi.
 - b) Atbilstoši teritorijas plānošanu regulējošo normatīvo aktu prasībām¹⁷, pirmais apbūves augstuma solis ir trīs stāvi, kas iezīmē pāreju no mazstāvu uz daudzstāvu apbūvi. Ņemot vērā, ka tas loģiski saistīts ar noteiktu funkcionālo zonu telpiskajiem parametriem, trīs stāvus vēlams paturēt kā izejas pozīciju apbūves stāvu skaita iedalījumam.

Pamatojoties uz minētajiem apsvērumiem, atļauto apbūves augstumu būtu vēlams noteikt pa soļiem- līdz 3, līdz 6, līdz 9, līdz 12 stāviem un virs 12 stāviem.
- 6) Rūpniecības, tehniskās un transporta infrastruktūras apbūves teritorijās, lai nodrošinātu tehnoloģiski nepieciešamo augstumu ražošanas, uzglabāšanas vai citām funkcijām, atļauto apbūves augstumu nosaka līdz 24 m.
- 7) Apbūve virs 12 stāviem būtu jāizvieto mērķtiecīgi, lai veicinātu jau iedibināto augstbūvju teritoriju apbūves kompleksu pabeigšanu. Tāpēc kā teritorijas, kurās būtu pieļaujama apbūves virs 12 stāviem veidošanās, identificētas teritorijas, kur iepriekšējos plānošanas periodos ir bijusi noteikta paaugstināta apbūve un tās īstenošana jau ir sākusies. Teritorijas, kur atļauta paaugstinātas apbūves izvietošana, nosakāmas RTP2030, ņemot vērā Ainavu TmP, Rīgas kultūrvēsturisko teritoriju TmP, Apstādījumu struktūras un publiskās ārtelpas, kā arī citu TmP risinājumus. Attīstāmās paaugstinātas apbūves silueta grupas noteiktas attēlā Nr.6.;
- 8) Papildus prasības un detalizētus nosacījumus katrai funkcionālai zonai un apbūves augstumu grupai ietver RTP2030 TIAN.

Atļautā stāvu skaita sadalījums atbilstoši teritorijas plānotai (atļautai) izmantošanai attēlots attēlā Nr. 5.

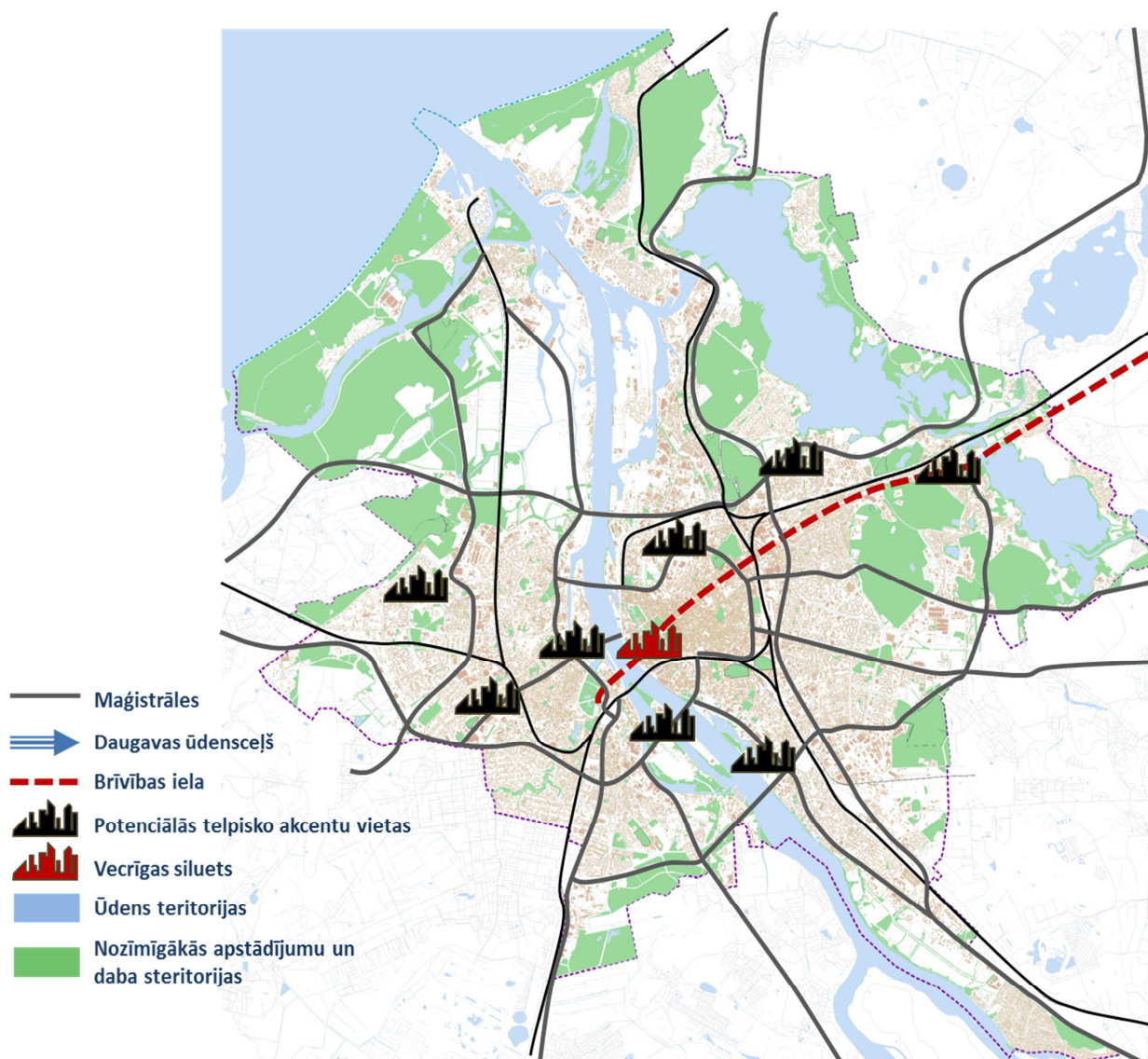
¹⁶ “Pilsēttelpas attīstība Rīgā”. Promocijas darbs. M.Liepa-Zemeša, Rīga, 2011

¹⁷ MK 30.04.2012. noteikumi Nr.240 “Vispārīgie teritorijas plānošanas, izmantošanas un apbūves noteikumi”

Savrupmāju apbūves teritorija	(DzS)	} Līdz 3 stāviem
Mazstāvu dzīvojamās apbūves teritorija	(DzM)	
Daudzstāvu dzīvojamās apbūves teritorija	(DzD)	} Līdz 3 stāviem Līdz 6 stāviem Līdz 9 stāviem Līdz 12 stāviem Virs 12 stāviem
Jauktas centra apbūves teritorija	(JC)	
Rūpniecības apbūves teritorija	(R)	} Līdz 24 m
Tehniskās apbūves teritorija	(TA)	
Transporta infrastruktūras teritorija	(TR)	

Attēls 5 Pieļaujamais apbūves stāvu skaits atbilstoši teritorijas plānotai (atļautai) izmantošanai

Apbūves stāvu skaita kartes, tai skaitā - paaugstinātas apbūves teritoriju robežu noteikšana, un precīzu nosacījumu sagatavošana ir veicama RTP2030 izstrādes ietvaros.

Attēls 6 Potenciālās telpisko akcentu vietas

3.2.2.3. Piemērošana

Ņemot vērā, ka teritorijas plānojums ir vispārīgs teritorijas attīstības plānošanas dokuments un, izvērtējot attīstības priekšlikumu un teritorijas lokālā mērogā, var rasties nepieciešamība pēc precizējumiem, Ainavu TmP izstrādes ietvaros ir sagatavots priekšlikums apbūves stāvu skaita maiņai ar noteiktu plānošanas procedūru palīdzību.

Gadījumos, kad plānotā apbūve nepārsniedz 12 stāvus, atļautā stāvu skaita piemērošana veicama atbilstoši projektēšanas vai plānošanas līmenim:

- 1) Ar būvprojektu var paredzēt apbūvi ar stāvu skaitu noteiktā soļa ietvaros, ievērojot visas apbūves tehnisko rādītāju prasības, kā arī prasības auto stāvvietu nodrošinājumam;
- 2) Gadījumā, kad tiek izstrādāts komplekss apbūves priekšlikums, to veidojot no vairākām ēkām, ar detālplānojumu iespējams precizēt atļauto apbūves augstumu katrai ēkai, pieļaujot, ka daļa no tām var par vienu soli pārsniegt pieļaujamo augstumu, bet tikai gadījumā, ja tiek izpildīti visi apbūves tehniskie rādītāji un autostāvvietu nodrošinājums;
- 3) Ar lokālplānojumu atļauts palielināt atļauto stāvu skaitu vairāk nekā par vienu soli, ievērojot visas apbūves tehnisko rādītāju prasības, kā arī prasības auto stāvvietu nodrošinājumam;

Teritorijās, kur pieļauta 12 un vairāk stāvu augstas apbūves izveidošana, jaunas apbūves, kas ir augstāka par 12 stāviem, plānošanas gadījumā lokālplānojuma izstrāde ir obligāta.

Noteiktais pieļaujamais stāvu skaits attiecināms tikai uz jaunu apbūvi teritorijā. Esošu ēku, kas pārsniedz noteikto atļauto augstumu vai citus rādītājus, pārbūves gadījumā būtu jāvērtē ēkas atbilstība esošas – neatbilstošas būves statusam.

Minētās prasības neattiecas uz Rīgas vēsturiskā centra un aizsardzības zonas teritoriju, kā arī – apbūves aizsardzības teritorijām un pilsētņēmniecības pieminekļiem, kas atrodas ārpus RVC AZ. Šajās teritorijās ir izstrādāts atsevišķs detalizēts apbūves augstuma risinājums.

RTP2030 izstrādes ietvaros jāizvērtē nepieciešamība ietvert pieļāvumu apbūves stāvu skaita izmaiņām, to īstenošanai piemērojamās procedūras un pieļaujamo izmaiņu apjomu.

3.3. Ainavu pārvaldība

Saskaņā ar Konvenciju ainavu pārvaldība no ilgtspējīgas attīstības perspektīvas nozīmē darbības, lai nodrošinātu regulāru ainavas kopšanu ar mērķi virzīt un harmonizēt pārmaiņas, kuras rada sociālie, ekonomiskie un vides procesi. Kā norādīts Pamatnostādnēs, lai uzlabotu ainavu pārvaldību, ir jāveic daudzveidīgi un kompleksi pasākumi gan nacionālajā, gan reģionālajā, gan vietējā līmenī. Tādēļ šajā nodaļā iezīmētas turpmākās rīcības plānošanai lokālā līmenī, noteikti principi, kas jāievēro ainavu pārvaldībā, kā arī ieskicētas turpmākās darbības, kas jāveic ainavu plānošanā nākotnē.

3.3.1. Teritoriju plānošana lokālā līmenī

Ainava ir mainīga un tās attīstību nosaka dabas, ekonomiskie un sociālie procesi gan lokālā, gan globālā mērogā. Mainīga ir arī iedzīvotāju attieksme pret ainavu. Līdz ar to precīzus noteikumus teritorijas plānojumā, kas ir ilgtermiņa plānošanas dokuments, visu ainavas kvalitātes mērķu sasniegšanai nav iespējams noteikt. Lai nodrošinātu ainavas kvalitātes mērķu sasniegšanu, katra iecere jāvērtē lokālā mērogā, izvērtējot pilsētas mērogā noteiktās ainavu vērtības. Teritorijas detalizētu plānošanu veic izstrādājot lokālplānojumus, detālplānojumus vai būvniecības iecerī. Šo dokumentu īstenošanas gadījumā vienmēr notiks izmaiņas ainavā.

Ar **lokāplānojumu** ir iespējams ietekmēt ainavas attīstību, detalizējot vai mainot teritorijas plānojumos noteikto funkcionālo zonējumu, nosakot jaunus transporta būvju koridorus, precizējot apgrūtinājumus un nosakot papildus prasības teritorijas izmantošanai.

Detālplānojuma izstrāde ir nepieciešama pirms jaunas būvniecības gadījumos, kad plānotā būve nesaskan ar apbūves kvartāla dominējošo funkciju, ir pretrunā ar iedibinātiem apbūves parametriem un ieceres īstenošanai ir jāveic satiksmes infrastruktūras pārkārtošana, kā arī citos gadījumos, ja to nosaka normatīvie akti.¹⁸

Būvniecība ir process, kas ietver projektēšanu un būvdarbus, kuru rezultātā tiek uzlabotas vai nojauktas esošās vai radītas jaunas būves ar noteiktu funkciju.¹⁹ Būvniecības iecere tiek apstiprināta, ja tā atbilst spēkā esošam pašvaldības teritorijas plānojumam, lokālplānojumam vai detālplānojumam – tātad, visiem plānošanas dokumentos iestrādātajiem principiem un vērtībām.

RTP2030 izstrādes ietvaros jāizvērtē nepieciešamība noteikt gadījumus, kad teritorijas attīstībai jāizstrādā lokālplānojums vai detālplānojums. Ja šādas teritorijas tiek noteiktas, nepieciešams sagatavot lokālplānojumus un detālplānojumus risināmo jautājumu aprakstu.

Papildus RTP2030 izstrādes ietvaros jāizvērtē nepieciešamība atsevišķos gadījumos piemērot prasību par ainavu analīzes izstrādi plānošanas dokumenta vai būvprojekta sagatavošanas ietvaros. Ainavu analīze ir projekta vai plānojuma sadaļa, kurā tiek veikts ainavas izvērtējums, būvniecības ieceres vai plānošanas dokumenta atbilstības izvērtējums ainavas saglabājamajām vērtībām un kvalitātes mērķim, kā arī turpmākai tās attīstībai. Tajā var tikt ietverts:

- a) ainavas tipa analīze (unikālā, tipiskā, ekoloģiskā, kultūrvēsturiskā utt.);
- b) raksturīgā apbūves, tās struktūras analīze (dzīvojamā apbūve, ražošanas apbūve, darījumu apbūve, stāvu skaits, apjomu raksturojums utt.);
- c) estētiskās kvalitātes analīze (ēku vecums, degradācijas pakāpe, teritorijas labiekārtojums utt.);

¹⁸ MK 14.10.2014. noteikumi Nr.628 "Noteikumi par pašvaldību teritorijas attīstības plānošanas dokumentiem"

¹⁹ Būvniecības likums

- d) galveno elementu, to savstarpējās vienotības, harmonijas, mēroga, daudzveidības, akcentu, formas, struktūras, krāsas analīze (teritorijas vērtīgākās apbūves, dabas struktūras, labiekārtojuma elementu un tiem raksturīgās uzbūves analīze);
- e) vēsturisko elementu, apstādījumu un to struktūras analīze;
- f) ainavas saglabājamo un atjaunojamo vērtību izvērtējums;
- g) ainavu degradējošo faktoru;
- h) paredzētās darbības ietekmes uz ainavu, tās vērtībām un elementiem izvērtējums;
- i) u.c.

Ainavu analīzes precīzu saturu, piemērošanas gadījumus un kārtību precīzē RTP2030 TIAN izstrādes laikā.

Augstākstāvošie normatīvie akti paredz kārtību sabiedrības līdzdalībai lokālplānojumā un detālplānojumā izstrādes gadījumos, kā arī nosaka atsevišķas situācijas, kad jāveic būvniecības ieceres publiskā apspriešana. RTP2030 izstrādes ietvaros jāizvērtē nepieciešamība noteikt papildus gadījumus, kad būvniecības iecerei piemērojama publiskās apspriešanas procedūra.

Visos minētajos procesos sabiedrības līdzdalība jānodrošina saskaņā ar 3.3.2 nodaļu aprakstītajiem principiem.

3.3.2. Sabiedrības līdzdalības organizēšana

Konvencija noteic ciešu sasaisti starp ainavu plānošanu un sabiedrības līdzdalību šajā procesā. Jau šobrīd valsts un pašvaldības līmenī sabiedrības līdzdalību regulē vairāki normatīvie akti, kas nosaka prasības un kārtību sabiedrības iesaistei plānošanas vai būvniecības procesā:

- 1) **Vispārīgā gadījumā** – MK 25.08.2009. noteikumi Nr. 970 “Sabiedrības līdzdalības kārtība attīstības plānošanas procesā”;
- 2) **Teritorijas attīstības plānošanas dokumentu izstrādē** – MK 14.10.2014. noteikumi Nr. 628 “Noteikumi par pašvaldību teritorijas attīstības plānošanas dokumentiem”;
- 3) **Būvniecībā** – MK 28.10.2014. noteikumi Nr. 671 “Būvniecības ieceres publiskās apspriešanas kārtība”;
- 4) **Apstādījumu kopšana un uzturēšana** – MK 02.05.2012. noteikumi Nr. 309 “Noteikumi par koku ciršanu ārpus meža” un RD 15.01.2013. saistošie noteikumi Nr. 204 “Rīgas pilsētas apstādījumu uzturēšanas un aizsardzības saistošie noteikumi”;
- 5) **Ietekmes uz vidi novērtēšana** – MK 23.03.2004. noteikumi Nr. 157 “Kārtība, kādā veicams ietekmes uz vidi stratēģiskais novērtējums” un MK 13.01.2015. noteikumi Nr. 18 “Kārtība, kādā novērtē paredzētās darbības ietekmi uz vidi un akceptē paredzēto darbību”.

Nemot vērā, ka normatīvais regulējums jau šobrīd paredz sabiedrības līdzdalību visos būtiskākajos ar teritorijas attīstību un būvniecību saistītajos procesos, **šobrīd nav plānota jaunu sabiedrības līdzdalības procedūru ieviešana.** Arī starptautiskā pieredze liecina, ka būtiskākais sabiedrības līdzdalības procesā ir nevis kvantitāte, bet kvalitāte.²⁰

Tāpēc pašvaldībai jāorientē turpmākais darbs sabiedrības līdzdalības nodrošināšanai divos virzienos:

- 1) ievērot noteiktus principus sabiedrības līdzdalības nodrošināšanai būtiskākajos ar teritorijas attīstību un būvniecību saistītajos jautājumos:

²⁰ <http://www.involve.org.uk/wp-content/uploads/2011/03/People-and-Participation.pdf>

- a) Iesaistīt sabiedrību **pēc iespējas agrīnā projekta izstrādes stadijā** un visu tā laiku – jo agrāk ieinteresētās puses tiek informētas par konkrētu iecerī, jo lielāka viņu uzticība un atbildība par pieņemtajiem risinājumiem. Būtiski ir arī sabiedrības līdzdalības pasākumus turpināt visā projekta izstrādes gaitā ar samērīgu regularitāti, lai nodrošinātu, ka publiski tiek pārspriesti un akceptēti pieņemtie lēmumi un iesaistītās puses būtu informētas par apsvērumiem, kas veicinājušas konkrētā lēmuma pieņemšanu. Tādējādi sabiedrības pārstāvji kļūst par aktīviem procesa līdzdalībniekiem un jūtas līdzatbildīgi projekta rezultātā.
 - b) Skaidri **definēt sabiedrības līdzdalības mērķi** un **izvēlēties** tam atbilstošu sabiedrības **iesaistes metodi** – pirms sabiedrības līdzdalības pasākuma uzsākšanas ir jābūt skaidram redzējumam, kādu rezultātu no iesaistes procesa ir jāpanāk, kāda ir rezultāta sasniegšanai efektīvākā metode un dalībnieku skaits, kā arī – nepieciešamais laiks un finansējums;
 - c) Pirms sabiedrības līdzdalības pasākumu uzsākšanas, **identificēt mērķa grupas, un orientēt pasākumus uz tām** - mērķa grupas var būt dažādas (pēc vecuma struktūras, nodarbošanās, dzīvesvietas, piederības izjūtas u.c.). Pareizās mērķa grupas izvēlei ir būtiska nozīme, lai par apspriežamo projektu vai dokumentu veidotos konstruktīva diskusija;
 - d) Jāizstrādā un jāveicina **jaunu sabiedrības līdzdalības formu īstenošana** – lai arī šobrīd saskaņā ar normatīvajiem aktiem tiek nodrošināta sabiedrības informēšana un publiskas diskusijas nozīmīgāko ar teritorijas attīstību saistīto jautājumu un projektu risināšanā, nereti sabiedrības līdzdalība ir formāla. Turpmāk pašvaldībai jāstrādā, lai dažādotu sabiedrības iesaistes formas (diskusija, tikšanās ar plašāku iesaistīto ekspertu loku, intervijas, aptaujas, plānojamās teritorijas kopīgi apmeklējumi, spēles utt.);
 - e) Izmantot **aktīvo sabiedrības pārstāvju kontaktus**, kas iegūti sabiedrības līdzdalības pasākumu laikā – aktīvie iedzīvotāji, kuri labprātīgi izrāda vēlmi un iniciatīvu līdzdarboties projekta izstrādes laikā, nodrošina gan aktīvu un ieinteresētu dialogu, gan var palīdzēt plašākas sabiedrības grupas uzrunāšanā;
 - f) Jāveicina **aktīvu iedzīvotāju un kopienu veidošanās katrā Rīgas apkaimē** – līdzšinējā pieredze liecina, ka apkaimju nevalstiskās organizācijas ir labs sadarbības partneris dažādu ar teritorijas attīstību saistītu jautājumu risināšanā, jo tās dalībnieki labi pārzina konkrēto teritoriju, tām ir apkaimes iedzīvotāju atbalsts, kas ļauj pārstāvēt daudz plašāka iedzīvotāju loka viedokli konstruktīvi un mērķtiecīgi. Apkaimju biedrībām ir arī labas iemaņas sadarbībai savā starpā un ar valsts un pašvaldības institūcijām.
- 2) Paplašināt institūciju loku, kas veic sabiedrības līdzdalības pasākumus un nodrošināt to īstenošanu saskaņā ar augstāk minētajiem principiem. Pašvaldībai jākalpo kā piemēram privātajiem teritorijas attīstītājiem, nodrošinot kvalitatīvu sabiedrības līdzdalības procesu publiski nozīmīgu objektu plānošanas un būvniecības stadijā:
- a) Transporta infrastruktūra – mobilitātes mezgli (stacijas, autoostas utt.) būvniecība, jaunu ielu būvniecība, nozīmīgāko ielu rekonstrukcija un labiekārtošana, jaunu sabiedriskā transporta tīklu izbūve, sabiedriskā transporta organizācija, veloceļu būvniecība, gājēju ielu izveide u.c.;
 - b) Apstādījumu struktūra – jaunu parku un mežaparku izveide un esošo labiekārtošana, ūdensmalu labiekārtošana, skvēru un laukumu labiekārtošana u.c.;
 - c) Publiskā infrastruktūra – jaunu pašvaldības ēku būvniecība un rekonstrukcija, maģistrālo inženiertīklu būvniecība u.c.

3.3.3. Citi pasākumi ainavu pārvaldībai

Līdzās teritorijas plānošanai lokālā līmenī, iespējams noteikt vēl papildus teritorijas kopšanas un attīstības pasākumus, kas ietekmē ainavu.

Ainavu uzturēšana - pasākumu komplekss, kas tiek īstenots ar mērķi nodrošināt labu estētiskās, kultūrvēsturiskās un ekoloģiskās vides saglabāšanu jau esošajās ainavās. Tas ir saimnieciska rakstura pasākumu kopums, kuru mērķis ir saglabāt ainavai specifiskās (piemēram, konkrēta tipa apstādījumus, materiālu lietojumu ēku un publiskās telpas apdarē u.c.) un pilsētvidē vispāratzītās kvalitātes (tīrību, kārtību, apgaismojumu u.c.). Ainavu uzturēšana ir jāveic atbilstoši teritorijas specifikai, piesaistot attiecīgus speciālistus.

Ainavu veidošana - praktisku pasākumu kompleksa īstenošana ar mērķi uzlabot esošās vai veidot jaunas ainavas. Ainavu veidošana notiek mērķtiecīgi īstenojot konkrētas teritorijas attīstības ieceres, būvniecību, labiekārtojuma projektus, reklāmu vai svētku noformējuma izvietojumu un citus pasākumus, kas saistāmi ar ilglaicīgām vai īslaicīgām teritorijas vizuālajām un funkcionālajām izmaiņām.

Ainavu aizsardzība – darbības, kas tiek veiktas, lai saglabātu un uzturētu ainavas ievērojamās un raksturīgās īpašības, kuras ir pamatotas ar tās mantojuma vērtību, ko nosaka šīs ainavas dabiskais veidols un/vai cilvēku darbības.

Apkopojot un analizējot RTP2030 izstrādes laikā veikto sabiedrības līdzdalības pasākumu ietvaros iegūto iedzīvotāju priekšlikumus par nepieciešamajiem uzlabojumiem viņu dzīvesvietas tuvumā un Rīgā kopumā, redzams, ka lielākā daļa ir vērsti uz teritorijas uzkopšanu, uzturēšanu un jaunas infrastruktūras būvniecības nepieciešamību, bet nav tiešā veidā attiecināmi uz teritorijas plānojumā vai citu plānošanas līmeņu dokumentos apskatāmajiem jautājumiem.

Pamatojoties uz apkopoto informāciju, var izdarīt vairākus secinājumus:

- 1) Iedzīvotāju ikdienas ainavu stipri ietekmē lokālas, sadzīviskas problēmas, kuru risināšana ne vienmēr ir kompleksas teritorijas plānošanas jautājums.
- 2) Iedzīvotājiem nav skaidrs institūciju lomu un atbildību sadalījums, līdz ar to, nereti paiet ilgs laiks līdz konkrētā problēma sasniedz atbildīgo iestādi.
- 3) Ainavu plānošana, veidošana, uzturēšana un aizsardzība ir daudzu RD un valsts institūciju un uzņēmumu darbības joma.

Par dažādu ainavu pārvaldības jomu atbildīgās institūcijas skatīt tabulā Nr. 8.

Tabula 8 Rīgas domes institūciju atbildība ainavu pārvaldībā

	Plānošana	Veidošana	Uzturēšana	Aizsardzība	Sabiedrības līdzdalības organizēšana
RD Pilsētas attīstības departaments	x	x		x	x
RD Mājokļu un vides departaments	x	x	x	x	x
RD Satiksmes departaments	x	x	x	x	x
RD Īpašuma departaments	x	x	x		x
RD Pārdaugavas izpilddirekcija	x	x	x	x	x
RD Austrumu izpilddirekcija	x	x	x	x	x
RD Ziemeļu izpilddirekcija	x	x	x	x	x
RPA „Rīgas pilsētas arhitekta birojs”	x	x		x	x
RPA „Rīgas enerģētikas aģentūra”		x			
RPA „Rīgas gaisma”		x	x		
RPA „Rīgas pieminēkļu aģentūra”	x	x	x		
Rīgas pilsētas būvvalde	x	x		x	x
Rīgas pašvaldības policija			x	x	

3.3.4. Turpmākās rīcības ainavu plānošanā Rīgā

Šobrīd sagatavotie Ainavu TmP risinājumi ir vērsti uz pilsētas mēroga ainavu vērtību definēšanu, to kvalitātes mērķu noteikšanu un turpmāko rīcību šo ainavu uzturēšanā identificēšanu, šajā procesā iesaistot sabiedrību un ekspertus. Nākotnē arvien lielāks uzsvars ainavu plānošanā būtu jāvelta sabiedrības viedoklim.

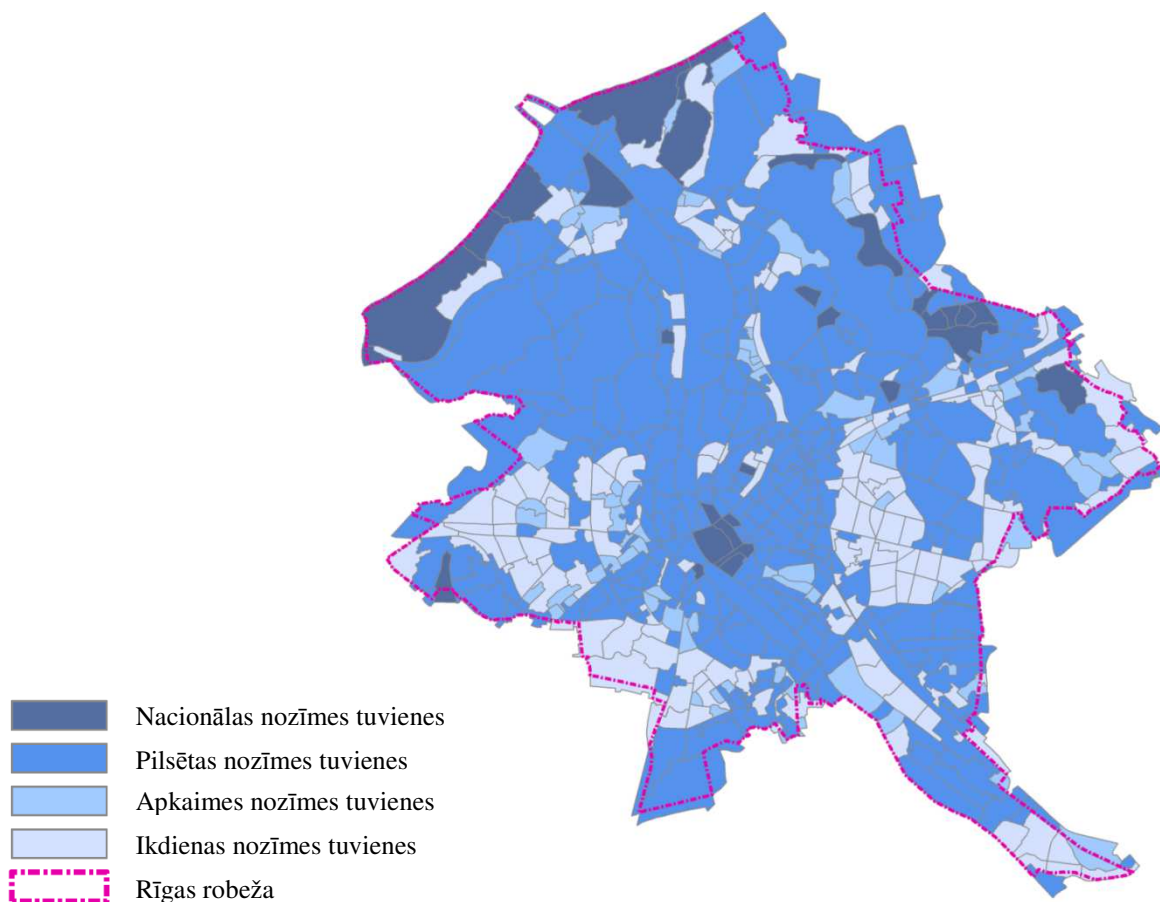
Viena no Rīgas pilsētas telpiskās struktūras vienībām ir apkaimes – piemērota lieluma apdzīvota vide, kam ir sava apkalpe, identitāte un raksturs, kas izriet no apbūves veida, fiziskajām robežām, ainavas un iedzīvotāju kopības izjūtas.

Pilsētas auduma struktūru sīkāk var iedalīt morfoloģiski un funkcionāli atšķirīgās ainavu telpās jeb tuvienēs. Tuvienes ir pilsētas auduma lokālas telpiskas vienības, kuras raksturo šādi kritēriji: formas līdzība, funkcionāla līdzība, vēsture un pārmaiņu raksturs, novietojums attiecībā pret pilsētas galvenajām telpiskajām struktūrām, kā arī laika gaitā izveidojusies vietējo iedzīvotāju piederības sajūta, attieksme un/vai attiecības ar telpu.

Tuvienes ir iespējams iedalīt pēc to nozīmes Rīgas un Latvijas (arī Eiropas) mērogā un saskaņā ar iedalījumu noteikt veidu, kāda ir plānojama attiecīgā ainavas telpa un tam nepieciešamo sabiedrības līdzdalības līmeni. Tuvienes atbilstoši to nozīmībai attēlotas attēlā Nr.7.:

- 1) **Nacionālas nozīmes ainavu telpas**, kuru vērtības ir atzītas starptautiski un nacionālā mērogā. Parasti jau ir saistītas ar dažādu kultūrvēsturiskā mantojuma vai dabas mantojuma aizsardzību. Nacionālas nozīmes ainavu telpās atrodas sabiedrībai nozīmīgi nacionāla mēroga objekti vai ainavas elementi.
- 2) **Pilsētas nozīmes ainavu telpas**, kas ir nozīmīgas Rīgas pilsētas mērogā un atbilst vismaz vienam no kritērijiem:
 - a) saistītas ar sabiedrībā atzītām kultūrvēsturiskām, dabas, sociālām vērtībām;
 - b) pilsētas saimnieciskās teritorijas kā ekonomiskā kapitāla resurss, kas ir darba vietas ne tikai rīdziniekiem, bet arī pārējiem Latvijas iedzīvotājiem;
 - c) pilsētas pakalpojumu mezglu telpas;
 - d) Rīgas pilsētas dabas teritorijas, nozīmīgs dabas kapitāls un rekreācijas resurss visiem Rīgas un piepilsētas teritoriju iedzīvotājiem;
 - e) Degradētās ainavu telpas, teritorijas, kuras ir transformācijas procesā. Ainavu telpas, kurās nepieciešams veikt padziļinātu izpēti un izstrādāt detalizētākus vides atveseļošanas, ainavu reģenerācijas plānus vai plānot jaunas ainavas.
- 3) **Apkaimes nozīmes ainavu telpas**, kas ir nozīmīgas apkaimes vai tuvāko apkaimju mērogā. Parasti tās ir rekreācijas vai pakalpojumu ainavu telpas.
- 4) **Ikdienas nozīmes ainavu telpas**, kuru pamatfunkcija ir mājokļa funkciju nodrošināšana.²¹

²¹ "Rīgas ainavu veidošanas mērķu noteikšana", nodibinājums "Vides risinājumu institūts", Rīga, 2013

Attēls 7 Rīgas tuvienes atbilstoši to nozīmei pilsētas kontekstā

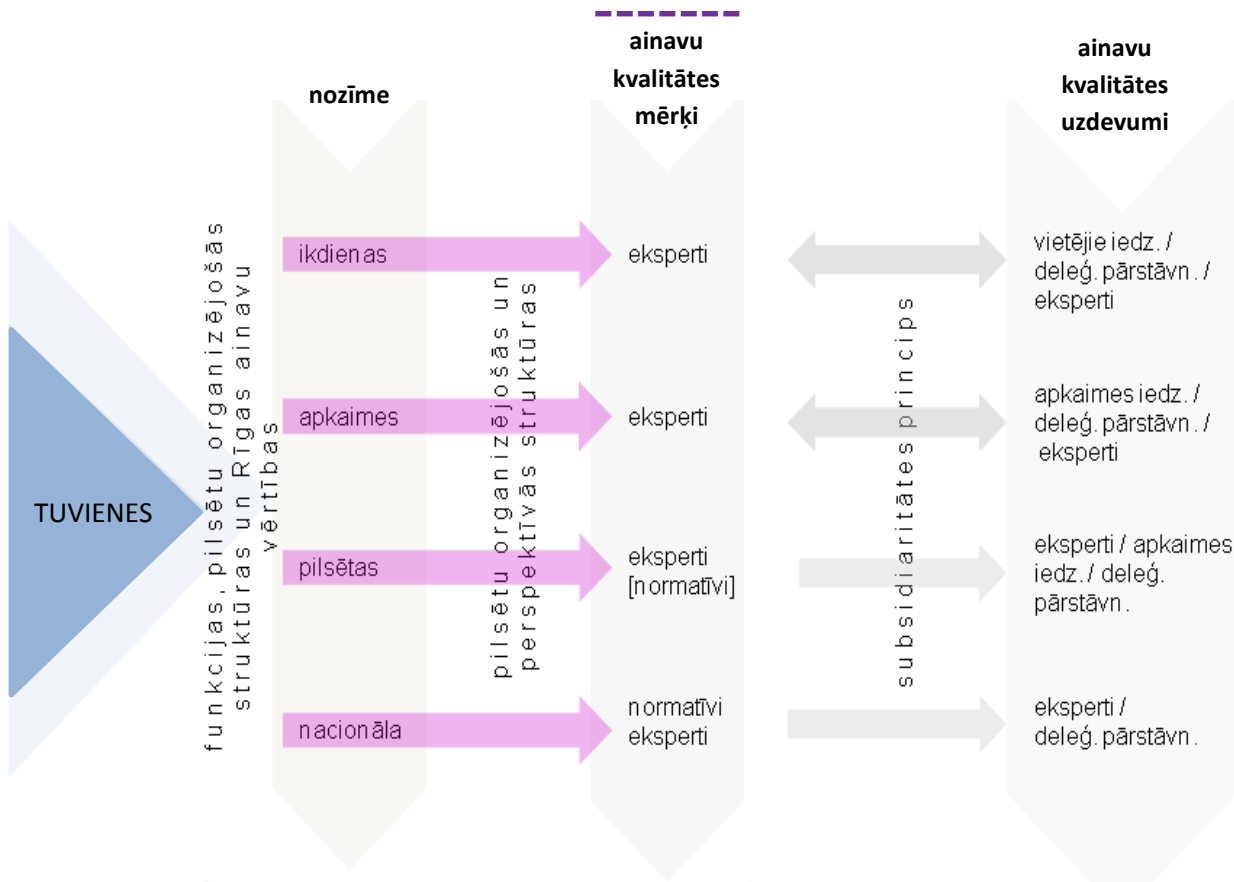
Ainavu kvalitātes mērķu un uzdevumu noteikšana

Pieeju ainavas kvalitātes mērķu noteikšanai iespējams diferencēt atkarībā no ainavu telpas nozīmes. Ikdienu un apkaimes ainavu telpām ainavas kvalitātes mērķus nosaka ekspertu grupa, ņemot vērā gan esošo ainavu novērtējumu un dažādus Rīgas pilsētvides tematiskos pētījumus, gan Stratēģiju. Pilsētas un nacionālas nozīmes ainavu telpām ainavu kvalitātes mērķus nosaka papildus izmantojot arī specifiskus normatīvos aktus vai vadlīnijas (piemēram, Natura2000 vai UNESCO mantojuma teritorijās). Vispārīga ainavu kvalitātes mērķu noteikšanas shēma atbilstoši ainavu telpu nozīmei attēlota Attēlā Nr.8.

Savukārt ainavu kvalitātes uzdevumi ir detalizētākas prasības, kas, ievērojot subsidiaritātes, līdzdalības un interešu saskaņotības principus, tiek izvirzīti ainavu kvalitātes mērķu īstenošanai. Apkaimes un ikdienu ainavu telpām ainavu kvalitātes uzdevumu noteikšanā tiek iesaistīti vietējie iedzīvotāji, sabiedrības grupu deleģētie pārstāvji, pašvaldība un eksperti, atkarībā no ainavas telpas funkcionalitātes rakstura. Šī plānošanas procesa gaitā ir iespējams mainīt vai precizēt noteiktas ainavu telpas ainavu kvalitātes mērķi, akcentējot vienu vai otru (ekspertiem nezināmu) kvalitatīvas dzīves telpas attīstības priekšnosacījumu. Pilsētas un nacionālas nozīmes ainavu telpām ainavu veidošanas uzdevumus primāri izvirza nozaru ekspertu grupa, sadarbojoties ar deleģētu iedzīvotāju pārstāvniecību.

Šāda ainavu plānošanas pieeja ir resursu ietilpīga, jo prasa pēc iespējas daudzveidīgāku ieinteresēto pušu identificēšanu un iesaisti ainavas kvalitāšu definēšanas procesā. Šobrīd šīs metodes pielietošana var tikt uzskatīta par mērķtiecīgu gadījumos, kad

tiek izstrādāti lokāli teritorijas plānošanas vai apsaimniekošanas dokumenti (lokālplānojumi, tematiskie plānojumi, apsaimniekošanas noteikumi u.c.).

Attēls 8 ainavu kvalitātes mērķu un ainavu kvalitātes uzdevumu noteikšanas principiālā shēma

Izmantotie informācijas avoti

Plānošanas dokumenti

1. Rīgas ilgtspējīgas attīstības stratēģijā līdz 2030. gadam. Apstiprināta ar Rīgas domes 27.05.2014. lēmumu Nr. 1173.
2. Rīgas teritorijas plānojums 2006.–2018.gadam. Apstiprināts ar Rīgas domes 20.12.2005. lēmumu Nr. 749 ar grozījumiem, kas pieņemti līdz 18.06.2013.
3. Rīgas attīstības plāns 1995.-2005.gadam. Apstiprināts ar Rīgas domes 12.12.1995. lēmumu Nr.2819.
4. Rīgas plānošanas reģiona teritorijas plānojums 2005.-2025.gadam. Apstiprināts ar Rīgas plānošanas reģiona attīstības padomes 02.02.2007.lēmumu Nr.9.
5. Rīgas rajona teritorijas plānojums 2008.-2020.gadam. Apstiprināts ar Rīgas rajona padomes 22.04.2008. sēdes lēmumu (protokols Nr.4, §4).
6. Latvijas ilgtspējīgas attīstības stratēģija līdz 2030. Apstiprināta Saeimā 10.07.2010.
7. Ainavu politikas pamatnostādnes 2013.-2019.gadam. Apstiprinātas ar MK.07.09.2013. rīkojumu Nr.361.

Pētījumi

1. “Rīgas pilsētas ainavu teritoriju izdalīšana, analīze un novērtēšana”, Latvijas Universitātes Ģeogrāfijas un zemes zinātņu fakultāte, Rīga, 2009.
2. “Rīgas ainavu veidošanas mērķu noteikšana”, nodibinājums “Vides risinājumu institūts”, Rīga, 2013.
3. „Rīgas kultūrvēsturisko teritoriju ārpus Rīgas vēsturiskā centra un tā aizsardzības zonas izpēte”, SIA “Arhitektoniskās izpētes grupa”, Rīga, 2013.
4. „Apbūves un vides veidošanas vadlīniju izstrāde Rīgas telpiskās struktūras stiprināšanai”, SIA “Grupa 93”, Rīga, 2014.
5. “Ainavu plāna izstrāde”, SIA “Metrum”, Rīga, 2015.
6. “Uzņēmējdarbības funkciju nodrošināšanai nepieciešamo teritoriju telpiskās struktūras izstrāde”, SIA “Grupa93”, Rīga, 2015.

Sabiedrības līdzdalības pasākumu materiāli

1. Rīgas teritorijas plānojuma līdz 2030. gadam izstrādes ietvaros īstenotais sabiedrības līdzdalības pasākums „Apkaimju gids” sanāksmju protokoli. Rīga: 2015.
2. Rīgas teritorijas plānojuma līdz 2030. gadam izstrādes ietvaros īstenotais sabiedrības līdzdalības pasākums „Iedzīvotāju sanāksmes apkaimēs”, sanāksmju protokoli. Rīga: 2013.
3. Rīgas teritorijas plānojuma līdz 2030. gadam izstrādes ietvaros īstenotais sabiedrības līdzdalības pasākums „Tematiskie semināri”, sanāksmes protokols. Rīga: 29.10.2014.
4. Rīgas teritorijas plānojuma līdz 2030. gadam izstrādes ietvaros īstenotais sabiedrības līdzdalības pasākums „Sanāksmes par tematisko plānojumu risinājumiem ar tematiskā plānojuma darba grupu, profesionālo organizāciju, apkaimju un vides nevalstisko organizāciju pārstāvjiem par Ainavu tematiskā plānojuma projektu”, sanāksmes protokols. Rīga, 27.05.2016

5. Rīgas teritorijas plānojuma līdz 2030. gadam izstrādes ietvaros iesniegtie priekšlikumi, kas saņemti Rīgas domes Pilsētas attīstības departamentā no 01.01.2006. līdz 01.08.2015.

Elektroniskie resursi

1. Interneta resurss “Cita Rīga”: <http://www.citariga.lv/lat/vecriga/arhitektura/13-16-gs/>
2. VAS “Latvijas Dzelzceļš” mājas lapa: <http://www.ldz.lv/node/334> Veselības inspekcijas mājas lapa www.vi.gov.lv
3. “People and participation. How to put citizens at the heart of decision-making”. <http://www.involve.org.uk/wp-content/uploads/2011/03/People-and-Participation.pdf>

Citi informācijas avoti

1. “Pilsēttelpas attīstība Rīgā”. Promocijas darbs. M.Liepa-Zemeša, Rīga, 2011.
2. Latvijas Universitāte un Baltijas jūras reģiona Eiropas Savienības INTERREG III B projekts “Telpiskās attīstības veicināšana, veidojot kopīgu izpratnes telpu (COMMUN)”, ziņojums “II. Teritorijas plānošanas Latvijā”, 2007.

Pielikumi